

מסכת ברכות דף ה' ע"ב אמר ר"י נגעים ובגדים אינן יסורין של אהבה ופריה ונגעים לא והתניא פל מי שיש בו א' מד' מראות נגעים הללו אינן אלא מזבח פפירה וכו'.

יל"ד מאי פריה הא קאמר דהוי מזבח פפירה והיינו לכפר' עונותיו ואילו יסורין של אהבה אינן לכפרת עון אלא למי שאין לו עון פלל להרבות שפכו לעוה"ב וכמ"ש רש"י לעיל בע"א ד"ה יסורים של אהבה.

(אה"נ ס"ט ע"יין להרי"ף ב"עין יעקב מ"ש בזה): שם הא לן והא להו עיין פירש"י ותוס' ומהרש"א כ' על פי' התוס' ק"ק לדבריהם דבכל התלמוד משמע שלא היו נזקרים בזה"ז אלא מטומאת קרי ונידה ולא מטומאת מת ונגעים ואהמ"ר הרי אמרו בנידה ד' ה' נחגיגה ד' כ"ה חבריאי מדבון בגלילא ועיין פרש"י שהיו אוכלים על טהרת הקדש שפא יבנה בהמ"ק ויהיה להם שמן ויין מוכן למנחה ושם דאמתיך דר' היתה עושה לחמי תודה וא"כ פשיטא שהיו נזקרים מטומאת מת ונגעים ע"ש.

עו"כ רש"א ועו"ק לפי' שניהם שפי' הא לן לבני א"י דר"י שהיה מבני א"י קאמר דאין נגעים יסורים של אהבה ובכמה מקו' בתלמוד מוכח דהא לן לבני בבל והא להו לבני א"י וכן נר' דתלמוד' דידן בבלי הוא ע"כ ואחמ"ר נ"ל דכונת רש"י הא לן לבני בבל ולא דוקא נקט רש"י תחיל' בני א"י ואח"ך בבל אלא פונתו להודיענו החיל' שבין בבל לא"י דבבל אין טעוניה שילוח ומשו"ה הווי יסו' ש"א ובא"י דטעו' שילוח לא הווי יסו' ש"א אכל לעי' הא לן קאי לבני בבל והא להו לבני א"י ודו"ק: שם ובגדים לא ה"ד אי דהווי ליה ומתו והא אמר ר"י דין גרמא דעשיראה ביר עיין פרש"י ותוס' ומהרש"א ולע"ד נר' דאמרי' לקמן ר"א חלש על לגביה ר"י חזייה דהנה בכי א"ל אמאי קא בכית אי משום בני דין גרמא דעשיראה ביר ועיין תוס' נידה ד' ח' ד"ה ואמר ר' פדת שכ' לחד פי' דהווי ליה בגדים ומתו וזהו פננת הש"ס אי דהווי ליה ומתו הא אמר ר"י לר"א דין גרמא דעשיר' ואם אינן יסורי' של אהבה מאי קא מתמה על ר"א דהנה בכי הא ודאי ראוי לבכות פי' בחטאו מתו אל"ו מדא"ל אמאי קא בכית ומנחם ליה בדין גרמא וכו' מוכרח דהיכא דהווי ליה ומתו הם יסו' של אהבה וע"ז אין ראוי לבכות: שם רש"י ד"ה ביר צר עצם פחות מכשעורה בסודרו לעגמ' נפש וכו' הערוף בערוף גרם דאדם קדוש כר"י איך היה נושא עצם מת וכו' דשן תלושה היה שאינו מטמא.

וראייתי להיחוסין בס' התנאים אות ר"א בר צדוק שכתב דמשמע דר"א ב"ץ היה כהן מפמה דוכתי ומכללם מהא דאמרו בפ' מי שמתו מדלגין היינו ע"ג ארונות של מתים לקראת מלכי ישראל ופרש"י ותוס' שהיה כהן ותמה מזה על הר"ם ז"ל בהקדמתו לס' זרעים שפנה פל החכמים שהיו כהנים ולא מנה את ר"א ושוב ביישוב פל הקו' ישוב גם ראיה זו דלעולם לא היה כהן אלא שפיון שהיה אוכל חוליו בטרהרה היה נזקק מטומאת מת והוכיח מלשון הערוף הנז' דקאמר איך אפשר ר"י שהיה קדוש שישא עצם מת והלא לא מצינו בר"י שהיה כהן אל"ו דכיון שהיה קדוש ואוכל חוליו בטרהרה צריף להזהר מטומאת מת ע"ש.

ולדעתי איננה ראיה מפאן שהרי ר"י היה הולך לנחם אבלים בעצם זה והלך לנחם את ר"א כמ"ש בסו' וסתם ר"א המנוזר בתלמוד הוא ר"א ו' פדת כמ"ש מהרש"א בסו' וכן כתב הייחוסין עצמו בס' האמוראים ושם כ' פי ר"א ו' פדת היה כהן והכריע מבבלי וירוש' ע"ש וא"כ זהו פננת הערוף דר"י אדם קדוש איך נכנס אצל ר"א שהיה כהן לנחמו בעצם מת ולא יבצר שהיה נכנס אצל כמה כהנים לנחמם פי' זה היה דרכו וע"ז כ' רש"י שהיה פחות מכעדשה והערוף כ' שהיה שן תלושה

ואין מפאן ראיה פי אוכלי טהרות צריכי לזוהר מטומאת מת ומה ששהביא מההיא דדמאי היא ס' ר"י ואיננה הלכה ועיין מ"ש לעיל: שם הוי"ו ליה בנים זכרים שנא' וצפונה תמלא בטנם ישבעו בנים מפאן יש סעד למ"ש הרא"ם הביאו הרב החסיד בס' גאות יעקב בלשון תו' דבמלת בנים לא יוכלו הפנות ועיין מה שהיק' עליו ועיין להרב מ"ז בס' מטה אהרן ח"א ערה בנים מה שישב: שם אי משום תורה דלא אפשר שנינו אחד המרבה ואחד הממעיט פרש"י לענין קרפנות שנויה בשלהי מנחות גאמר בעולת בהמה וכו' ובמנחה וכו' להבין פונת רש"י שכ' גבי קרפנות היא שנויה אפ"ל דהוק' לו לרש"י דר"י ח"ו משנה ליה פטועה לר"א שהוא בוכה על שלא למד תורה הרבה ואשתמיט מיניה הא מתני' דאחד המרבה וע"ז פתב רש"י דגבי קרפנות שנויה ור"א ס"ל דאי איתמר ה' מתני' היינו גבי קרפנות נדבה אבל התורה היא חובה כמ"ש רז"ל התקן עצמה ללמוד תו' פי לקח נוצרת וא"כ צריף להרבות וע"ז הנה בוכה אבל ר"י ס"ל דגם התו' היא כמו הקרפנות פיון שפל העוסק בתו' פאלו הקריב פל הקרפנו' א"כ גם בזה אחד המרבה וכו' וזהו שכ' רש"י גבי קרפנו' היא שנויה: שם אמאי קא בכית אי משום בני דין גרמא דעשיראה ביר א"ל להאי שופרא דבלי בעפרא קא בכינא א"ל על דא ודאי קא בכית ובכו תרנויהו אדהכי והכי א"ל חביבין עליה יסו' א"ל לא הן ולא שכתן יתב ליה ידיה ואוקמיה ע' במהרש"א שפי' על האי שופרא דבלי בעפרא על ר"י שהיה יפה מאוד.

ונ"ל להמתיק מאי דקאמר אדהכי והכי דהוא יתור נפלי'ש ונר' דיש לפרש בדברי ר"א פ' אחר במ"ש על האי שופרא דבלי בעפרא והיינו דאמרי' בגמרא פל מי שפניח בן אינו נקרא מת והשתא ר"י אמר לו אי משום בני דין גרמא דעשיראה שהם יסורים של אהבה וע"ז השיב לו ר"א ודאי דהן יסו' של אהבה אבל עכ"פ אני מצטער שפיון שאין לו בנים אחרי מותו לא יזכר שמו עוד ונקרא מת וז"ש דבלי בעפרא שיאבד שמו ולא יזכר עוד פלל וע"ז בכו תרנוי' דגם לר"י יאה למככי שאין לו בנים ויש לפרש ג"כ בפירוש המהרש"א והשתא ר"י אחר שאמר לו ע"ד ודאי קא בכית נסתפק לו בכונת ר"י מאי קאמר אם פונתו על הבנים או על שופריה דר"י כמ"ש מהרש"א וז"ש אדהכי והכי ר"ל בעוד שר"י מסופק בדברי ר"א א"ל חביבין עליה יסורין ובזה יתברר שאלתו והיינו דאמרי' לעיל פל שהקב"ה חפץ בו מדכאו ביסו' ואם קבלם מאהבה מה שכתרו יראה יצריף ימים נמצא דמי שמקבל היסו' מאהבה יראה זרע והשתא אי ר"א בוכה על שאין לו בנים איתיה בתקנתא שיקבל היסורים מאהבה ויראה זרע וז"ש חביבין עליה יסורין אם ישיב לו ר"א דחביבין מוכרח דמ"ש להאי שופרא הפונה על שימות בלא בנים וזהו בלי בעפרא שיקרא מת ויאבד פל זכר למו ואם אמר יאמר לא הן ולא שכתן א"כ מוכרח דמ"ש להאי שופרא היינו על שופריה דר"י וז"ש אדהכי והכי שנסתפק לו בדברי ר"א שאול שאל חביבין עליה יסורין ומשם יתברר פונת ר"א וע"ז השיב ר"א לא הן ולא שכתן ומ"ש להאי שופרא היינו על שופריה דר"י וכיון שאמר לו שאינו חפץ ביסו' יתב ליה ידיה ואוקמיה: דף ו' ע"א תניא אבא בגימין אומר אין תפי' של אדם נשמעת אלא בבית הפנסת שנא' לשמוע אל הרה ואל התפי' אמר רבין בר רב אדא אמר ר"י מנין שהקב"ה מצוי בבה"כ שנא' אלדי'ם נצב בעצת אל ומנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם שנא' אלדי'ם נצב בעצת אל.

נראה לי לפרש מאמר זה עפ"י הדין והוא דאיבעיא לן בזבחים ד' צ"א ציבור שאין להם תמידין ומוספין הי מנייהו קודם תדיר או מקודש ובכ"י למיפשטה מהא דתניא שלמים של אמש וחסותא ואשם של היום שלמים של אמש קודמין ט' דשל אמש הא של היום חסותא ואשם קודמין אלמא תדיר קודם ומשני מצוי קאמרת תדיר קמבעיא לן מצוי לא קא מבעיא לן ופריה ומצוי אינו תדיר

והתניא אוציא את הפסח שאינו תדיר ולא אוציא את המילה שהיא תדירה ומשני לגבי פסח תדירה היא פרש"י תדירה היא שמצויה הרבה אבל שלמים לגבי חטאת ואשם אינו מצוי הרבה ולא מיקרי תדיר.

ובפ' התכלת איבעיא לן ציבור שאין להם תמידין ומוספין הי מנייהו עדיף והיק' התוס' דאמאי לא מייתי הקא הראיות שהביאו בנבחים ע"ש והגאון חכם צבי בתשו' סי' ק"ו כ' דהא דזב' היינו שאין ב' המצו' לפניו דהיינו תמידין דהאינדנא ומוספין דלמחר וא"כ בעי אף אי נימא דמקודש עדיף מ"מ אהניא לן אין מעבירין על המצות לשוויי תדיר כמקודש משום דאי אמרי' דמוספין דלמחר קדמי צריף לעבור על המצות אבל בנבחים איירי שב' המצות לפניו ע"ש.

והנה הקא קאמר דאין תפי' של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת והא חזינא דר"א ור"א הווי מצלו ביני עמודי באתרא דגרוסי ומהרש"א כ' דמ"ש אין תפי' ש"א וכו' היינו לאפוקי ביתו אבל אה"ן דבאתרא דגרוסי עדיף ע"ש ואחהמ"ר אין הלשון סובל פן דקאמר אין תפי' ש"א נשמעת משמע דאינה נשמעת בשום מקום אלא בבה"כ ולדידי חזי לי דקא מפלגי הני תנאי בהא דתדיר ומקודש דהנה ידוע דבה"כ מקודש מבית המדרש דבה"כ אין מוכרין אותו ואין סותרין אלא א"כ בונין וכיוצא לכל חוקותיו ולכל משפטיו אבל בבית המדרש לא מצינו פלל מפל דינים אלו נמצא דבה"כ מקודש מבית המדרש ובית המדרש תדיר מבית הכנסת שכל היום לומדין שם ואפי' אהד שיושב ועוסק בתורה שכינה עמו וא"כ ר"א ור"א ס"ל דכיון דבעינין לא איפשי' תדיר ומקודש הי מנייהו עדיף והם פבר היו יושבי' כל היום וכל הלילה בבית המדרש וא"כ איכא משום אין מעבירין על המצות ואמטו"ל היו מתפללין ביני עמודי דאף אי נימא דמקודש עדיף הקא דאיכא אין מעבירין על המצות תדיר עדיף כמ"ש הגאון ז"ל.

אף כ"ז הוא משום דס"ל דבה"כ הוי מקודש לבד ולא תדיר ואין השכינה מצויה שם אלא בשעת תפי' דוקא אבל אבא בנגימן ס"ל דבה"כ הוי תדיר ומקודש שהשכינה מצויה שם אפי' שלא בשעת תפילה וא"כ תדיר ומקודש פשי' דעדיף מתדיר לחוד וע"ז דאין תפי' ש"א נשמעת אלא בבה"כ וז"ש אביי מנין שהקב"ה מצוי בבה"כ אמילתיה דאבא בנגימן קאי והוא נותן טעם למאי דקאמר דאין תפי' ש"א נשמעת אלא בבה"כ דט' הוי משום שהקב"ה מצוי שם והוי תדיר ומקודש ועדיף מבית המדרש דתדיר וכ"ת דהא דהקב"ה מצוי בבה"כ היינו בשעת תפילה דוקא וא"כ הוי מצוי ממש ואמרי' בגמ' דשלמי' לגבי חטאת ואשם לא מקרי תדיר לז"א דהא לימא דמ"ש שהקב"ה מצוי היינו אפי' שלא בשעת תפי' דאי בשעת תפי' ת"ל דעשרה שמתפללין שכינה עמהם שנא' אלדי'ם נצב בעדת אל וא"כ בלאו הכי קדמה שכינה ואתיא אל"ו דמ"ש שהקב"ה מצוי בבה"כ מקרא דעדת אל בית מועד שלו כמ"ש רש"י היינו מצוי אפי' שלא בשעת תפי' והוי מצוי הרבה ומקרי תדיר כמ"ש מילה לגבי פסח תדירה היא שהוא מצוי הרבה וא"כ הוי בה"כ תדיר ומקודש ועדיף מבה"מ דתדיר לחוד וע"ז אמר דאין תפי' ש"א נשמעת אלא בבה"כ ודו"ק: שם ומנין לב' שיושבין ועוסקין בתורה ששכינה עמהם שנא' אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וגו' מאי ולחושבי שמו אלא חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה וכו' יל"ד במ"ש מאי ולחושבי שמו דמשמע שנגזש איזה קושיא וקאמר מאי ולחושבי שמו מדהנה ליה לסיים הכרייתא ולומר ומנין אפי' אהד וכו' ובתר הכי הו"ל לומר ולחושבי שמו חשב אדם וכו' ומדקאמר מאי ולחושבי שמו משמע שנגזש איזה קושיא ונר' דהנה לפום מסקנא דש"ס ב' שיושבי' ועוסקי' בתורה מפתבן מלייהו בס' הזכרונות דבקרא דאז נדברו פתיב ביה ויפתב בס' הזכרון אבל חד לא מפתבן מלייהו

ונר' לי הט' דאמרי' בברכות ד' ס"ג מאי דכתיב חרב אל הבדים ונאלו חרב אל שונאיהם של ת"ח שיושבי' בד בבד ועוסקים בתורה ולא עוד אלא שמתפשיין ונר' לי הט' לפי שהלומד יחידי הוא לומד במחשבה ואינו מוציא בפיו ואמרי' בעירובין ד' נ"ד פתח פנמה ותני פי היכי דתתקנים בידיך ושם תלמיד אחד הנה לפני ר"א שהיה שונה בלחש ושכח תלמודו ואמרי' בגמרא כל השוכח דבר אחד ממשנתו חייב מיתה נמצא הלומד יחידי שאינו מוציא בפיו תלמודו משתפס וחייב מיתה וע"ז אמר חרב אל הבדים ומעתה זה יהיה הט' דתרי מפתבן מליהו לפי שמוציאין בפה ומלאך היושב וכותב זכיותיהן של ישראל כותב אותו בספר הזכרונות אבל חד שהוא לומד במחשבה והמלאכים אינם יודעים מה שבלב האדם וע"כ לא מפתבן מליהו בס' הזכרו' ומעתה הוק' לו לבעל המאמר במ"ש דב' שיושבי' ועוסקי' בתורה מפתבן מליהו וחד לא דהא בקרא דב' דאז נדברו פתיב ביה ויכתב בס' זכרון ליראי ה' ולחושבי שמו ומשמע לחושבי שמו אפי' אותם הלומדי' במחשבה שלומדים יחד יכתב בס' הזכרונות וז"ש מאי ולחושבי שמו דהשתא דאמרת דחד לא מפתבן מליהו מאי דרשת ביה בקרא דולחושבי שמו וע"ז קאמר חשב אדם וכו' ודו"ק: דף ו' ע"ב אמר רב הונא כל המתפלל אחורי בה"כ נקרא רשע וכו' אמר אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי פנישתא אבל מהדר אפיה לבי פנישתא לית לן בה כ' רש"י והא דרב הונא מוקי לה אביי בדלא מהדר אפיה לבי פנישתא ע"כ לא ידעתי מה בא רש"י לחפש דכל קורא במדב"ר ישר יחזה דאביי מוקי להא דרב הונא בדלא מהדר אפיה דקאמר עלה לא שנו אלא.

(אה"נ ס"ט ע' להצל"ח מה שתי' בזה בטו"ט נדעת ע"ש): שם אמר ר' חלבא אמר ר"ה כל שיודע בחבירו שהוא רגיל ליתן לו שלום יקדים לו שלום כ' מהרש"א אבל אם אין רגיל ליתן לו לא יקדים לו דשמא לא יחזיר ונקר' גזלן ומיהו בס"פ הנזיקין קאמר דרב חסדא הנה מקדים שלמא אפי' לכותי וכו' ועוד שמעתי בזה דלפי שד"א למשיב לכפול שלום וכיון דאין כופלין שלום לכותי כמ"ש התם הנה ר"ח מקדים לו שלום ואילו הנה הכותי מקדים לו שלום הנה ר"ח צריף לכפול לו עכ"ד ואנכי העירותיהו הערה קטנה על מהרש"א ו"ל שמדברי הטור ביו"ד סי' קמ"ח נראה שהבין פן בפשט הסוגיא דנזיקין שכ' אסור לכפול שלום לכותי לפיכך טוב להקדים לו שלום כדי שלא יתחיל הגוי ויצטרף לכפול לו והב"י לא כ' שהיא סברת עצמו ועצה טובה אלאכ' ברייתא בפ' הנזיקין נר' שהבין פן מפשט הסוגיא דעמ"ש בש"ס ואין כופלין שלום לגוי קאמר ר"ח הנה מקדים להו שלמא והיינו כדי שלא יקדים הכותי ור"ח בעמוד והחזיר קאי אמור רבנן בכפילא ואיסור' איכא והגאון ז"ל פתב פן לשמע און ולא זכר שר דברי הטור אלו: דף ז' ע"א ואל זנעם בכל יום וכו' ואין כל בריה יכולה לכונן אותה שעה חוץ מבלעם הרשע וכו' מאי למען דעת צדקות אמר ר"א אמר להן הקב"ה לישראל דעו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי בימי בלעם הרשע.

יל"ד במ"ש למען דעת צדקות ה' דמשמע דאדלעיל קאי אמ"ש שהקב"ה פועס ק' מאי למען דעת צדקות ה' ובלא"ה הנה ניחא מאי דקאמר למען דעת צדקות ה' ועוד יל"ד מאי פריף אפי' בלאו דרשא זו אתי שפיר למען דעת צדקות ה' שאמר לבלעם לא תאור את העם.

ונלע"ד דבפשט הכתוב נוכל לומר דנדאי צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שאמר לבלעם לא תאור את העם ואע"ג דמצד הסברא מה צורף לציווי זה שהרי הקב"ה כמה יגיעות יגע עם ישראל עד שהוציאם ממצרים וקראם עמו ונחלתו מהיכ' תיתי בלעם חגיגרא יבא לקללם ושיתקיים קולתו זה לא יאמן פי יסופר וא"כ לא הנה צריף הקב"ה אפי' לציווי זה ומדחזינן שהקב"ה אעפ"י כן

נזדרזו לצוות לזה הרשע שלא יקלל זהו אהבה? תיררר וחיבה נודעת שעל צד היותר רחוק שפא ח"ו דבריו יעשו פירות צינה לו לא תאור את העם וא"כ זהו למען דעת צדקות ה' אבל השתא דאמר דהקב"ה פועס בכל יום והמקלל באותה שעה מתקנים ובלעם היה יודע לכונן אותה שעה א"כ פשי' דמוכרח הקב"ה לצוות את בלעם לא תאור את העם פיון דברי הגזיקא וידוע שדבריו יעשו פירות ואם ח"ו הקב"ה יעשה פליה בישראל מגרעות נתן ח"ו פן יאמרו אוה"ע מבילתי יכולת ה' וא"כ הנוכרח הקב"ה לצוות לבלעם לא תאור את העם וא"כ לא תחשב לו לצדקה וק' מאי למען צדקות ה' וזהו דקאמר הש"ס מאי למען דעת צדקות ה' הפננה בשלמא בלא דרשא זו שהקב"ה פועס בכל יום ושבלעם היה יודע א"ש למען דעת צדקות ה' כמש"ל שעל צד היותר רחוק שפא יעשו דבריו פירות צינה לו וזהו צדקה וחיבה? תיררר נודעת אבל השתא דאמר דהקב"ה פועס בכל יום ובלעם היה יודע לכונן אותה שעה ק' מאי למען דעת וכו' שהרי הקב"ה הנוכרח לצוות לו וע"ז קאמר ר"א ראו פמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי הפננה כמש"ל דארף שפבר צינה הקב"ה לא תאור את העם אפי"ה על צד היותר רחוק שפא בלעם יעבור על ציווי ויקלל לא פעס וזהו ג"כ ח"ו ששעל צד היותר רחוק לא פעס ודו"ק: שם השתא דעת בהמתו לא הנה ידע וכו' אלא שהיה יודע לכונן אותה שעה וכו' והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק מה אקוב לא קבה אל ומה אנוןם לא זעם ה' מלמד שכל אותם הימים לא זעם ש"מ דמנא ידע בלעם שהקב"ה לא זעם באותם הימים דהא אמרי' דהא דהנה ידע לכונן אות' השעה לא מחכמה דאית ביה דהיה יודע דעת עליון אלא שע"י איזה סגולה היה יודע לכונן אותה שעה וא"כ מנא ידע שהקב"ה לא פעס באותם הימים ואין לומר שקילל ולא עשה רונשם ומינה הנוכרח לומר שהקב"ה לא פעס שהרי אי' במדרשו' שבלעם לא קילל כלל וכמ"ש רש"י בפירוש החומש.

ולע"ד נראה לי שב שהרי בלעם היה רוצה להזכיר עונותיהם של ישראל וכמ"ש רש"י ע"פ לכה נא אקחף אל מקום אחר ובא הקב"ה וסתם פיו והיה מלמד סניגוריא וא"כ מכאן מוכח שלא פעס שאילו פעס ודאי בלעם שהיה רוצ' לקללם וללמד עליהם קטיגוריא היה עושה זה בשעת פעסו של הקב"ה ואם היה כועס לא היה סוטר על פיו להזכיר זכיותיהם אל"ו מכאן מוכח שלא פעס כל אותן הימים: אמנם יל"ד דלמה הוצרך הקב"ה לומר לבלעם לא תאור את העם פיון שלא היה כועס באותן הימים ואפשר דתחילה צינה לו הקב"ה לא תאור את העם והיה בדעתו לכעוס בכל הימים ואח"ך חשש פן ואולי בלעם הרשע יעבור על ציווי ויקללם בשעת הפעס אעפ"י שאח"ך יפרע ממנו על כי עבר אמיריה דרחמנא מ"מ מאי דהנה הנה וע"ז לא פעס ויתכן שזהו מ"ש דעו פמה צדקות עשיתי עמכם ולא קחשיב אלא שלא פעס אמנם ניחא עפ"י הנ"ל שהם ב' צדקות חדא שצינה לו בראשית מאמר לא תאור את העם וזו לא הנוכרח הש"ס לפרשו דמקרא מלא הוא ועוד ב' שלא כעסתי: דף י"ט ע"א אם ראית ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום שפא עשה תשו' שפא ס"ד אלא אימא ודאי עשה תשו'.

להבין במאי קמפלגי הס"ד עם המסקנא אפשר במ"ש ריש פ' ואלו נדרים על מ"ש במש' אם ארסן ואם לא ארסן דת"ק אמר יפר ור"י אמר לא יפר במאי קמפלגי מ"ס גוול דחד יומא לא הני גוול ומ"ס הני גוול ופריף הש"ס על אוקמתא זו ודחי ליה ומוקי לה במידי אחרנא ולכ"ע גוול דחד יומא הני גוול והשתא הס"ד ס"ל דפלוגתיהו בהכי כדקס"ד הש"ס התם לזה אמר אל תהרהר אחריו ביום שפא חשש לס' ר"י דגוול דחד יומא הני גוול ועשה תשו' וע"ז אמר שפא ס"ד ונהלא לכ"ע הני גוול וכדמסיק הש"ס התם וא"כ ודאי עשה תשו' ודו"ק: דה כ"ח ע"א בו ביום עמד יהודה גר עמוני וכו' ונהלא פבר עלה סנחריב ובלבל את העול' וכל דפריש מרובא

פּרִישׁ פֶּתַח רִשׁ"י בְּעֵין יַעֲקֹב וְכָל דְּפָרִישׁ וְעִמּוֹן לְאוֹ רִבְּא דְעֵלְמָא הוּא וְלֹא הִיָּה סְבוּר שְׁסַנְחַרִּיב בְּלִבְלָה דְּבָרֵי רִשׁ"י תְּמוּהֵים וְשִׁמְעֵתִי אוֹמְרִים דְּכִנְנָתוֹ לְהַקְשׁוֹת עַל יְהוּדָה גַּר עִמּוֹנִי דְּוָכִי לֹא יָדַע פְּסוּק דְּלֹא יָבֵא עִמּוֹנִי וּמָה שׁוֹאֵל מָה אִם לְבֵא בְּקָהֶל וְאִם הִיָּה יוֹדַע שְׂפָא סְנַחְרִיב וּבְלִבְלָה אֶת הָעוֹלָם א"כ וְדַאי מְוַתֵּר וּמָה לוֹ לְשִׂאוֹל לְזָה פִּי רִשׁ"י שְׁלֵא הִיָּה יוֹדַע שְׁסַנְחַרִּיב בְּלִבְלָם ר"ל שְׁהוּא יוֹדַע הַפְּסוּק וְיוֹדַע שְׁסַנְחַרִּיב בְּלִבְלָם אֲבָל לֹא יָדַע אִם ג"כ בְּלִבְלָה אֶת עִמּוֹן אוֹ לֹא ע"כ שְׁמַעְתִּי וְדַחִיק.

וּלְעַד"נ שְׁפִינּוֹן רִשׁ"י לַמ"ש הַתּוֹ בִּיבְמוֹ ד' ע"ו שְׁהִיק' עַל סו' זוֹ דְּסַנְחַרִּיב לֹא בְּלִבְלָה אֶת עִמּוֹן אֲלֵא נְבוּכַדְנֶצַּר בְּלִבְלָם וְתִי דְּוִדַאי נְבוּכַדְנֶצַּר בְּלִבְלָם וְלֹא סַנְחַרִּיב אֲבָל לִפִּי שְׁסַנְחַרִּיב הַתְּחִיל בְּבִלְבוּל נִקְרָא עַל שְׁמוֹ ע"ש וז"ש וְלֹא הִיָּה סְבוּר שְׁסַנְחַרִּיב בְּלִבְלָם כִּי הוּא הַיּוֹדַע וְדַאי שֶׁנ"נ בְּלִבְלָם אֲבָל נִקְרָא עַל שְׁמוֹ: מַס' פְּסָחִים דָּף צ"א ע"ב וְאֲלֵא חֲטָאוּ יִשְׂאָ הָאִישׁ הַהוּא לְמַעוֹטֵי מֵאִי לְמַעוֹטֵי קָטָן מְכַרְתִּי.

הִיק' הַתּוֹס' הִיכָן מְצִינוּ שְׁחֵיב קָטָן בְּמַצּוֹת וִי"ל דְּאֲצֵטְרִיף לְקָטָן שְׁהַגְדִּיל בֵּין ב' פְּסָחִים. מְפָאן יִשׁ סַעַד לַמ"ש הַר' חוֹת יָאִיר בְּהַשְׁמָטוֹ דְּרַס"ג דְּהָא דְּאֲמַרִּי דְּפָחוֹת מִן' עֲשָׂרִים אִין מְעַנְשִׁי בְּדִין שְׁמִים הִי"ד בְּדָבָר שְׁאִינוּ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה הַאֲזַהְרָה וְאִתִּי מְסַבֵּר' דְּאֲסִיר אֲבָל דְּבָר שְׁאֲזַהְרָתוֹ מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה מְעַנְשִׁי ע"ש"ב הִנֵּה מְסוּגְיָא זֹאת הִיא רְאִיָּה חוֹתְכַת דְּאֲצֵטְרִיף קָרָא לְמַעַט קָטָן מְפָרַת אֲבָל כְּשֶׁהַגְדִּיל חֵיב וְקָטָן הוּא פָּחוֹת מִן' י"ג הָרִי מְשַׁמַּע כְּדָבָרֵי הַר' ו"ל דְּכִינּוֹן שְׁהַפְרַת מְפֹרָשׁ בַּתּוֹרָה חֵיב וְהַתִּימָה שְׁלֵא נְסַתִּיעַ מְסוּגְיָא זֹאת.

וְחִזְיָתִיָּה לְמוֹפְתֵהֶדוֹר וְהִדְרוּ הָרַב חִיד"א ו"ל בַּס' הַבְּהִיר יַעִיר אֲנֹן מַעַר' הַבִּי"ת אוֹת ל"ד הַבִּיא דְּבָרֵי הַר' חו"י הַנּוֹז"ל וְתָמָה עָלָיו דְּבִירוֹשְׁלָמִי מְשַׁמַּע דְּאִין ב"ד שְׁלַ מַעְלָה עוֹנְשִׁין וְכוּרְתִין פָּחוֹת מִן' ד' ע"ש וְאֵהֱמַח"ר לֹא יַדְעֵתִי מֵאִי קַמְתָּמָה מְהִירוֹשׁ' דְּאֲדַרְבָּא תִּסְיִיעִיָּה מִתְּלַמוּדָא דִּידִן דְּמְשַׁמַּע כְּדָבָרֵיו.

וְשׁו"ר לְהַגָּאוֹן חָכָם צָבִי בַתְּשׁוֹ' סִי מ"ט ט שֶׁכ' דְּהָא דְּאֲמַרִּי דַּל ד' דְּלֹא עֲנִשְׁתָּהֶם דְּבָרֵי אַגְדָּה וְאִין לְמַדִּין מְמַנָּה וְנִסְתִּיעַ מַסו' זוֹ דְּפְסָחִים וּמְהַתִּימָה עַל גָּאוֹן עוֹנְוִינוּ הָרַב חִיד"א שְׁלֵא זָכַר שֶׁר סוּגְיָא זוֹ: מַס' בִּיצָה דָּף ב' ע"ב אֲדַמְפְּלָגִי בְּבִיצָה לִפְלִגוּ בְּתַרְנַגְלוֹת וּמִשְׁנֵי לְהוֹדִיעָה פָּחוֹן דַּב"ש דְּכַנּוּלִד שְׁרִי וְלִפְלִגוּ בְּתַרְנַגְלוֹת וְלְהוֹדִיעָה פָּחוֹן דַּב"ה דְּבַמְנִקְצָה אֲסִירִי וְכ"ת פָּחָא דְּהִיתִירָא עָדִיף וְלִפְלִגוּ בְּתַרְנַגְיָהוּ וְכו' מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מְסוּגְיָא זוֹ דְּאֲמַרִּי פָּחָא דְּהִיתִירָא עָדִיף דַּב"ש אַף דְּלִית הִילְכְתָא כְּנוֹתִיָּהוּ אֲשַׁמוּעִינוּ חִידוּשָׁא אֲלִיבָיָה וְעִינּוֹן תּוֹס' עִירוּבִין דָּף ע"ב ע"ב ד"ה פָּחָא דְּהִיתִירָא וְכֵן מְתַבָּאָר עוֹד מַסו' דְּגָטִין ד' מ"א ע"ב בְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנָן וּר' בְּמִשְׁחָרֵר חֲצִי עֲבָדוּ וְהִיק' וְלִפְלִגוּ בְּכֶסֶף וְלְהוֹדִיעָה פָּחוֹן דְּרַבְּנָן וְתִי פָּחָא דְּהִיתִירָא עָדִיף אַע"ג דִּיחִיד וְרַבִּים הִלְכָה כְּרַבִּים וְכֵן פ' פֶּל הַפּוֹסְקִי כְּרַבְּנָן וְכֵן מְתַבָּאָר עוֹד מְסוּגְיָא דְּקִידוּשִׁין ד' ס' בְּפִלּוּגְתָא דְּרַבְּנָן וּר' גַּבִּי הָרִי זֶה גִּיטָף מְהִיּוֹם וְלֹאֲחַר מִיתָה ע"ש מְתַבָּאָר הֵיטֵב דְּאֲמַרִּי פָּחָא דְּהִיתִירָא עָדִיף לִיָּה אַע"ג דְּהִיָּה דְּלֹא כְּהִילְכְתָא וְלֹא אֲמַרִּי פָּחָא דְּהִילְכְתָא עָדִיף וְלִישְׁמוּעִינוּ פָּחָא דְּאִסּוֹ' כִּינּוֹן דְּהִיָּה הִילְכְתָא.

כִּי מִן הַבְּאָר מָה מְאֹד אֲנִי תְּמִיָּה עַל הָרַב יָבִין שְׁמוּעָה פְּלָל מ"ה דַּכ"א ע"ב שְׁהַבִּיא דְּבָרֵי הַתּוֹס' דַּמ"ק ד"ב ע"ב שֶׁכ' פָּחוֹ דַּר"מ דְּמִיְקָל וַא"ת וְלִיתְנִי שְׁלֵא יִצְאוּ בַּתְּחִלָּה וְלְהוֹדִיעָה פָּחוֹ דַּר"י דְּמַחְמִיר פָּחָא דְּהִיתִיר' עָדִיף ע"כ וְתָמָה עָלֵיהֶם דְּמָה בָּאוּ לְחַדֵּשׁ דְּמִי לֹא יָדַע בַּכ"ז וּבְכַמָּה מְקוֹמוֹת אוֹמֵר בְּש"ס פָּחָא דְּהִיתִירָא עָדִיף וְכ' דְּהַתּוֹס' בָּאוּ לְחַדֵּשׁ חִידוּשׁ גָּדוֹל וְהוּא דְּכִינּוֹן דְּקִי"ל ר"מ וְר"י ה' כַּר"י א"כ לִיתְנִי שְׁלֵא יִצְא בַּתְּחִלָּה לְהוֹדִיעָה פָּחוֹ דַּר"י דְּהִילְכְתָא כְּנוֹתִיָּה וְכו' וְחִידוּשׁוֹ דְּכָחָא דְּהִיתִירָא עָדִיף אַע"ג דְּלִית הִילְכְתָא ע"ש.

והדבר מתמיה שכ' דהתוס' באו לחדש כלל גדול והדבר מפורש בהנהג' סוגי' דכתיבנא והיותר תימה דסוגיא דקידו' פלוגתא דר' ורבנן בהרי זה גיטף הביאה הר' הליכות עולם שם ועלה קאי הרב ז"ל ומה שחי' התוס' הרי הוא מפורש בסוגיא שם ולא ידענא מה אידון ביה.

וע' בס' חוקי חיים הנד"מ בליקוטיו על מס' ברכות ד' ס' שתמה על הרב יבין שמועה ז"ל מסו' דברכות ד"ס והוא לא ראה סוגי' דקידושין שהביא הר' הליכות עולם באותו פרק והרב יבין שמועה לא העלה אותה בזכורו' וכ' דהתוס' אשמועי' חידוש גדול והוא פלא.

וסבור הייתי להעמיס בדברי הרב ז"ל שרצה לומר בכונת התוס' דהוק' להם דאמאי לא היק' בש"ס דליתני מעין שלא יצא בתחיל' להודיע פחו' דר"י דהילכתא פנתיה והיה לו להש"ס לשנויי פחא דהיתירא עדיף ולאשמועי' הך חי' דאפי' לגבי מאן דלית הילכתא פנתיה אמרי' פחא דהיתירא עדיף ואמאי שתיק הש"ס מלאשמועין האי חי' וע"ז תי' התוס' דהא נמי פשיט ליה לש"ס דאמרינן פחא דהיתירא עדיף אף אליבא דמאן דלית הילכת' דידוע זה מאות' הסוגיא'ו' שכ' לעיל ואמטו"ל מסתם סתומי ולא פירש כי דבר פשוט הוא.

זה היה נר' להעמיס בכונת הר' אלא שאין לשונו סובל פי' זה ודו"ק: מס' יומא דף ל"ה ע"ב במעשה דהילל הוקן אותו היום ערב שבת היה הרחיצוהו וסכוהו והושיבוהו כנגד המדרה אמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת.

יל"ד מאי ראוי זה אפי' על פחות שבישראל מחללין עליו את השבת דהלכה רונחת פיקוח נפש דוחה את השבת ועוד היה ראוי שיאמרו זה קודם שיחללו את השבת להודיע לכל בני הישיב' דדינא הכי דפיקוח נפש דוחה את השבת אבל אחר מעשה שהרחיצוהו וסכוהו מה צורך לומר ראוי זה וכו'.

ונר' עפ"י מ"ש רז"ל טעם דפיקוח נפש דוחה שבת דמוטב שיחלל שבת אהד ולא יחלל שבתות הרבה והר' הגדול עיר וקדיש כמוהר"ח ו' עטר זה"ה פי' בזה פונת הפתוב ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת הפונה אימתי אמרתי לה לשמור איש ישראל אפי' בערף כבוד שבת דוקא לעשות פי' באדם שישנו בגדר עמוד לעשות אבל מי שודאי לא יקום ולא יגיע לשבת לשמרו הגם שרפואות אלו יועילו לשעות או לימים לא יחללו עליו שבת עכ"ל.

והשתא זהו שאמרו ראוי זה לחלל עליו את השבת ר"ל אפי' אי בקיאין בגויה פי אחרי הרחיצה והסיכה תקיף ומיד ימות ולא יקיים שבתו' אחר' וא"כ נמצא זה חילול שבת ממש אפ"ה ראוי לנו לעשות על אדם כזה אחר שהמית עצמו על כבוד התור' כדי לשמוע דברי אלד'ים חיים מפי שמע' ואבטליון ודו"ק: מס' סוכה דף ב' ע"א מתני'.

סוכה שהיא גבוהה. דע שמלת סוכה נופל' על כל דבר המפסיק בין מלמע' בין מן הדפנות כ"כ רד"ק בס' השרשים באות סכף מלמעל' בספנות תשובו ויחמוס כגן סוכו פי יצפנני בסוכו ואת מסף הפתח דמלכים ב' הענין הזה רובו ענין סיפוף למעלה ויש שהוא ענין מחיצה ומגן והבדל בין דבר לדבר כמו וספות על הארון את הפרוכת וסוף על ארון העדות פי לא היה הפרוכת על העדות אלא סמוך לו מבדיל בינו ובין אהל מועד וכן פרוכת המסוף ואת מסוף הפתח עכ"ד וכן כ' רש"י בפי' על התורה פי' ויקהל ע"פ ואת פרוכת המסוף כל דבר המגן בין מלמעלה בין מפגד קרוי מסוף וסכף וכן שכת' בעדו הנני שף את דרכך עכ"ל וכ"כ הריטב"א בסוגיא' הסכף הוא הנקרא סוכה בכאן וברב המקומות אבל פעמים שנקרא סוכה הסכף והדפנות ע"כ וע' מה שאכתוב

לקמן בע"ה ע"ד רש"י דמתני' ד"ה וְשַׁחֲמַתָּהּ וּמ"ש לְקַמֵּן בַּע"ה ד' ז' ע"ב בַּפְּלוּגָתָא דר' יאשיהו וּרְבַנְן ע"ש: לְמַעְלָה מִד' אַמָּה.

כ' הריטב"א ז"ל אסיקנא בפ"ק דעירובין חלל סוכה תנו חלל מבוני תנו למימרא דאינה פסולה עד שיהא בחללה של סוכה יותר מד' ולהכי נקט לישנא דלמעלה מד' עכ"ל דבריו צריכים ביאור דהתם בעירובין בעי תלמודא מקצת קורה למעלה מד' ומקצתה למטה מד' מקצת סכך וכו' מהו וכונת הבעינין מי נימא דבעינן חודו החיצון של הסכך שלא יהא למעלה מעשרים וכן חוד החיצון העליון של קורה וא"כ כשמשקצתו למעלה מד' פסול שהרי חודו החיצון למעלה מד' או נימ' דעיקר הקפידה הוא על חודו הפנימי של הסכך שלא יהא למעלה מעשרים אבל אם עובי הסכך או הקורה הוא למעלה מד' לית לן בה וא"כ כשמשקצת סכך בתוך ד' שרי שהרי חודו הפנימי הוא למטה מד' ואין בחלל הסוכה יותר מד' וקאמר רבא דשרי דחלל סוכה תנו וחלל מבוני תנו כפרש"י דאיתן ד' אמה ששינינו גבי סוכה ומבוני אחללה קאי ומייתי על זה ראיה מברייתא דקתני יותר מפתחו של היכל והיכל חללו ד'.

והשתא מה הוכח יוכיח הריטב"א ז"ל מדקתני שהיא גבוהה מד' אמה הא אפתי יש להסתפק אי קאי אחודו החיצון או הפנימי. ואפשר שפונת הרב ז"ל לישוב תור לשון דמלת למעלה דהיה די שייאמר שהיא גבוהה מד' כי היכי דקתני התם בברייתא גבי מבוני שהיא גבוהה מד' אמה ולא קתני למעלה אלא דרצה רבינו הקדוש לרמז לנו דין זה דחלל סוכה תנו ור"ל גבוהה מד' אמה ולמעלה ר"ל ב' גבהות עובי הסכך למעלה מד' וגם חללה למעלה אזי פסולה אבל אי ליכא אלא גובה אחד דהיינו עובי הסכך הוא למעלה מד' וחללה ד' שרי והא נדאי אין פונת הריטב"א ז"ל לומר שזה הכרח גמור דא"כ ק' לפשוט התם מגופא דמתניתין ול"ל לאתויי ברייתא דכפתחו של היכל אבל האמת דאין זה הכרח גמור ואי מהא לא איריניא דכן דרף המשיניות לומר גבוהה למעלה ועוד אדתידוק הכי דוק לאידך גיסא ואימא הכי סוכה שהיא גבוהה למעלה ר"ל חודו החיצון שהוא כלפי מעלה שהיא גבוהה מד' פסולה אף דחללו למטה מעשרים אלא פונת הרב ז"ל לומר דבתר דשמעינו לה מבריית' דפתחו של היכל דהדין דין אמת דחלל סוכה תנו יכולין אנו לומר שרבינו הקדוש זיע"א רמז לנו דין זה בתיבת למעלה ודו"ק.

ושו"ר בהר"ן ז"ל שכ' פדברי הריטב"א אלו וכאו דבריו מבוארים יותר נוטים אל הפי' שכתבתי ע"ש: שם גמ' תנו התם מבוני שהיא גבוהה מד' אמה וכו'. כ' הריטב"א ז"ל וז"ל והא דלא קתני התם למעלה מד' פדקתני גבי סוכה אע"ג דשוו בדיניהו וכו' נר' שהריטב"א ז"ל לא הנה גורס במתני' דמבוני למעלה אבל גירסתינו מבוני שהיא גבוהה למעלה מד' אמה פי סוגיין.

עוד כ' בסו"ד והא דלא קתני מבוני שהיא גבוהה עשרים וקתני מד' לאשמעינן דחלל מבוני תנו וכאילו קתני שהיא גבוהה יותר מד' מ"ר נ"ר עכ"ד פאן כ' הרב דמיתורא דמ"ם דמעשרים שמעי' להך דינא דחלל מבוני תנו ואילו הרב ז"ל כ' במתניתין כפי מה שפי' דבריו לעיל דמיתורא דלמעלה שמעי' להך דינ' דחלל סוכה ולא מתיבת מעשרים.

ונר' פשוט דהכא הרב ז"ל פבר הקדים וכתב דמבוני תנו ולא קורת מבוני וא"כ אחללו מיירי מתני' וכינון דבחללו מיירי דייק שפיר דהול"ל מבוני שהיא גבוהה ד' דהיינו החלל גבוהה ד' א"כ נדאי הקור' למעל' מד' וע"כ? מעט אל"ו מדנקט מד' ילפינן שפיר דחלל מבוני תנו וכאילו אמר יותר מעשרים לא כן במתני' דמיירי על גוף הסכך ולא על החלל לא מצית לדיוקי דנימא סוכה שהיא גבוהה ד' ימעט אם באמת לאו חלל סוכה תנו דק' למה ימעט והלא ד' פשר והוא שיעורו וע"כ

מוכרח לומר גבוה מעשרים אלא דעדין לא ידענא אי חודו החיצון הוא הגבוה או חודו הפנימי ע"ז באה מלת למעלה לאורויי דחלל סופה תנו כמ"ש במתניתין ודוק היטב וע' בס' קדשי דוד למהר"ד חסאן אשר בס' מכתם לדוד על תוס' דסוגיין ד"ה אמר רבה ומ"ש שם אה"ב וכו' ע"ש בסו"ד ולא דק: שם מ"ש גבי סופה דתני פסולה ומ"ש גבי מבוי דתני תקנתא ק' לפי מ"ש הטור בסי' תרל"ג דלמעט הסופה בתבן אפי' לא ביטלו בפ"י אלא שאנו יודעים שאינו צריף לו הוי מיעוט דפ' כר"י ודלא פרבנו דלקמן ד' ד' ריש ע"א דלרבנו אף בתבן ועפר סתם פעי ביטול ועיין בב"י ובבד"ה שתמה על הטור דשבק רבנו ופ' כר"י וע' ב"ח ומה שיש לעמוד על דבריו אכתוב שם בע"ה איה שיהיה לפי דברי הטור ז"ל דבתבן סתמא הוי מיעוט נאפי' בלא ביטול מאי פריף תלמודא מ"ש גבי סופה וכו' אימא דמתניתין דמבוי מיירי בשבת עצמו ואית ליה תקנתא דימעט ומתניתין דסופה מיירי ביו"ט דנדאי אסור למעטו.

והענין דמבואר בסוגיא דעירובין ד' ק"ד ע"א עלה דמתני' דבזקין מלח ע"ג הכפוש דפריף במקדש אין במדינה לא ורמינהי חצר שנתקלקלה בימות הגשמים מביא תבן ומרדה בה שאני תבן דלא מבטל ליה מבואר מהסו' ומפרש"י דאי מבטל ליה אסו' משום בונה דאיכא משום אשוויי גומות אכל סתם תבן וס' עפר דחזי למאכל בהמה או לטיט לא מבטל ליה ושרי וע' בא"ח סי' שי"ג ס' יו"ד ובמ"א ודו"ק ועיין מג"א סי' תרל"ג ס"ק ד'.

ולקמן גבי הדס בד' ל"ג ע"ב דאין ממעטין ביו"ט דמתקן מנא וא"כ קשה מאי פריף גימא דגבי מבוי פיון דמדאורייתא הוי רה"י ורבנו הוא דאצרכוהו לחי וקור' א"כ ימעט בשבת ע"י תבן אם אינו צריף לו פיון דבסתם תבן הוי מיעוט לדעת הטור ז"ל אף בלא ביטול וכיון דלא מבטל ליה ליכא משום בנן וגם משום מתקן מנא ליכא פיון דמדאורייתא חזי לטלטולי ביה לא כן גבי סופה תני פסולה דביו"ט איירי דלא מצוי לבטולה אפי' בתבן דכיון דמדאורייתא פסולה הוי מתקן מנא.

ואין לומר גבי מבוי אע"ג דמדאורייתא פשיטה פיון דמדרבנן פסו' נחכמים אסרוהו הו"ל מתקן מנא הא ליתא דהא אמרי' לקמן ד' כ"ג גבי סופה ע"ג גמל פשיטה מתני' ר"מ היא וס"ל דאע"ג דמדרבנן לא חזיא מ"מ מחזא חזיא ונשפיר קרינו ביה סופה הראויה לשבעה ה"ן ס' מתני' היא ור"מ היא וכיון דמדאורייתא שרי לטלטולי ביה לא מקרי מתקן מנא וע' בהר' משל"ם פ"ז דתרומות ופ"א דנערה בתולה ולהרב מח"א ה' קנין ד' יו"ד עמדי בפ"ט זה וכמה סוגיאנות המנגדות זו לזו ועיין שורשי הים ח"א ד' קס"א ע"א ב' ג' ודו"ק: שם מ"ש וכו' היק' בס' דברי נב"א בחי' עירובין וז"ל יל"ד דילמא באמת פן אם עשו סופה למעלה מד' לא יועיל שום תקון עד שישתור משום שעשוי סופת קבע וי"ל כי הוא האמת והמקשן לא פריף רק על הכא דלא תני פסולה ולהכי פרש"י דתני ימעט ולא תנא פסול לומר דלא פריף אלא על הכא דהתם אצטריף למתני פסולה משום דאיכא למטעי אף הכא הול"ל כמו התם ובזה אין מקום לקו' התוס' כי המקשן ידע כל אלה ואפ"ה פריף על ההיא דהכא וכ' עוד על תי' התלמוד סופה דאורייתא תני פסולה צ"ע למאי הוצרך את זה כי כבר ידע המקשן דהוצרך התם למתני פסולה א"כ לא היה צ"ל אלא מבוי דרבנו תני תקנתא ועל מקשה נמי ק' מלשוננו משמע דהיה יכול למתני תקנתא אלא דשייף פסולה והמקשן אמר כי התם לא הנה יכול למתני עכ"ד.

ולא דק כלל מ"ש דהכא אמבוי דוק' פריף ליתא דאמרייהו פריף ובפ"י כ' פן הריטב"א בחי' לעירובין ובאמת לא ידעתי מה יפרש בכונת הש"ס דקאמר ואבע"א דאורייתא נמי תני תקנתא ולפי דבריו אין תקנה פיון דעשוי בפ"י אבל האמת דיסודו של הרב רעוע דליכא בזה משום תעשה

ולא מן העשוי ובפלי איתמר בש"ס ד' ד' דממעט חללה בתבן או בעפר וכשירה וכן פ' כל הפוס' הרי דאינו צריף שיסתור סנפתו ועיין בהג"א פ' מור"ם סי' תרכ"ו ס"ב דלא אמרי' תעשה ולא מן העשוי אלא כשהפוסול הוא בספק עצמו ולא כשדבר אחר גורם הפסלות וע' להתוס' לקמן ד' ח' ע"ב ד"ה קא מצטרף שכ' דלא מקרי ספק פסול משום גובה ד' אמה ועיין פני יהושע פאן ומזנוקדק בזה דברי רש"י שם בעירובין ד"ה תני פסולה וכו' ואע"ג דמהני בה תקנתאוכו' דלכאורה דברים אלו מנותרים אבל נר' דרש"י נשמר מזה דלא תימא דבאמת לא מהני תקנתא משום תעשה וכו' וא"כ לא פריף מידי בש"פ לזה אמר אע"ג וכו' ודו"ק.

באופן דיסודו של הרב נופל ועיין עוד לו מ"ש על דברי התוס' ביסוד זה ואינו מחנור כלל: שם ר"ז אמר מהכא וסנפה תהיה לצל וכו' עד ד' אדם יושב וכו' למעלה מד' אין אדם יושב בצל סנפה אלא בצל דפנות.

ק' וישב בצל דפנות ומה איכפת והלא סנפה פתוב בתורה וכבר כ' לעיל במתני' דמלת סנפה בתורה נאמר על סנף ועל דפנות וי"ל דאפשר דר"ז ס"ל כרבנן דר' יאשיה לקמן ד' ז' ע"ב דאין קרוי סנפה אלא דבר המאחיל והיינו סנף ע"ש וכי עביד בש"ס צריכותא כר"ז לא אמרי וכו' ההוא לימות המשיח ה"ה דהנה מצי למימר כר"ז לא אמרי משום דס"ל כר' יאשיה אלא דניחא ליה לתמודא לשנויי ההוא לימות המשיח וכולהו כרבנן ס"ל.

א"נ י"ל והוא האמת דנדאי לשון סנפה הוא על כל דבר המגן ודפנות וסנף פנלהו לשון סנפה ואמנם בעינינו שישב בצל פולם בצל דפנות ובצל סנף וכשהוא גבוה מד' אמה אה"ן שהוא יושב בצל דפנות אבל הוא מיהא אינו יושב בצל סנף נאנן תרנוייהו בעינינו וזה מדוויק בלשון הש"ס דקאמר למעלה מד' אין אדם יושב בצל סנפה אלא בצל דפנות דבקיצור הול"ל למעלה מד' יושב בצל דפנות ותו לא אלא דר"ל נהי דיושב בצל דפנות אבל הוא מיהא אינו יושב בצל סנף ותרנוייהו בעינינו ועיין מ"ש לקמן בדברי רש"י ד"ה ושחמתה: שם אלא מעתה העושה סנפה בעשתרות קרנים וכו'.

כ' הריטב"א ז"ל וז"ל דקס"ד דבעיניו שתהא סוכ' ראוייה לעשות צל וכל שראוייה לעשות צל אעפ"י שאינה עושה צל מחמת מניעת המקום אין בכך פלוג' ולא פסלינן לה אלא כשהעיקוב מחמת הספק שאינו ראוי לצל כמו שהוא עכשיו היינו כל שהוא למעלה מד' וכו' והיינו דאמרינן התם דל עשתרות קרנים וכו' דבריו ז"ל מגומגמים דמ"ש דבעיניו ראוייה לעשות צל וכו' וכל שראוייה וכו' אעפ"י שאינ' עושה מחמת מניעת המקום אין בכך פלוג' זהו לפום תי' דתלמוד' וכמו שפייס וכו' והיינו דאמרי' התם דל עשתרות קרנים וכו' ונ"ל שצ"ל בדברי הרב וילהוסוף מלת ודחי וכצ"ל דבעיניו שתהא סנפה וכו' ולא פסלינן לה אלא כשהעיקוב מחמת הספק שאינו ראוי לצל ודחי כמו שהוא עכשיו היינו כל שהוא למעלה מד' וכו' פן צריף להגיה ופי' דבריו פה הוא דהמקשן היק' אלא מעתה סנפה בעשתרות קרנים יהיה פסול ולא מצינו זה אל"ו מןכרח אתה לומר שכל שהספק מצד עצמו ראוי לעשות צל אלא שדבר אחר גורם לו אין בכך פלוג' א"כ ה"ן הספק מצד עובדו ראוי לצל אלא שהגבהות גרם לו א"כ צריף שיהיה פשר וע"ז כ' הרב ז"ל ודחי כמו שהוא עכשיו וכו' ר"ל שהדחיין דחה לו דאינו כמו שהבנת דהט' דכשר בעשתק"ר הוא משום שהספק מצד עצמו ראוי לעשות צל לבד אלא בעיניו דכמו שהוא עכשיו יהיה ראוי להצל למטה כשתסלק הדבר הגורם שלא לעשות צל כי התם דאי מדלית עשתק"ר יהיה הספק כמו שהוא עכשיו ראוי לעשות צל בלי הורדה אבל הכא פי מסלקת דפנות אפתי לא יעשה הספק צל מחמת

גובהו ונאנו בעינו שיהא הסכה ראוי לעשות צל כמו שהיא עכשיו במקומו מבלי שיעשו בסכה שום מעשה וזהו המשך דבריו ודחי כמו שהיא עכשיו היינו למעלה מך וכו' ר"ל דבעינו שיהא ראוי לעשו' צל כמו שהיא עכשיו למעלה מך וכי מסלקת דפנות מהכא ליכא צל סכה שאין הסכה ראוי לעשות צל ור' יהודה מכשיר מפנין שראוי לעשות צל פשמשפילין אותו כדפרישן' במתני' וכו' ר"ל דהדחין אומ' להמקשן דמאי דס"ד דכיון דראוי לעשות צל מצד עוביו פשמשפילין אותו מיקרי ראוי להצל ודמי לעשתק"ר וזהו טעמיה דר"י דמתני' אבל רבנן דפליגי עליה ס' דבעינו ראוי להצל במקומו ע"י סילוק דבר האחר המונעו והיינו דאמר' התם דל עשתר"ק וכו' שאילו הייתה במקום שהחמה זורחת הינה עושה צל וכו' ר"ל כמו שהיא עכשיו הינה עושה צל אבל הכא דל דפנות ליכא צל סוכה פלומר שאין הסכה כמו שהיא עכשיו ראוי לעשות צל וכו' פנ"ל נכון בפי' דברי הר' ז"ל ודו"ק: שם ורבא אמר וכו' עד ד' אמה אדם עושה דירתו דירת עראי וכו' למעלה מך' אמה דירת קבע וכו' עיין להגאון בס' פני יהושע מה שהיק' ומה שפי' בכונת הש"ס עפ"י הירושלמי ותוכן דבריו דה"ק עד ד' אמה שישכול לעשו' ב' מחיצות והג' בצורת הפתח משום דכל למטה מד' קרוי פתח וזהו פי' דירת עראי דקאמר רבא אז פשיטה אבל למעלה מך' דלא מצי מכשיר לג' בצורת הפתח דהא למעלה מך' לא מקרי פתח לפי הירושלמי הנ"ל א"כ הוא מוכרח לעשות ג' מחיצות ואז הוי קבע דבשמים פהלקתן וג' בצורת הפתח הוי עראי כמ"ש לקמן ד' ז' ע"ב אבל ג' מחיצות גמורות הוי קבע באופן דכונת הרב ז"ל לומר דקבע ועראי אינו תלוי בעובי הפתח וקלישותן אלא ב' מחיצות והג' בצורת פתח זהו עראי וג' מחיצות גמורות זהו קבע וזהו פנות הרב ז"ל למענין בזה דאי לא הכי לא תי' פלום לקושיותיו שהיק'.

ואני עני הדעת אהמ"ר פי' זה לא שמיע לי פלומר לא ס"ל דאי הכי מאי האי דפריש' ליה אבני אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל ה"ן דלא הוי סוכה ומאי קו' אה"ן מחיצות של ברזל יכול לעשות ב' מחיצות והשלישית בצורת הפתח פי' זה הוא עראי לדעת הרב והכי הנה ליה למיכר' אלא מעתה עשה ג' מחיצות שלקמות ה"ן דלא הוי סוכה פנין דלדידך דירת עראי בעינו דהיינו ג' בצורת הפתח א"כ אם עשה ג' מחיצות שלקמות אפי' למטה מך' יהיה פסול ונהו א"ש תי' של רבא הכי קאמינא לך עד ד' אמה שאם ירצה לעשותה עראי דהיינו ג' בצורת פתח יכול לעשותה פי עביד ליה קבע נמי דהיינו ג' מחיצות גמורות פשר למעלה מך' שאינו יכול לעשותה עראי משום דלא מיקרי פתח פי עביד ליה עראי נמי פסול דהא לאו פתח הוא ומה לו לאבני להזכיר מחיצות של ברזל אל"ו קושטא קאי דענין קבע ועראי אינו תלוי אלא בעובי הפתח וקלישותם כפי' רש"י והקושיות שהיק' הרב ז"ל המענין בדברי התוס' והר"ן יראה דלא קשו מידי.

ואעיקרא יש ליתן פנגד היסוד אשר בנה הרב ז"ל גם בפי' דברי הירוש' בפסקא שקודם הקודמת הפתחלת מנה"מ שהיק' על הירוש' שכ' דפלוגתיהו דרבנן ור"י הוא דמר גליף מפתחו של היכל ומר גליף מפתחו של אולם והיק' דנהי דברי' עירובין מוקי פלוגתיהו בהכי משום דקורת מבוי היתירא משום פתח אבל הכא מה שייך פתח ומפח זה פי' דלרבא דלקמן דבעי בשלישית צוה"פ א"כ שפיר ילפי מפתחו של היכל ושל אולם דכל למעלה מך' לא מקרי פתח פ"ש ולע"ד לא ראי זה כראי זה ואכתי ק' שאני מבוי דהיתירו הוא משום פתח וע"י הקורה נעשה פתח וכל שהוא למעלה משיעורו למר בדאית ליה ולמר פדאית ליה פרצה מיקרי ולא פתח אבל הכא בסוכה נהי דבעינו צורת פתח מ"מ יכול להיות צורת הפתח שלא יהיה נוגע בסכה וכשר במכ"ש מדפנות שאין מגיעות לסכה דכשר וכן פ' מרן סי' תר"ל דצורת הפתח אינו צריך שיהא נוגע בסכה וא"כ

למה נפסול סוכת שהיא למעלה מד' משום שצורת הפתח אינו יכול לעשות דלא מיקרי פתח למעלה מד' והלא יכול לעשות צורת הפתח למטה מד' ואריף.

ולעיקר קו' הרב על הירוש' דאוקי פלוגתיהו בפתח נלע"ד דהכי קאמר מר יליף מפתחו של היכל דמצינו דעד ר' אמה אקרי פתח וטפי מהכי לא מקרי פתח אלא פרצה והי"ט דלא שלטא עינא וכל עובר עליו לא יראה הצורת פתח שהיא למעלה ויסבור שהיא פרצה ונמצא עיקר הט' משום דלא שלטא ביה עינא והוא הדין בסוכה פסולה משום דלא שלטא ביה עינא וכרבה דשמעתין ואע"ג דבתלמודא דידן בעירו' ד' ג' ע"א משמע דלמאן דיליף מפתחו של היכל לא הגי' ט' משום היפירא ממ"ש שם ר"ן בר יצחק אומר בלא רב מתנגית' אהדדי לא קשיין וכו' מ"מ הירוש' סבר הכין ובל"ה עדיפא מינה אקשי ליה דא"כ לר"י צריף שיכשיר עד ארבעי' דוקא פפתחו של אולם והא תני ר' חייא אפי' עד מ' וחמשים אמה ור"ל דתני ר"ח שר' יאודה מכשיר עד מ' וחמשים אמה וכן הוא בהדיא בתלמודא דידן בסוגיין בע"ב וכן תני בר קפרא עד מאה פי' שר' יהודה היה מכשיר עד מאה וע"ז עשו בירוש' אוקמ' אחריתי דר' יהוד' כדעתה' ורפנו כדעתהון מההיא דגשרים המפולשין דפי תקרה יורד וסותם וכו' ומה שפראה מדברי הרב פי' שם דההיא דפי תקרה קאי נמי עם הך גלפותא דפתחו של היכל לע"ד לא משמע פן דהשת' דאמר ר"י כדעתה' וכו' ורפנו כדעתהון נדחה הך אוקמת' דפתחו של היכל וזו היא אוקמתא אחריתי כנלע"ד והבוחר יבחר: שם רש"י במתני' ד"ה ור"י מכשיר בגמ' מפרש פלוגתיהו כ' הר' פני יהושע אע"ג דבש"ס לא מפרשי אלא טעמייהו דרבנן ממאי דדחו בש"ס ההוא ידיעה לדורות וכו' וההיא לימות המשיח וכו' וכרבה לא אמרי משום קושיא דאבני וכו' זהו בעצמו ט' של ר"י והדר היק' מסו' דעירובין וכו' ז"ל לפי"ז צ"ל דכיון דמפרש להדיא ט' דרבנן משום דסוכה דירת עראי ממילא ט' דר"י משום דדירת קבע בעי' דהא ס"ל לר"י סוכה דירת קבע בעינן כדאימא במכילתין בדוכתי טובא עכ"ד ואתמקא דהי"ל להביא סוגית הש"ס דלקמן ד' ז' ע"ב דבהדיא קאמר אבני ט' דר"י דמתניתין משום דסוכ' דירת קבע בעינן: שם רש"י ד"ה ושחמתה מרובה מצלתה המועט בטל ברוב ונהרי הוא כמי שאינו ועל שם הסכה קרוי סוכה.

ק' דלמה קרוי סוכה ע"ש הסכה דוקא והלא גם ע"ש הדפנות קרוי סוכה וכמו שפכתתי במתני' משמו ז"ל בפי' על התורה שכל דבר המגן ומבדיל קרוי סכה בין מלמעלה בין מכנגד ואפשר דאין פונתו בכאן על שם הסכה למעוטי דפנות אלא ר"ל ע"ש דבר הסוכה ומבדיל קרוי סוכה והקא פיון דחמתה מרובה המועט בטל ברוב והו"ל כמי שאינו ואין דבר סוכה ומבדיל וכן יש לפרש דברי רש"י דלקמן ד"ה דלא שלטא בי' עינא שאינו רואה את הסכה וסוכה היינו סכה כשמה ודו"ק.

אף לקמן ד' ה' ע"ב כ' רש"י סככה לא בעיא קרא דממשמעו' דגופיה נפקא דסוכה בלא סכה לא מקריא וק' אמאי לא יקרא סוכה משום דפנות פיון שיהם מגינים ומבדילים ובסו' גופיה בלא פרש"י ק' זה דלמה לא בעיא קרא דאימא דסוכה דקאמר רחמנא הוא דפנות ונקרא סוכה ע"ש ההבדלה.

וביותר ק' דסוכה פאן היא ע"ש הענני כבוד ונהרי ענני כבוד היו מקיפים גם מן הצדדין ונמצא שם סוכה על שם הסכה והדפנות. וראיתי אחריו רואי להרא"ם ז"ל פ' בהעלתה ע"פ פי ענן ה' עליהם יומם ודרשי בספרי ז' עננים היו אהד מלמעלה ואהד מלמטה וד' לארבע רוחות והיק' דא"כ נבעי הכי בסוכה פיון שהיא זכר לענני כבוד והר' נח"י ז"ל תירץ דלא ציונה תורה לעשות

סוּפָה אֵלָא זָכַר לַעֲנָנִים וְלֹא הִקְפִיד' תּוֹרָה אֵלָא עַל הַסֵּכָף שְׁנִקְרָא סוּפָה לֹא עַל הַדְּפָנוֹת ע"כ וְק' דְּהָא כ' לַעֲלִיל דְּגַם דְּפָנוֹת קְרוּיֹת סִכָּף מְדַבְּרֵי רַש"י ו"ל וְהִיָּה נֵר' לַעֲנָנִים לְתַרְזֵן קְוֹשִׁיתְנוּ וְקו' הֵרָא"ם ו"ל עַל דְּרָף זֶה דְּנוֹדָי סוּפָה בַּכ"מ יֵאמֵר עַל סִכָּף וּדְפָנוֹת וְכָל דְּבַר הַמְּגַן אֲמַנְם הֵכָא מְדַחֲזִינְן דְּאִיִּיתְרוּ תְּרֵי בְּסַפְתָּ בְּסַפְתָּ וְגַם קַבְּלָה בְּיַדְנוּ דִּישׁ הֵלַמ"מ לְדְפָנוֹת מוֹכַח דְּגַלִּי לָן קְרָא דַמ"ש בְּסוּפּוֹת תַּשְׁבּוּ וְהוּא רַמְזוּ לַעֲנָנִי כְּבוֹד הוּא עַל הַסֵּכָף דְּנוֹקָא וְהֵרָאָה שְׁהוֹצְרָה לְפָרֵשׁ לָנוּ בִּיתוּרָא דְקָרָא וְהִלְכָה לַמ"מ כְּמָה דְּפָנוֹת יִהְיוּ וְא"כ נִמְצָא מֵלֵת סוּפָה בְּכָאן הִיא דְּנוֹקָא עַל שְׁם הַסֵּכָף וְלֹא ע"ש הַדְּפָנוֹת וְהוּ"ן בְּעֵלְמָא מֵלֵת סִכָּף יֵאמֵר ע"כ דְּבַר הַמְּגַן וּמְבַדִּיל זֶה הִיָּה נ"ל נְכוּן בְּכַוְנַת רַש"י ו"ל דְּלֹא נִסְתוֹר לְפִי שַׁבַּף וְיִקְהַל וּמִמִּילָא מְתַרְצָתָא הִיא קו' הֵרָא"ם ו"ל.

אֲמַנְם אֲנִכִי הֵרוּאָה לְרַש"י ו"ל לְקַמְן ד' י"ב בְּמִתְנִיתִין ד"ה כְּשֵׁרִין לְדְפָנוֹת שְׁכ' דְּכָל סוּפָה הִפְתּוּב סִכָּף מְשַׁמַּע דְּדוֹפָן לֹא אִיקְרֵי סוּפָה וּדְנֻפְקָא לָן דְּפָנוֹת מְבַסְכַּת בְּסוּפּוֹת מִיתוּרָא דְקָרָא יְלִפִי וְלֹא מִמְשַׁמְעוֹתִיהָ הִילְכָה סוּכּוֹת תַּעֲשֶׂה אִסְכְּכָה הוּא דְקָאֵי עַכ"ל מְבֹאָרִים דְּבָרֵינוּ דְּדוֹפָן לֹא מִיקְרֵי סוּפָה כָּלֵל אֵלָא סִכָּף דְּנוֹקָא הִיָּה מ"ש בְּפִי עַל הַתּו' ע"כ נִלְע"ד לֹמֵר דְּסוּפָה לֹא מִיקְרֵי אֵלָא ע"ש הַסֵּכָף דְּנוֹקָא אֲבָל סִכָּף וּמְסוּף מְקָרוּ גַם דְּפָנוֹת אִף כִּי פְעַת לֹא מְצָאֵתִי טַעַם לְחַלְקָא כֵּן מ"מ כִּי הִיָּה דְּלֹא נִסְתוֹר רַש"י ו"ל דִּידִיָּה אִדִּידִיָּה אִפ"ל כֵּן.

וְאִם כְּנִים הַדְּבָרִים מְתַרְצָתָא הִיא קו' הֵר' מְשַׁכִּיל לְדוֹד בַּף וְיִקְהַל שְׁהִיק' עַל רַש"י שְׁכ' דְּכָל דְּבַר הַמְּגַן וּמְבַדִּיל נְקָרָא מְסוּף וּסִכָּף דְּזֶה הוּא לְדַעַת ר' יֵאֲשִׁיָּה לְקַמְן ד' ז' ע"ב אִף לְדַעַת רַבְּנָן דְּנִיפּוֹרָ בִּיהָ פְּוֹרְתָא דְּמִיָּחֲזִי כְּסִכָּף א"כ אִינוּ נְקָרָא סִכָּף אֵלָא הַסֵּכָף הַעֲלִיּוֹן לֹא הַדְּפָנוֹת וְתִי' ו"ל דְּחוּק ע"ש.

וְלִפִּי דְּרַכִּינוּ א"ש דְּדִיוּקִיָּה דֵר' יֵאֲשִׁיָּה מְדַכְתִּי וְסַכְתָּ דְּהוּא לְשׁוֹן סוּפָה וְסוּפָה אִינוּ נְקָרָא אֵלָא הַסֵּכָף וְז"ש מְחִיצָה הִיא וְקָרִיָּה רַחֲמָנָא סִכְכָּה ר"ל שְׁקָרָאָה סוּפָה שְׁאִינוּ נְקָרָא אֵלָא ע"ש הַסֵּכָף אֵלְמָא מְחִיצָה כְּסִכָּף בְּעִינֵינוּ וְרַבְּנָן אֲמָרִי דְּמָאֵי דְּנִקְט לְשׁוֹן סוּפָה הוּא לְאֲשַׁמּוּעִי דְּלִדְלִי בִּיהָ פּוֹרְתָא דְּלִיָּחֲזִי כְּסִכָּף אֲבָל תְּרוּיָּהּ מוֹדוּ דְּלְשׁוֹן מְסוּף וּסִכָּף נּוֹפֵל גַּם עַל מְחִיצָה וְהֵרָאָה מְדִלָּא הִבִּיאוּ קְרָא דְּפְרוּכַת הַמְּסוּף אֵלָא קְרָא דּוֹסְכוֹת אֵלְמָא עִיקָר הַדִּיוּקָא מְלִשׁוֹן סוּפָה לֹא מְלִשׁוֹן מְסוּף וְא"כ מ"ש רַש"י בְּפִי עֵהֵת"ו אֲתִי כַכ"ע וְמָה שְׁלֹא הִבִּיאוּ רַש"י עַל פ' דּוֹסְכוֹת ס' רַבְּנָן דְּלִדְלִי בִּיהָ פְּוֹרְתָא זֶה אִינוּ מִן הַתִּמְיָה דְּאִין דְּרָכּוּ שֶׁל רַש"י לְהִבִּיאוּ אֵלָא מָה שְׁנוֹגֵעַ לְפִירוּשׁ הַפְּסוּקָא לֹא מָאֵי דַנ"מ לַעֲנָן דִּינָא פְּנ"ל פְּעַת: שְׁם רַש"י בַּגַּמ' ד"ה תְּנִי פְּסוּל' שְׁיָיָה לְמִתְנִי בִּיהָ לְשׁוֹן פְּסוּל כְּלו' לֹא נַעֲשִׂית כְּתוּרָה וְכַהֲלָכָה.

וּבְדַבּוּר שֵׁאח"ז כ' תְּנִי תַקְנָתָא דְּלֹא שְׁיָיָה בִּיהָ לְשׁוֹן פְּסוּל וְכו' מְדִלָּא קְתַנִּי בְּרִישָׁא לֹא שְׁיָיָה לְמִתְנִי לְשׁוֹן תַּקְנָתָא כִּי הִיָּה דְקְתַנִּי גַבִּי מְבוּי אֵלָא לֹא שְׁיָיָה לְמִתְנִי לְשׁוֹן פְּסוּל מְשַׁמַּע לְכָאו' דְּבְסוּפָה מְהִנִּי תְּרוּיָּהּ פְּסוּל וְתַקְנָתָא וּבְמְבוּי לֹא שְׁיָיָה אֵלָא תַקְנָה וְלֹא פְּסוּל וְק' דְּאֲכַתִּי תַקְשִׁי לִיתְנִי תַקְנָתָא הֵכָא וְהֵכָא וְעוֹד ק' בְּתִי בְּתָרָא דְקָאֵמֵר וְאֲבַע"א דְּאוּרִיָּתָא נְמִי תְּנִי תַקְנָתָא וְכִי עַד הַשְּׁתָּא לֹא יִדְעָנוּ מִזֶּה וְכֵן הִיק' הַתּוֹס' וְהִרִיטְב' א בְּעִירו'.
וְנֵר' לְפָרֵשׁ מ"ש רַש"י בְּדַבּוּר א' שְׁיָיָה לְמִתְנִי פְּסוּלָה ר"ל דְּנוֹקָא שְׁיָיָה לְמִתְנִי פְּסוּלָה וְלֹא שְׁיָיָה לְמִתְנִי תַקְנָתָא וּבְעִירו' פֵּרֵשׁ"י דְּבָרֵינוּ יוֹתֵר וְכ' הוּאִיל וּמִימּוֹת מְשֶׁה נִתְּנָה מִידָה זֹו וּבְאוּ חֲכָמִים לְפָרֵשׁ לָהּ שְׁאֵם לֹא עֲשֶׂה כֵּן פְּסוּלָה שְׁיָיָה לְמִתְנִי פְּסוּלָה וְאֵע"ג דְּמִהִנִּי בִּיהָ תַקְנָתָא כָּל כְּמָה דְּלֹא מְתַקֵּן לָהּ מִיקְרֵי פְּסוּלָה עַכ"ל דְּקָדֵק לֹמֵר דְּמִהִנִּי בִּיהָ תַקְנָתָא וְלֹא אֲמַרְדִּישְׁיָיָה בִּיהָ לְשׁוֹן תַּקְנָה לְהוֹרוֹת לָנוּ דְּאִין מְשַׁפֵּט הַלְשׁוֹן לֹמֵר תַּקְנָתָא שְׁהִרִי כָּל שְׁלֹא נַעֲשִׂית עַדִּיָּן כְּתַקְנָה פְּסוּלָה שְׁמָה

וזהו מה דשייך למתני ביה אע"ג דבאמת מהני ביה תקנה במיעוט מ"מ התנא צריך שיקרא לה שם הראוי לה שהיא פסולה ואינו משפט הלשון לומר תקנה ונמצא עכשיו ב' שוין דבמבוי לא שייך למתני פסולה ובסופה לא שייך למתני תקנתא פן נ"ל לפרש בדברי רש"י לפום גירסתינו ודלא פהרב נחלה ליהושע בחי' לעירובין ע"ש ונהפוך רבחר אף התוס' ז"ל בעירובין גם הריטב"א ז"ל היה להם גירסא אחרת בדברי רש"י וע"כ הקשו עליו פמו שאכתוב לקמן בע"ה בתוס' ד"ה דאורייתא: שם רש"י ד"ה מבוי דכוליה מדרבנן וכו'.

רש"י ז"ל קאי לשיטתו דכוליה מילתא דמבוי מדרבנן דמדאורייתא פיון שיש לו ג' מחיצות הוי רה"י ומשו"ה כ' פאן דכוליה מילתא מדרבנן אף לדעת הר' יהונתן ז"ל בפ"א על הרי"ף שכתב במשנה ב' דעירובין דהוי הלמ"מ וכן כ' הר' רע"ב ז"ל שם מוכרח לומר בכונת הש"ס מבוי דרבנן ר"ל הך דהך מילתא דגבוה ד' אמה דפסול הוא מדרבנן ולאפוקי סנפה דפסלות גובה ד' אמה דילה ילפי לה בסוגיין מקראי וכמו שהארבתי בזה בכפי ח"א ה' שבת סי' יו"ד עש"ב: שם רש"י ד"ה ואבע"א מדאורייתא נמי שייך למי' תקנתא ובעירובין פ"א דאורייתא נמי תני תקנתא בעלמא במילי אחרני ע"כ לפום מאי דפרישית לעיל בכונת דברי רש"י ז"ל נ"ל דהכא ב' הלשונות בדיבור אחד נאמרו ור"ל דאורייתא נמי שייך למתני תקנתא ושפיר הוי משפט הלשון ולא כמ"ש לעיל בתי' קמא דלא שייך ואילו בעלמא במילי דאורייתא שייך למימר שפיר תקנתא אלא דשאני הכא דנפיש מיליה ולאפוקי מתי' קמא שפ"א דבדאורייתא לא שייך למתני תקנתא בשום דוכתא ודו"ק: שם רש"י ד"ה למען ידעו דורותיכם עשה סנפה שישבתה ניכרת לה דכתיב ידעו פי בסוכות הושבתי צויתי לישוב הכי דריש ליה פ"א דהשתא דרש"י הושבתי צויתי לישוב וצריך בשעשה שהוא יושב שידע שהוא יושב בסנפה ושפ"ה היא גזרת מלך עליו וא"כ נמצא דאין בכאן עכשיו רמז לענני כבוד כלל וע"ז כ' רש"י דאע"ג דאין מקרא יוצא מידי פשוטו וכו' פ"א דא"כ מאי מסיים הכתוב את בני' בהוציא אותם מארץ מצרים לזה אמר מיהו דרש"י ליה נמי לדרשא ותרונייהו שמעי' מיניה לפי פשוטו שמעי' פי בסוכות הושבתי את בני' בהוציא אותם שידעו היקף ענני כבוד הנעשה לאבות והיינו הושבתי לשעבר ולפום דרשא שמעי' ידעו פי בסוכו' צויתי לישוב לעתיד וצריך שידע כל אחד בפעולת ישיבתו שפסוקה הוא יושב אבל הר"ן ז"ל פ"א בדרה אחרת ז"ל למען ידעו דורותיכם מיימר ליה דהו"ל למיכתב בסוכות תשבו פי בסוכות הושבתי ובהכי הנה סגי וכו' ומדכתיב למען ידעו דורותיכם משמע הכי קאמר עשה סנפה שתהא ישיבתה ניכרת לה וכו' נמצא לדעת הר"ן ז"ל אין אנו צריכי' לדרוש הושבתי צויתי לישוב אלא פי בסוכות הושבתי ודאי הוא להיקף ענני כבוד ומיתורא דלמען ידעו דרש"י הך דרשא ולנו לדעת אמאי רש"י ז"ל נייד מפ"א הר"ן עד שהוצרך לידחק בפ"א מלת הושבתי.

ונ"ל מב' טעמים חדא דלפ"י הר"ן ז"ל ק' מאי קאמר הש"ס בתר הכי פוליהו פרבה לא אמרי דהוא ידיעה לדורות הוא פ"א ידיעת היקף ענני כבוד ומאי דחי הא ידיעה לדורות שפיר נפקא מפי בסוכות הושבתי ודרשא זו נפקא מיתורא דלמען ידעו אבל לפרש"י דעיקר הדרשא הוא למען ידעו פי בסוכות צויתי לישוב וא"כ מעתה לא נשאר פאן רמז ענני כבוד ומוכרחים לומר כפרש"י דאע"ג דאין מקרא יוצא מידי פשוטו מ"מ דרש"י נמי הא והשתא דחי הש"ס שפיר דלא דרש"י הך דרשא אלא מקרא לפשוטו דוקא אתא והיינו פי בסוכו' הושבתי לעבר בענני כבוד וידעו ר"ל ידעו לדורות הבאים מה שעשיתי לאבות.

ועוד מט' אחר גניד רש"י מפ"י של ה"ר"ן ו"ל דלפ"י לא יבא הפתוב מסודר על נכון ונקדים קו' מה"ר"ם שהיק' במאי דדחי הש"ס ההוא ידיעה לדורות דמה דחיה היא זו ואה"ן פ"ן דשמע"י ידיעה לדורות הקיף ענני פבוד מינה נשמע דצריף ידיעה שהוא יושב בסנפה וצריף הקיף רא שתהיה למטה מך' פדי שעי"ז יזפור הקיף הענני פבוד ותי' דנדאי לאו הא פהא תליא דידיע' הקיף ענני פבוד ידעי' ליה ביציאתו מביתו לסנפה אבל שיהא יודע בכל שעת ישיבתו שהוא יושב בסנפה זה לא ידעו אלא לפום דרשא דרבה והוא אמת ופשוט.

ומעתה לפי פי' ה"ר"ן ו"ל יהיה למען ידעו דורותיכם ענני בפ"ע שידעו שהם יושבים בסנפה שתהיה שלטא ביה עינא ונתינת ט' דכי בסוכות הושבתי יהיה מוסב למעלה פאליו ואמר הפתוב בסוכות תשובו ז' ימים כי בסוכות הושבתי שהוא נתינת ט' לצווי מצות הסנפה וזה יודע ביציאתו מביתו לסנפה ואח"ך יאמר הפתוב כל האזרח ביש"ר ישובו בסוכות למען ידעו דורותיכם ר"ל שתהיה למטה מך' למען ידעו וא"כ צריף לסרס המקרא לפי דרשת רבה אף לפרש"י יהיה כי בסוכות הושבתי דבק עם למען ידעו ממש פלומר ידעו כי בסוכות צויתי לישב ולפום דרשא אין פאן רמז לענני פבוד פלל ודוק היטב.

והמה"ר"ם ו"ל הביא דברי ה"ר"ן על דברי רש"י פאליו הן שוין בטעמם ורב המרחק ביניהם פאמור ודוק היטב: שם תוספות ד"ה דאורייתא אבל רש"י ו"ל לא פי' פן עכ"ל התוס'. לא הקשו מידי פאן על פרש"י אבל בעירובין היק' עליו ו"ל ולישנא דאבע"א בדאורייתא נמי תני תקנתא לא א"ש לפי' כי גם בלשון א' תני בדאורייתא ותקנתא ולא קאמר אלא דשייף למתני ביה לשון פסולה ע"כ נ"ל דהתוס' שם לא היק' על רש"י אלא משום שהיה להם גירסא אחרת בדברי רש"י כמ"ש שם בדברי התוס' ו"ל הואיל ומימנו משה נתינה מידה זו אע"ג דבדאורייתא נמי שייף תקנתא ע"כ וכיון שפן הוכרחו להבין שפונ' רש"י ו"ל הוא לומר דבדאורייתא שייכי תרנוייהו פסולה ותקנתא ומוכרח לומר שהבינו בכונת רש"י דלא פריף מ"ש אסנפה אלא אמבוי דוקא דאסנפה לא משני מידי וע"כ תמהו עליו דלישנא דאבע"א לא א"ש וכו' וקו' זו היא חזקה על רש"י לפום גירסתם וכמו כן ק' גושית הריטב"א שהיק' שם דכיון דבדאורייתא שייכי תרנוייהו תקשי באמת דאמאי לא תני תקנתא ואף שלפי פי' זה יפרש רש"י קו' מ"ש אמבוי דוקא מ"מ ק' דאמאי לא מקשה נמי אסנפה דליתני תקנתא פ"ן דשייף למיתני.

ואמנם לפי גירסתנו בדברי רש"י ו"ל דליתנהו להני מילי אע"ג דבדאורייתא שייף נמי תקנתא יש לישב פירושו כמ"ל ברש"י ע"ש ונר' שג"ר התוס' בסוגיין היתה פגירסתנו בדברי רש"י ומש"ה לא אקשו עליה מידי אלא כ' שרש"י ו"ל פי' בענני אחר ודוק היטב ובמש"ל ועיין מלכי בקדש ד' קט"ז: בא"ד א"נ י"ל דלשון ימעט משמע חומרא דרבנן בעלמא ופסו' משמע דאורייתא ע"כ אין פונתם לו' דבמבוי הוא חומרא בעלמא ולכתחיל' אבל בדיעבד אם שכח מלהוריד הקורה בע"ש מותר לטלטל בו דהא ודאי ליתא פמו שהוכיח המה"רש"א ו"ל אלא פונתם לומר דרבינו הקדוש זיע"א בצחות לשונו רצה להשמיענו דמבוי הוא תקנה וחומרא דרבנן והשמיענו זה פאמרו ימעט ובסנפה השמיענו דפסולה מדאורייתא ממילא פסו' אבל לדינא שוים הם דבתרנוייהו אף בדיעבד פסול: בא"ד ובפ' במה מדליקין וכו' פסו' פסנפה וכמבוי ע"כ פונתם להק' בין לפירושם בין לפרש"י ודלא פמו שכ' הרב נחלה ליהושע דלפרש"י ל"ק דמשום דמבוי לא קתני ברישא דיני הקשר מבוי נהקא הוא תחילת הוראתו מש"ה לא תני פסולה אבל גבי נ"ח פכר פי' בפ' ב"מ דיני תננפה קודם זאת המימרא לכן תני פסו' ע"כ ואינו מחנור כי אם מסדר התלמוד

סידר דיני חנוכה קודם זאת המימרא מאן לימא לן דרב פהנא משמיה דר' תנחום דרש קודם זה מדיני חנוכה ואדרבא מדלא הביא התלמוד אלא מימרא זו משמע דאת זו בלבד דרש וקאמר פסולה והנכון כמ"ש דגם לפרש"י מק'.

שו"ר להרא"ם שכ' דלפרש"י ל"ק דכיון דנ"ח הו"ז פתני במתני' מתניתין לגבי אמוראי כמפניך שבתור' חשיב ליה והוי דומיא דסופה ע"ש וזה נכון: בא"ד דאגב סופה נקט בנ"ח פסו' ק' בשלמא לפרש"י ניקחא תי' זה דהעיקר הוא משום שייכות לשון וא"כ הכא תנא לא דייק בלישניה וסירכא דסופה נקט אף לפי התוס' ק' אדרבא הו"ל למינקט ימעט לישנא מעליא ולינקוט סופה אגב נ"ח ולא לימא לשון שאינו הגון פסו' משו' אגב.

ונר' דה"ק דאי הנה תני ימעט אפתי אתו למטעי גבי סופה ויאמרו דבדיעבד פשר ולא דייקו ממתני' דסופה דקתני פסולה אלא דייקו מממרא דר' תנחום דקתני ימעט פסופה אלמא גם בסופה לכתחילה אין דיעבד לא ויבואו לטעות באיסור' דאורייתא לכך תני פסולה בהכרח שו"ר למהרימ"ט ז"ל בחי' שבת ד' כ"ב שהיק' פן על תוס' דשבת ותי' ב' תי' ע"ש ומ"ש בפעניותי נ"ל נכון גם בפי' דברי תוס' דשבת: בא"ד דלמ"ד הדלקה עושה מצוה וכו' עיין ברכ"י א"ח סי' ק"ץ: שם תוס' ד"ה אמר רבא ק"ק ללישנא קמא דבריש עירו' וכו'.

דברי התוס' תמוהים דמאי קו' ומאי פירוקא ותצא דברי רבא אינם מובנים שם בסוגי' אלא עד שפאמר תי' של רבא מבוי דרבים וכו' או תי' רבינא סופה דאוריית' וכו' וא"כ לפום הבנת דברי רבא א"ש עם סו' דהכא ומה הקשו ומה תי' ויכבד עמד ע"ז הרב פני יהושע ומה שפי' הרב בכונת דברי התוס' לא נהירא לי דאי קושית התוס' היא על שקלא וטריא דהתם דפריד' מ"ש מבוי וכו' דהו"ל להק' עדפא מינה דאפי' אי במבוי הנה פסול בסופה צריד' שיהא פשר כמתבאר מדברי הרב ז"ל א"כ אפתי תירוץ אינו תי' דמאי משנו הא מתרץ התם וכו' והלא קושיתם על המקשן דעדפא הו"ל לאקשווי וזה"ל לת' רבא אתי שפיר ומה יושיענו זה וכן ק' לפי' הרב ז"ל במה שפי' בסיום דברי תוס' ורבינא דמשני סופה דאורייתא אחמירו בה רבנן מ"מ.

משמע דמדאורייתא פשירה ע"כ ופי' הרב דכוננתם לומר דלרבינא משמע דלית ליה ט' דרבא דלא מידכר וק' אמאי החמירו הא שלטא ביה עינא וע"ז כ' דמ"מ משמע דמדאוריית' פשירה ומכרח לומר ט' משום היפירא והא שלטא ביה עינא ע"כ פי' הרב וגם פה ק' עליו מה שהקשינו דאי קושיתם היא למה החמירו רבנן דהא שלטא ביה עינא א"כ מה תי' דמדאורייתא פשירה אפתי ק' גם מדרבנן יהיה פשר וגם הרב ז"ל סיים דעדיין פי' צ"ע.

ולענ"ד נר' לפרש פונת התוס' עד"ז דכוננתם להקשות על המקשן דפריד' התם מ"ש מבוי דאמרינן קלוש סופה גמי נימא קלוש דלמה הוצרך פמבוי לטעם דקלוש תפ"ל דרבא גופיה סבר קורה משום היפירא וכמ"ש התוס' שם בראש העמוד וכיון דהיא משום היפירא פיון שמקצתה למטה מד' הא איכא היפירא ומה איכפת לן במה שיש גמי למעלה מד' הא איכא מיהא למטה מד' ואיכא היפירא דכונתא גבי סופה גמי דט' משום היפירא לדעת רבא בסוגיין הדין נותן שיהא פשר פיון דאיכא מקצת סכף למטה מד' הא שלטא ביה עינא ומה איכפת לן במה שיש למעלה מד' וא"כ הכי הו"ל למקשן למיכרף מ"ש מבוי דכשר דט' משום היפירא וכל דאיכא מיהא מקצת למטה הא איכא היפירא סופה גמי ט' משום היפירא וכל דאיכא מקצת סכף למטה מד' יהיה פשר ומדלא פריד' הכי משמע דלית ליה ט' דסופה משום היפירא וק' לסוגיין דקאמר רבא ט' משום היפירא וע"ז תי' וי"ל דהא מפניך התם ט' משום דסופה דביחיד לא קמדכר וכו' פי' דבריהם דמאי דאסיק

רְבָא דַּט' הוּא דְזַמְנִין דְּמִשְׁתַּקִּיל עֲוֹבֵי הַקּוֹרָה עֲוֹבֵי הַסְּכָף מְלַתְחַת עֲוֹבֵי הַסְּכָף זֶה יָדַע הַמְּקַשֵּׁן מְעַיְקָרָא וְהָכִי פְּנֹנַת קוֹשְׁיָתוֹ מ"ש מְבוּי דְּכָשֵׁר וְלֹא גְזַרְיָנָו דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל עֲוֹבֵי הַקּוֹרָה דְּלַתְחַת וְקָאֵי לְמַעְלָה מִךְ' אַל"ו מִשּׁוּם דְּאָמְרֵי קְלוּשׁ וּר"ל שְׁאֲנֹו חוֹשְׁבִין פְּאִילוּ גְחַתְהָ מְקַצַּת הַקּוֹרָה שְׁהִיא לְמַעְלָה מִךְ' וְלֹא נִשְׁאַר לְהַכְשֵׁר הַמְּבוּי אֲלֵא הַמְּקַצַּת שְׁהוּא בְּתוּף ד' וְכִינֹן שְׁפִנְלָה בְּתוּף ד' ר"ל אַחַר הַחִיתוּף תּוֹ לִיפָא לְמִיחַשׁ דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל א"כ סוּפָה נְמִי גִימָא קְלוּשׁ וְכִאִילוּ גְחַתְהָ מְקַצַּת סְכָף הַעֲלִיּוֹן וּמָה שְׁנִשְׁאַר הוּא פְּלוֹו בְּתוּף ד' וְתוֹ לִיפָא לְמִיחַשׁ דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל וִיחָא פְּשֵׁר וְלָמָּה אֲמַרְתּ בְּמְבוּי פְּשֵׁר וּבְסוּפָה פְּסוּל וּע"ז הַשִּׁיב לוֹ רְבָא דְּוֹדָאֵי עַיְקָר הַפְּיִסוּל גְּבִי סוּפָה הוּא כְּמוֹ שְׁאֲמַרְתּ דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל אֲבָל הַהִיתֵר דְּגְבִי מְבוּי לֹא פְּדַקְאֲמַרְתּ מִשּׁוּם דְּאָמְרֵי קְלוּשׁ אֲלֵא ט' מִשּׁוּם דְּרַבִּים מְדַפְרֵי אַהֲדָדִי וּבְסוּפָה דְּלִיחִיד וְלֹא מְדַפְרֵי חִינְשֵׁי דִילְמָא מִשְׁתַּקִּיל וְכֹנְנַת הַתּוֹס' בְּתֵי הוּא דְּמֵאֵי דְּאֶסִיק רְבָא דְּעַיְקָר הַפְּיִסוּל הוּא מִשּׁוּם דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל זֶה יָדַע גַּם הַמְּקַשֵּׁן וְעַל זֶה בְּנָה דְּיִיק קוֹשְׁיָתוֹ אֲלֵא דְּרְבָא חֵי לוֹ זֶה חֵי בֵין מְבוּי דְּרַבִּים לְסוּפָה דְּיִחִיד וְהַשְׁתָּא מִיְתַרְצָא שְׁפִיר קוֹשְׁיָתָם דְּל"מ לְמִפְרָף מ"ש מְבוּי מִשּׁוּם הַיְפִירָא סוּפָה נְמִי מִשּׁוּם הַיְפִירָא הָא נְדָאֵי ל"ק מִיְדֵי דְּהַשְׁתָּא מִיחָא הָא שְׁלֵטָא בֵיהּ עֵינָא וְנְדָאֵי פְּשִׁירָה אֲלֵא דְּאָנּוּ פּוֹסְלִים עַכְשָׁיו מִשּׁוּם גְּזַרְהָ דִּילְמָא אַחַר זְמַן מִשְׁתַּקִּיל.

כ' עוֹד וְרַבִּינָא נְמִי וְכו' פִּי דְּכָפִי מָה שְׁפַתְבוּ דְּהַמְּקַשֵּׁן יָדַע דְּעַיְקָר ט' הַפְּיִסוּל הוּא דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל א"כ גַּם מָה שְׁתֵּי רַבִּינָא סוּפָה דְּאוֹרֵייתָא אַחְמִירוּ בֵיהּ ה"ק אַחְמִירוּ בֵיהּ רַבְּנֵן וּגְזַרוּ דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל וְאִפִּילוּ הַשְׁתָּא שְׁהִיא לְמַטָּה מִךְ' פְּסוּלָה מִשּׁוּם חֲשִׁשָּׁא דְּשְׁמָא לְמַחַר מִשְׁתַּקִּיל וּמְבוּי שְׁהוּא מְדַרְבְּנֵן הַחְמִירוּ בּוֹ לְפִסְלוֹ עַכְשָׁיו דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל לְמַחַר כִּינֹן דְּהַשְׁתָּא מִיחָא עֲשׂוּי פַהוּגָן וְכַתְחַז"ל וְהַחִילוּק שְׁבִין רְבָא לְרַבִּינָא הוּא דְּלְרַבָּא הַט' מִשּׁוּם דְּמְבוּי מְדַפְרֵי אַהֲדָדִי וְלְרַבִּינָא הַט' דְּמְבוּי הוּא מִשּׁוּם הַיּוֹתוֹ דְּרַבְּנֵן אֲבָל אֵין לוֹמַר דְּמֵאֵי דְּקָאֲמַר רַבִּינָא מְבוּי דְּרַבְּנֵן וְכו' סוּפָה דְּאוֹרֵייתָא הַחְמִירוּ ר"ל אִפִּי בְּלֹא ט' דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל הַחְמִירוּ דְּלֹא פְּרָבָא דְּאָמַר ט' דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל וְכִמוֹ שְׁפִירֵשׁ הָרַב פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ דְּזֶה הַפִּי אֵינוֹ דְּאֶכְתִּי ק' וְלָמָּה יַחְמִירוּ רַבְּנֵן הָא שְׁלֵטָא בֵיהּ עֵינָא וְלִשְׁלֹוֹל פִּי זֶה כ' הַתּוֹס' וְלְרַבִּינָא נְמִי דְּמִשְׁנֵי סוּפָה דְּאוֹרֵייתָא הַחְמִירוּ וְכו' לֹא תְּפַרֵּשׁ דְּהַחְמִי' בֵיהּ רַבְּנֵן בְּלֹא גְזַרְהָ דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל אֲלֵא מ"מ מִשְׁמַע דְּמְדְּאוֹרֵייתָא פְּשִׁירָה כִּינֹן דְּשְׁלֵטָא בֵיהּ עֵינָא וְתוֹ אֵין שׁוּם ט' לְהַחְמִיר וְלְאֶסֹר אֲלֵא מִשּׁוּם גְּזַרְהָ דִּילְמָא מִשְׁתַּקִּיל דְּוֹקָא כַּנ"ל בְּדַרְפָּה חִידוּד וְדוּק הַיֵּטֵב.

מ"מ דְּבָרֵי הַתּוֹס' אֵינָם יוֹצְאִים מִיְדֵי פְּשׁוּטָם דְּכֹוֹנְנָתָם לְהַקְשׁוֹת עַל תַּחֵי דְּבָרֵי רַבָּה בְּהַשְׁקָפָה רֵאשׁוֹנָ' קוֹדֵם שְׁיַדְעֵנוּ תֵי רְבָא וְרַבִּינָא וְלָזֶה כ' דְּלַפִּיהָאֲמַת דְּאֶסִיקוּ רְבָא וְרַבִּינָא בְּפִי דְּבָרֵי רַבָּה אֲתֵי שְׁפִיר לְפּוּם סוּגְיָין וְכו' וְדו"ק: שֵׁם תּוֹס' ד"ה פִּי עֲבִיד וַי"ל דְּנָהִי דְּלֹא חִינְשֵׁינָן בְּדַפְּנוֹת אֵי עֲבִיד לְהוּ קָבַע מ"מ בְּסַכְכָּה שְׁעַיְקָר הַסּוּפָה עַל שֵׁם הַסְּכָף לֹא מְתַכְשְׁרָא עַד דְּעֲבִיד לָהּ עֲרָאֵי וְכו' ק"ק דְּמֵאֵן פְּלַג לָן וּמַהִיכֹן לְמַדְנֹו דְּצַרִיף עֲרָאֵי אִם לֹא מְשַׁבְעַת יָמִים הָרָאוּיָה לְשַׁבְעָה וְקָאֵי עַל בְּסוּכּוֹת תִּשְׁבוּ דְּהִינֵנוּ סְכָף וְאִם הָאֲמַת כְּתִי רַבָּא דְּלֹא הַקְפִידָה תוֹרָה עַל עֲרָאֵי אֲלֵא עַל הַשְׁיַעוּר א"כ גַּם בְּסַכְכָּה יִהְיֶה קָבַע פְּשֵׁר וְשְׁמָא י"ל דְּוֹקָא בְּמַחְצוֹת שְׁיַשׁ לָהֵן דְּבָר קָצוּב דְּעַד ד' יְכוֹל לְהִיֹּת עֲרָאֵי אָנּוּ אוֹמְרִים דְּלֹא הַקְפִידָה תוֹרָה עַל הָעֲרָאֵי אֲלֵא עַל הַשְׁיַעוּר אִף בְּסַכְכָּה דְּעַנְיָן קָבַע וְעֲרָאֵי דִידְיָה אֵינוֹ תְּלוּי בְּגוּבָה דְּאִפִּי לְמַטָּה מִךְ' וְעֲרָאֵי יְכוֹל לְסַכְכָּה בְּנִסְרִים צ"ל דְּדוּקָא עֲרָאֵי בְּעֵינָן: דָּרַב' ע"ב רש"י ד"ה מִשּׁוּם קו' דְּאֶבְיֵי דְּעֲשֵׂה מַחְצוֹת שֶׁל בְּרַזָּל וְשְׁנוּיָא לֹא מִשְׁמַע לְהוּ הוּאִיל וְקָרָא לֹא דוּקָא עֲרָאֵי נְקֻט לֹא יְלִפִי מִיְנִיָּה שְׁיַעוּרָא ע"כ.

הרב בעל תועפות רא"ם ז"ל בשיטתו מירא דכיא היק' משם בנו דהיכי קאמר הואיל וקרא לאו דוקא עראי נקט לא ילפינו שיעורא ק' דאדרבא היא הנותנת פינו דקרא ל"ד עראי קאמר ע"כ לא אתא אלא לשיעור ומפח זה רצה הרב בנו להגיה בלשון רש"י הואיל וקרא דוקא עראי וכו' והרב אביו ז"ל כ' עליו דליתא וכונת רש"י לומר דאי קרא דוקא עראי לומר דבעינו סנפה של ו' ימים אז ילפי' מיניה שיעורא דלסנפה של ז' ודאי דלא אתא קרא כמ"ש הר"ן דהתורה לא תצוה מה שא"א לעמוד עליו א"כ לא אתא אלא לשיעורא אבל אי אמרי' דקרא ל"ד עראי נקט א"כ אמרי' דאתא להכשיר מחיצות של ברזל למטה מד' ולא ילפי' שיעור' עכ"ל.

ולענ"ד דברי הרב ז"ל תמוהים במ"ש אבל אי אמרי' דקרא ל"ד עראי נקט א"כ אמרי' דאתא להכשיר מחיצות וכו' ולא ילפי' שיעורא וכו' דהיכי שמעי' מקרא דז' ימים היתר מחיצות של ברזל אם לא שנאמר ז' ימים ראוי לז' ור"ל עראי ומשום דלא משמע ליה דהתורה הקפידה על עראי כפרש"י לעיל או כפי' הר"ן ע"כ מוקמי' ליה לשיעורא וממילא נפק"ל דמחיצו' של ברזל שרי למטה מד' ונמצא אי אתא קרא להכשיר מחי' של ברזל מוכרח אתא לשיעורא ואי' כ' דלא ילפי' מיניה שיעורא.

עוד כ' הרב ז"ל א"נ דלדעת רש"י וכו' ומאחר דאמרת דקרא ל"ד עראי נקט לגבי מחיצות של ברזל א"כ אינו מוכרח דאתא לילף שיעורא דמאחר דל"ד למחיצות הה"ן לשיעור' ע"כ גם פי' זה דחוק דלא הו"ל לרש"י למימר הואיל וכו' וכו' היל"ל פי היכי דקרא ל"ד עראי ה"ן לא ילפי' שיעורא.

ולע"ד נ"ל דכך היא פונת רש"י דתחזי' כ' ושוניא לא משמע להו ואין בזה שום ט' למה לא משמע להו דנדאי תי' דחוק לא רצו לקבלו ומ"ש רש"י אח"כ הואיל וכו' הוא מילתא באנפי נפשה וחוזר לפרש דברי הש"ס דקאמר כרבא לא אמרי דט' דמתני' משום דלמעלה מד' הוי קבע משום קו' דאבני דא"כ מחיצות של ברזל יהיו פסולות ומדחזינו דכשרות מוכרח דקרא לאו דוקא עראי נקט א"כ אינו מן החיוב לומר דלשיעורא אתא וז"ש הואיל וקרא לאו דוקא עראי קאמר לא ילפי' מיניה שיעורא ור"ל בשלמא אי מחיצות של ברזל היו פסולות משום דדוקא עראי בעינו היינו מוכרחי' לומר דגם ט' דמתני' דפסל למעלה מד' הוא מהאי טעמא דהוי קבע דנדאי אין אנו יכולין להכחיש המוחזש דלמעלה מד' צריף יתידות קבע אבל מאחר דמחיצות של ברזל פשירו' וקרא לאו דוקא עראי א"כ לא ילפינו מיניה שיעורא ר"ל אין אנו מוכרחים לומר דקאמר רבא דקרא אתי לשיעורא וכ"ז הוא פי' הש"ס דקאמר כרבא ל"א וכו' משום קושיא דאבני' ולא פי' למ"ש רש"י ושוניא לא משמע להו ודו"ק והבוחר יבחר: שם תוס' ד"ה וכיון דדפנות מגיעות לסוף ל"ד לנר חנוכה וקורת מבוי דלא חשיבי היפר למעלה מד' אעפ"י שהקורה ע"ג כותלים דהתם קורה טפח לא שליט בה עינא פמו בסנפה דרחבה טובא עכ"ל.

דע שכ' הטור בא"ח סי' תרע"א גבי נר חנוכה כ' רבינו יואל הלוי דהא דנר חנוכה שהניחה למעלה מד' אמה פסולה דוקא פשמניחה בחוץ אבל פשמניחה בפית אפי' למעלה מד' פשיגה דשלטא ביה עינא ונ"ל שאין הדדון דומה לראיה דהתם בעינו שישלש עינו בגג וכיון שהמחיצות מגיעות לגג על ידם ישלש עינו בגג אבל הכא שצריף שישלש עינו בגגות פינו שהוא למעלה מד' דלא שלטא ביה עינא מאי נ"מ בגג שהוא עדיין למעלה ממנו בשבילו לא שלטא ביה עינא טפי עכ"ד.

וצריף להבין בדברי רבינו הטור מאי מק' על ר"י הלוי דמאי נ"מ בגג וכו' והא טובא נ"מ דכשהוא רואה את הגג ממילא יסתכל בגרות שהן קבועין בפנותל למטה מן הגג ונר' דכונת הטור הוא כף

דהנה ק' על ס' ר"י ז"ל במאי דמכשיר בתוך הבית משום דמדמה ליה לסנפה וק' דא"כ אפי' בחוץ נמי יהיה פשר פיון דדפנות מגיעות לגרות פי היכי דגבי סנפה על ידי הדפנות רואה את הגג ה"ן ע"י הדופן רואה את הגרות אל"ו מןכרחין אנו לומר בדעת ר"י ז"ל דס"ל כתי' התוס' דשאני קורה ונ"ח דלא רויחי טובא כמו גג הסנפה ואידי דזוטר לא שלטא ביה עינא אפי' ע"י דופן ואמטו"ל אתי שפיר השתא קו' רבינו הטור דשאני גבי סנפה דבעינו שתשלוט עינו בגג וע"י הדופן רואה הגג שהוא רחב אבל הקא הגרות אינו רואה ע"י הדופן משום דלא רויחי וא"ת פיון שרואה את הגג הוא רואה את הגרות לא היא דכיון דלא שלטא בהו עינא לפי שהם למעלה מן וע"י קטנותם לא שלטא בהו עינ' מאי נ"מ שהוא למעלה ממנו אה"ן הגג רואה לפי שהוא רחב והגרות לא יראה לפי שהם קטנים זה נר' בכונ' רבינו הטור ז"ל ואתי שפיר לפי"ז תי' מהר"י אבוהב ז"ל שהביא הרב ב"י ז"ל שיש חי' בין פשיש ואויר שהוא מזיק לעינים להיכא שהוא פועל בית מכוסה וכו' והשתא זה בעצמו יתרח' ר"י לקו' התוס' ואינו מוכרח לומר כתי' התוס' דקורה טפח לא שלטא ביה עינא ובהכי ל"ק קו' רבינו הטור: וראיתי להר' ב"ח ז"ל שכ' ז"ל ומה שהשיג רבי' ואמר אין הגדון דומה לראיה ק' לי לפי טעמו במבוי שהקורה מונחת ע"ג פותלי המבוי אמאי היא פסו' למעלה מן גימא נמי פיון שהמחיצות מגיעות לקורה על ידם ישלוט עינו בקורה דהא התם לא בעינו אלא שישלוט עינו בקורה כמו בסנפה ויש לישוב עכ"ד.

ולא ידעתי מה הבין בכונת רבינו הטור וכמדומה שהבין בכונתו דשאני סנפה דבעינו שישלוט בגג דזה הוא תכלית המבוקש לא כן הקא דתכלית המבוקש הוא ראית הגרות ומאי נ"מ בראית הגג זה נראה שהבין בכונת רבינו הטור ואמטו"ל היק' עליו דהא גבי קורה התכלית הוא ראית הקורה ונהרי היא מונחת על גבי פותלים ולמה פסו' זה נר' פונת הרב אבל ק' לע"ד דא"כ ק"ט מה שהקשינו לעיל דמאי מקשה הטור נהלא ע"י שרואה הגג ממילא יראה הגרות ועוד ק' על הרב ב"ח לשיטתיה אדתקשי ליה מקורה להביא עצות מרחוק תקשי ליה מנ"ח גופיה ואפי' בחוץ אמאי פסו' ונהלא פיון שהמחיצו' מגיעות לגרות על ידם ישלוט עינו בגרות והתם נמי לא בעינו אלא שישלוט עינו בגרות כמו בסנפה ולע"ד פונת רבינו הטור הוא כמ"ש לעיל ותו ל"ק מידי.

ואתה תחזה להר' הנז' אח"ז הביא דברי התוס' וכ' דלפי ט' זה נוחים דברי רבינו ונדחו דברי מהר"י הלוי ע"כ כנר' מדבריו שהביא לנו ס' חדשה לסייע לרבינו הטור ונדלא כהר"י וכפי מה שפי' בכונתו היא היא קו' הטור דמכרח דר"י ז"ל ס"ל פתרוץ התוס' מדמחלק בין בחוץ לבפנים וע"ז היק' מה שהיק' נדוק היטב.

עוד כ' הרב ב"ח ז"ל ומ"ש הב"י ע"ש הר"י אבוהב דכשיש פאן אויר וכו' נלע"ד שלא נעלם ס' זאת מרבינו וכו' וזהו שדקדק בלשונו ואמר שאין הגדון דומה לראיה עכ"ד ואחזהמ"ר מלבד שאין דברי הטור סובלים פי' זה עוד בה מ"ש דנהו שדקדק רבינו לומר אין הגדון דומה לראיה אדרבא דברים אלו מורים בהיקף דכשאומר אין הגדון דומה לראיה משמע שהוא מודה לו בראיה אלא שהגדון אינו דהי' ולפי דברי הרב ב"ח הוא חולק עליו בפ' הראיה ואומר שאן פירוש ההיא דסנפה כמו שפירש הוא ז"ל דאפשר לו הט' דע"י המחיצות ישלוט עינו בגג וא"כ אם פה הוא פי' דברי רבינו לא היל"ל אין הגדון דומה לראיה: ואשור'ה נא ונראה להרב פנים מאירות ז"ל ח"א סי' מ"ז יצא לישע רבינו יואל ז"ל להצילו מקו' רבינו הטור וז"ל ע"כ ר"י הלוי לית ליה תי' של התוס' דא"כ אעיקרא דדינא ליתא דאיך מדמה לסנפה בשלמא גבי סנפה רחבה טובא משא"כ בנ"ח אלא ע"כ דר"י לית ליה הך תי' ואני מתאבק בעפר רגלי התוס' דקו' ותי' ליתא מסו' ערוכה

ריש עירובין דפריה איפלוגי בתרתי למה לי ומשנינן צריכא וכו' ולפי דברי התוס' דפליגי גבי מבוי אפי' מגיע לקורה ובסופה פליגי באין הדפנות מגיעות לסוף וכו' א"כ מאי פריה וכו' בשלמא לפי ר"י הלוי דסבר גבי חנוכה ובמבוי באמת אם המחיצות מגיעות פשר ופליגי היכא דאין מחיצות מגיעות א"כ פנין דפליגי בתרנוניהו באין מחי' מגיעות ק' שפיר איפלוגי בתרתי ל"ל אבל כפי התוס' לא פריה המק' מידי איפלוגי בתרתי ל"ל וכו' אלא ע"כ שאני מבוי דלהילוף עביד משא"כ בסופה דתרתי לטיבותא דפנות מגיעות לסוף ולישיבה עביד ולכך עושה צריכותא בענין זה וכו' ולפי"ז אין מקום לקו' התוס' אף דנימא גבי מבוי פליגי רבנן היכא דכנותלי' מגיעות לקורה איכא לפלוגי בין מבוי לסופה דסופה לשיבה עביד אבל מבוי דלהילוף עביד אפי' הכותלי' מגיעים לקורה פסו' א"כ בנ"ח פשהניחה מבחוץ דמי למבוי ונאפ' הכותלים מגיעים עד נ"ח פסו' אבל מבפנים דמי לסופה פנין דלישיבה עביד שלטא ביה עינא וזה שכ' ר"י הלוי אבל פשהניחה בבית אפי' למעלה מד' אמה פשירה וכו' פנין דלישיבה עביד שלטא ביה עינא וזה ברור באין גמגום עכ"ד בקיצור: ואני עני הדעת והתבונה גברא רבא קחזינא ותיובת' על התוס' לא קחזינא ולא ישוב דברי מהר"י הלוי פלל וכל דבריו אצלי תמוהים תיתי חדא במ"ש ולפי זה אין מקום לקו' התו' אף דנימא דגבי מבוי פליגי רבנן היכא דכנותלי' מגיעים לקורה איכא לפלוגי בין מבוי לקורה דסופה שאני דלישיבה עבידא אבל מבוי דלהילוף עביד אפי' כותלים מגיעים לקורה פסו' ע"כ דאיה אפשר לומר פן והוא היפך הש"ס דעירובין דקאמר סד"א גבי סופה קאמר ר"י דלישי' עביד וכו' קמ"ל הרי לפי הס"ד הנה עולה בדעתינו לחלק בין הילוף לשיבה ולפום קושטא דא ודא אחת היא ואין לחלק בין הילוף לשיבה פלל ומאי תרתי לטיבותא איכא גבי סופה אי משום שפוחלים מגיעים לגג הלא גם בקורה מגיעים ואי משום דלישיבה עבידא הא לפום קושטא אין לחלק בהכי.

ותו ק"ט בדברי הרב מהו זה שכתב והשתא אליבא דאמת בסופה היכא דדפנות מגיעות מודו רבנן לר"י משום דאיכא תרתי לטיבותא דפנות מגיעות לסוף ולישיבה עביד וכו' והוא סותר את דבריו שכתב למעלה דלפי ר"י גם במבוי מודו רבנן לר"י היכא דדפנות מגיעות לקורה אף דליכא אלא חדא לטיבותא ובין במבוי בין בסופה לא פליגי אלא באין מחיצות מגיעות.

וסבור הייתי לפרש דברי הרב באופן זה דמ"ש והשתא אליבא דאמת וכו' לא קאי על שפי' לשי' מהר"י הלוי אלא ר"ל לפי האמת של שי' התוס' כמ"ש אה"כ אין מקום לקו' התוס' וגם לא ק' הקו' ראשונה שהקשינו עליו דכך היא פונתו דע"כ לא אמרו בעירובין דלפום קושטא הילוף ושיבה שוין הם ואין לחלק ביניהם אלא דוקא בהילוף דקורה שפוחלים מגיעים לה ושיבה דסופה באין הפוחלים מגיעים כמו שפן לפי האמת פלוגתניהו לשיטת התוס' דבמבוי פליגי אף בדפנות מגיעים ובסופה פליגי באין דפנות מגיעים וכו' הוא פי' הש"ס אי אשמועי' בסופה הו"א בהא קאמר ר"י פנין דלישיבה עביד ור"ל דהך חדא לטיבותא דאית בסופה דלישיבה עביד אלים טובא אף דאין דפנות מגיעים ומש"ה מכשיר ר"י אבל מבוי דלהילוף עביד אף דדפנות מגיעים הו"א דפוסל וכו' קמ"ל דדא ודא אחת היא סופה דלישיבה עבידא באין דפנות מגיעי' ומבוי דלהילוף עביד בדפנות מגיעי' הם שונים ופליגי בתרנוניהו באופן דשיבה בלא דפנות מגיעי' והילוף בדפנות מגיעים הם שונים לפום קושטא אבל דפנות מגיעי' ושיבה דאיכא תרתי לטיבותא בהא ודאי מודו רבנן וזהו שכ' הרב דלפי האמת של התוס' איכא לפלוגי בין מבוי לסוף' דבסוף' איכא תרתי אלא דעם כ"ז לא נתישבו דברי הרב ז"ל פלל דהא תינח לס' התוס' אבל לס' ר"י הלוי לפי מה שכתב הרב ז"ל לעיל דלהר"י בין במבוי בין בסופה פליגי באין דפנות מגיעות אבל אי מגיעות

בתרונותיהו מודו רבנן דכשר א"כ אי אפשר לומר דטעמא דסנפה משום דאיפא תרתי לטיבותא דהא גבי מבוי דליפא אלא חדא נאפלי הכי מודו אלמא הפל תלוי בדפנות מגיעות ואין חיל כלל בין ישיבה להילוף וא"כ מהו זה שכ' הרב אח"ך וזה שכ' הר"י הלוי אבל פשמניחה בבית אפלי למעלה מכ' פשיגרה פדאמרי גבי סנפה וע"כ ט' התם משום דלישיבה עבידא שלטא ביה עינא דהווי תרתי לטיבותא וכו' ע"כ וזה אינו כמו שפתיב דלדידיה אין לחלק בין הילוף לשיבה אלא הפל תלוי בדפנו' המגיעות ואדרבא יקשה להר"י ו"ל דאפלי בחוץ נמי יהיה פשר פניו דדפנות מגיעו'.

ותו ק' לי על הרב ו"ל במה שכ' דלהר"י הלוי גם במבוי לא פליגי אלא באין דפנות מגיעות לקורה אבל אי מגיעות מודו דכשר וק' לי דהרי בעירובין ד' ח' אמרו קורה ע"ג מבוי בעינן עיניו היטב בפרש"י ותוס' וכן פ' כל הפוס' דאפלי למטה מד' אם אין הקורה ע"ג כותלי המבוי פסול וא"כ ק' אדמפלגי בלמעלה מד' ופסלי רבנן משום גובה יותר מד' תפ"ל דבל"ה פסול משום דאין דפנות מגיעות לקורה ומעין זה ממש כ' רש"י בסוגיין ד"ה גימא בהכשר סנפה דר"ה ס' אי אפשר להעמיד מחלקותן בפחותה מד' אמות דא"כ בלאו גובה מד' אמה פסול וכו'.

וזה שתיק' הרב ו"ל על התוס' דמאי פריה איפלוגי בתרתי ל"ל הא ודאי על המקשן ל"ק מדי דהמקשן לא אסיק אדעתיה שום צריכות דתקשי ליה אמאי לא אסיק אדעתיה תי' הש"ס סד"א התם דלישיבה עביד וכו' אבל האמת ודאי המקשן לא אסיק אדעתיה שום צרי' ואם הקו' היא על התרצן יכו' אנו לו' דאה"ן הי' יכול לתרץ פן ועדי' מינ' משני ופשוט: וראיתי להרב המפורסם במהר"י טייב ו"ל בספרו ערוף השלחן שכ' לישב דעת הר"י הלוי ו"ל ול"נ דס"ל כמ"ש הריטב"א בחי' דעיקר הפירוש דאע"ג דכל למעלה מד' אמה אין דרו' להגביה עיניו מ"מ פניו שיהו מוקף מחיצות ב' שהילכתן וג' טפח ודפנות מגיעות לסכך ורואה עצמו מן הסוף ועומד תחת קירוי א"א שלא יתן אל לבו לדעת שהוא יושב תחת סכך והיינו דנקט פסולה פסוקה וכמבוי לומר דאף למעלה מד' אינה פסול אלא דוקא אם הניחה בחוץ אבל בבית פשיגרה פסוקה עכ"ד ואחר המחיל הראויה אין הגדון דומה לראיה דבשלמא גבי סנפה שרואה עצמו מקורה בדפנות וסכך הסנפה עצמו א"כ זוכר המצנה שהיא הסנפה עצמה אבל בנ"ח מה נועיל מה שהוא מן הסוף בבית יזכור שהוא יושב בבית ומהיכן יזכור הנרות: וזויתיה להרב בד"מ הביא משם מהר"א מפראג שכ' על דברי מהר"י ו"ל ו"ל היינו למ"ד דסנפה גבוהה יותר מד' אמה פסול משום דלא שלטא ביה עינא ולכן אם הסכך מגיע לדפנות פשר והיא סברת רבה אבל לדין דקיי"ל פריבא דאמר ט' דפסול משום דהני דירת קבע נאנן בעינן דירת עראי בכל ענין פסול עכ"ד לכאורה הנר' מדבריו דחולק על מהר"י הלוי דע"כ לא אמרי' דדפנו' מגיעות פשר אלא לרבה ולא קיי"ל הכי אלא פריבא ולרבה אפלי דפנות מגיעות פסול ואם פך היא פונתו ק"ט דאה"ן דלרבה פסול מט' אחרת דדירת עראי בעינן אבל מודה הוא דע"י הדפנות שלטא ביה עינא ונ"מ דגבי נ"ח דלכ"ע תליא בראיה ודאי דע"י הדפנות דמגיעות שלטא ביה עינא ומדרבה פסוקה נשמע גם לרבה בנ"ח וכן כ' הפ"ח וכבר היק' פן הרב פנים מאירות על מהר"א מפראג ו"ל ע"ש ולע"ד נר' דמהר"א ו"ל לא בא להקשות על מהר"י ו"ל ולא לחלוק אלא בא לפרש דבריו דהנה הוא ו"ל כ' פדאמרינן גבי סנפה אם דפנות מגיעות לסכך אפלי למעלה מעשרים פשיגרה וכו' ומפשט דבריו נר' דקיי"ל הכי לדינא דדפנות מגיעות פשר לזה פי' מהר"א דאין פונת מהר"י לו' דדינא הכי אלא ר"ל דלרבה אמרי' הכי ובדאי לדינא קיי"ל פריבא דדירת עראי בעינן ואין חיל בין דפנות מגיעות לאין מגיעות אבל אה"ן ראית מהר"י אפתי אמתני ותקיפא דמדרבה נשמע לרבה כנז"ל וכל פונת מהר"א ו"ל הוא לומר דהר"י לא לדינא קאמר גבי סנפה דכשר פנ"ל: שם תוס' ד"ה יש בה יותר מד' אמות

וּלְבַסּוֹף מְסִיק דָּרַב הוּנָא ס' מְרַאשׁוּ וְרַבּוּ וְשׁוֹלְחָנוּ עַד ד' אַמּוֹת פְּלִיגִי וְכוּ' וְתִימָא וְכוּ' נְכֻשִׁיר וְכוּ' כְּתַב מְהֵרָשׁ"א דְלִמַּאי דְבַעֲיָנָן לְמִימַר דְּבִהְכָּשֵׁר סֹפָה פְּלִיגִי וְכוּ' וְדַאי דְאִיפָא לְמִימַר דְּלִפִּי חֻשְׁבוֹן זֶה צְרִיךְ הָרוֹחֵב לְפִי הַגּוֹבֵה אֲבָל לְמַאי דְאִסִּיק מְרַאשׁוּ וְרַבּוּ עַד ד' אַמּוֹת פְּלִיגִי מִשְׁמַע דְּכוּלְהוּ בְּשִׁיעוֹר גּוֹבֵה ד' מְפַסְלִי וְלֹא לְפִי עֶרְףָּה וְא"כ בְּיַתֵּר מִד' אַמּוֹת וְכוּ' וְאֵהָא תְּקַשִּׁי לְהוּ וְכוּ' נְכֻשִׁיר וְכוּ' וְתִיַרְצוּ דִּי"ל דְּלַעוֹלָם צְרִיךְ הָרוֹחֵב לְפִי הַגּוֹבֵה דְהָא דְקָאֵמַר מְרַאשׁוּ וְרַבּוּ עַד ד' אַמּוֹת פְּלִיגִי הֵיִינוּ נְמִי לְפִי עֶרְףָּה רֹחֵב ד' אַמּוֹת לְגוֹבֵה ד' וְכוּ' וְהַשְׁתָּא בְּיַתֵּר מִד' אַמּוֹת נְמִי אֵינָה פְּשִׁירָה אֲלֵא לְפִי עֶרְףָּה עַכ"ל וְכוּ' פְּתַב הָרַב זְרַע יִצְחָק זְלַה"ה וְאָנִי עָנִי הַדְּעַת וְהַתְּבוּנָה לֹא יִרְדְּתִי לְעוֹנָמְךָ דְּבְרִיָּהֶם בְּמ"ש בְּתִי הַתּוֹסֵ' דְהָא דְקָאֵמַר מְרַאשׁוּ וְרַבּוּ עַד ד' אַמּוֹת פְּלִיגִי הֵיִינוּ נְמִי לְפִי הַעֶרְףָּה וְכוּ' דַּא"כ נִמְצָא דְגַם בְּלִמְטָה מִד' אֵמָה שְׁיִיךְ פְּלוּגְתָּא דְר"י וְרַבְּנָן דְּלִרְבָּנָן בְּעֵינָן גּוֹבֵה ה' לְרוֹחֵב אֵמָה וְלִמְעָלָה מְזָה פְּסוּ' מִשׁוּם דְּלִיפָא צֶל סַכְּף וְר"י מְכַשִּׁיר מִשׁוּם דְּלֵא בְּעֵי סַכְּף הַמְּשַׁל בְּזָה אִם הֵיָתָה ב' אַמּוֹת רוֹחֵב צְרִיךְ שְׁתֵּהִיָּה יו"ד אַמּוֹת גּוֹבֵה וְאִם הִיא לְמַעְלָה מִיּו"ד לְרַבְּנָן פְּסוּלָה דְּלִיפָא צֶל וְר"י מְכַשִּׁיר דְּלֵא בְּעֵי צֶל וְכַפֵּירְכַת הַש"ס לְעֵיל הֵהִיא לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ אֲבָל סוֹפֵת מְצוּהָ לֹא בְּעֵי צֶל כַּפֵּרְש"י וְכִמוּ כֵן נִשְׁעָר לְכָל אֵמָה רוֹחֵב ה' אַמּוֹת אֲנֶרְףָּה א"כ ק' מַאי קָאֵמַר בְּש"ס מְרַאשׁוּ וְרַבּוּ עַד ד' אַמּוֹת פְּלִיגִי אֲבָל יוֹתֵר מִד' אַמּוֹת ד"ה פְּשִׁירָה וְהֵלֵא פִי הֵיכִי דְמְרַאשׁוּ וְרַבּוּ עַד ד' אַמּוֹת פְּלִיגִי דְּלִרְבָּנָן בְּעֵינָן גּוֹבֵה לְפִי הָרוֹחֵב וְלִמְעָלָה מְזָה פְּסוּלָה וְלִרְ"י פְּשִׁירָה דְּלֵא בְּעֵי צֶל ה"ן בְּרַחֲבָה יוֹתֵר מִד' אַמּוֹת שְׁיִיךְ נְמִי פְּלוּגְתֵּיהוּ ע"ד מְשַׁל אִם הֵיָתָה רַחֲבָה ה' אַמּוֹת וְגוֹבֵהָ יוֹתֵר מִכ"ה אַמּוֹת לְרַבְּנָן פְּסוּלָה וְלִרְ"י פְּשִׁירָה וְא"כ הֵיכִי קָאֵמַר ד"ה פְּשִׁירָה וְהֵלֵא גַם בְּזָה פְּלִיגִי.

וּבִשְׁלָמָא לְפִי ס"ד דְּהַש"ס דְאָמַר מְחֻלְקֵן בְּשָׂאִין בְּהָ אֲלֵא ד' אַמּוֹת עַל ד' אַמּוֹת דְּמִיַּרְי דְּנֻקָּא בְּד' אַמּוֹת מְצוּמְצָמִים ל"ק מַה שְׁהַקְשִׁינוּ דִּיכוּלִּים לֹמַר בְּכַוְנַת הַש"ס דְּהֵיא גּוּפָא אֲתָא לְאַשְׁמוּעֵינָן דְּלֵא תִימָא דְד' אֵמָה דְקַתְנִי מִתְנִי הוּא לְכָל הַסּוֹכּוֹת בֵּין רַחְבוֹת בֵּין קְצָרוֹת דְּלֵא הִיא דְמִתְנִי דְקַתְנִי ד' אֵמָה מִשְׁתַּעֲי בְּסוֹפָה שֶׁל רוֹב הָעוֹלָם שְׁהִיא ד"א עַל ד"א וְא"כ הֵנִי גּוֹבֵה ד' לְפִי הָרוֹחֵב מִמֶּשׁ אֲבָל הִיא רַחֲבָה יוֹתֵר מִד' ר"ל פּוֹרְתָא וּבְגוֹבֵה יוֹתֵר מְעַשְׂרִים פּוֹרְתָא ר"ל לְפִי הַשִּׁיעוֹר פְּשִׁירָה וְה"ה לְפָחוֹת מִד' בְּשָׂאִינָה רַחֲבָה ד' דְשְׁיִיךְ פְּלוּגְתֵּיהוּ דְהַפְּלִי תְלוּי בְּשִׁיעוֹר וְהֵיא גּוּפָא אֲתָא לְאַשְׁמוּעֵינָן וְכוּ' פִי הַרְשָׁב"ץ ז"ל בַּח"א ס' קכ"ו דַּס"ג ע"ד דוּק הֵיטֵב בְּדְבָרֵי שְׁכ' וְהֵיִנוּ לִישָׁנָא דְגַמְרָא דְאִמְרִי מְחֻלְקֵת בְּשָׂאִין בְּהָ אֲלֵא ד"א עַל ד"א וְלֹא אִמְרִי מְחֻלְקֵת פְּשִׁיאַת עַד ד' אַמּוֹת דְּהֵנָּה מִשְׁמַע דְּמִשְׁבְּעָה עַל ז' וְעַד ד' אַמּוֹת מִתְכַּשְׂרָא בְּד' אַמּוֹת אֲלֵא אִמְרִי דְבַד"א עַל ד' אַמּוֹת מְחֻלְקֵת אֲבָל אֵי טְפִי בְּצִיר לֹא עָסִיק תַּנָּא דְמַהֲנִי שְׁיַעוּרֵי דְהֵיִנוּ ד"א רוֹחֵב וְד' גּוֹבֵה גְמָרִי לְכוּלְהוּ שְׁיַעוּרֵי מְעָלָה וּמְטָה וְכוּ' ע"ש הֵיטֵב אֲבָל לְמַסְקְנָא דְתַלְמוּדָא דְקָאֵמַר מְרַאשׁוּ וְרַבּוּ עַד ד"א פְּלִיגִי וְנִמְצָא דְעִיָּקֵר פְּלוּגְתֵּיהוּ הוּא בְּשִׁיעוֹר גּוֹבֵה לְפִי הָרוֹחֵב ק' מַאי הֵיא דְקָאֵמַר אֲבָל יוֹתֵר מִד' עַל ד' ד"ה פְּשִׁירָה אִמַּאי הֵלֵא גַם פָּאן פְּלִיגִי כְּנֻז"ל וְאִם רוּצָה לֹמַר יוֹתֵר מִד"א פֶּלֶּ שְׁהוּא וְהוּא בְּתוּף הַשִּׁיעוֹר הָא פְּשִׁיטָא דְהָא יְדַעִי דְמְרַאשׁוּ וְרַבּוּ עַד ד"א פְּלִיגִי וְכַשְׁהוּא בְּתוּף הַשִּׁיעוֹר וְדַאי פְּשִׁיר בְּאוּפֹן פִי לַע"ד לֹא זְכִיתִי לְהַבִּין דְּבְרֵיהֶם ז"ל.

וְשֶׁל הַרְשָׁב"ץ ז"ל ק' קֶצֶת בְּמ"ש וְהֵיִנוּ לִישָׁנָא דְש"ס דְאָמַר מְחֻלְקֵן בְּשָׂאִין בְּהָ אֲלֵא ד' עַל ד' וְלֹא אָמַר מְחֻלְקֵת פְּשִׁיאַת עַד ד' אַמּוֹת וְכוּ' ק' וְהֵלֵא מְסַקְנַת הַש"ס הֵכִי הֵנִי דְמְרַאשׁוּ וְרַבּוּ עַד ד"א פְּלִיגִי וְאוּלַי יֵאמַר הָרַב דְלְמַסְקְנַת הַש"ס לֹא הֵנִי ט' מִשׁוּם צֶל וְכוּ' זִירָא אֲלֵא ט' אֲחֵרִינָא דְלֵא יְדַעִי פִי הֵיכִי דְאִמְרִי לְמ"ד מְחֻלְקֵת בְּשָׂאִין בְּהָ אֲלֵא רַאשׁוּ וְרַבּוּ וְדַלָּא כַּפֵּרְש"י בְּד"ה אֲבָל יוֹתֵר מִכְּדֵי רַאשׁוּ וְדוּחֵק: וְאָנִכִי חֲזוֹן הַרְבַּתִּי לְהָרַב פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ שְׁכַתֵּב עַל דְּבְרֵי הַמְּהֵרָשׁ"א ז"ל וְאִגּוּפָא דְמִתְנִיתִין לֹא תְקַשִּׁי אִמַּאי נְקֻטוּ רַבְּנָן שְׁיַעוֹר ד' וְלֹא נְקֻטוּ שְׁיַעוֹר גּוֹבֵה הַפּוֹסֵל בְּסוֹפָה דְרַאשׁוּ

ורנבו היינו משום דסתמא הו שיעור ד' אמו' ויותר נר' משום מילתא דר"י דכיון דסובר דירת קבע בעינו סובר דבעינו נמי ד' אמות והכי איתא להדיא בירוש' ר"י אומר ד' אמות וד' דפנות אלא שראיתי להר"ן שכ' בהיפך דלר' יהודה לא בעי ג' דפנות וכו' ואין ספק דאשתמיטתיה להר"ן סוגית הירושלמי ואילו ראה לא הנה פותב פן עכ"ד ועמו הסליחה שהטיח דברים על הר"ן ו"ל שלא ראה סוגית הירושלמי והאמת פי יש גירסא אחרת בירושלמי ר"י אומר אעפ"י שאין שם ד' אמות וד' דפנות וכן גרס הר' קרבן העדה ו"ל ע"ש וכן בדין דאי לא תימא הכי דברי הירושלמי עצמו אין להם הבנה כלל ופשוט: דף ז"ד ע"ב אין לה כל שבט ושבט שלא יצאו ממנו נביאים.

כתב רש"י אבל עתניאל ויפתח ויאיר לא ידעתי וכו' מהרש"א באגדתיה ומה שמסתפק רש"י ביאיר לא מצינו בו שהיה שופט וכן מנשה היה ע"כ ש"מ דאשתמיט מנייה פסוק בנביא אחריו קם יאיר ושפט את ישראל עשרים שנה ויהי לו שלשים בנים וכו' וכל אותו הספור ומ"ש וכן מנשה היה תמוה שיאיר ו' מנשה היה אחר ומת בימי יהושע במלחמת העי וכמ"ש בסנהדרין דמ"ד ע"א כשלישים וששה איש זה יאיר ו' מנשה שהיה שקול כרובה של סנהדרין וצ"ע: דף ל"ג ע"א אומר אבני משפחת לה באסא מצראה פירש"י גדל על המצר של שדה ומתוך שיש לו מקום פנוי הוא משבח ומצליח.

ל"א אסא מצראה הדס מצרי. והיק' הר' מהר"ם ו' חביב (בס' פפות תמרים) וז"ל מה שפרש"י גדל על המצר אינו נוח לי משום דבגמר לקמן אמרי' דס"ד דפסול משום דאית ליה שם לנוי ובשלמ' לפי' הב' דהוא הדס מצרי שפיר ס"ד לפסולו משום שם לנוי משום דהוא מין אחר אבל אם הדס סתמא כשזורעין אותו במצר השדה מחמת שיש לו מקום פנוי מתגדל בו ז' עליו ולכך קורין אותו הדס מצראה פשי' דאין זה קרוי שם לנוי כההיא דתנן פ' בתרא דנגעים ופי"א דפרה אזוב לא אזוב ינן לא אזוב כוחלי ולא אזוב רומי עכ"ד.

ואני עני לא זכיתי להבין דברי קדוש שפננתו להקשות דכל שאינו מין אחר ומדינה אחרת לא חשיב שם לנוי ונחלא אמרינו בנדדים דנ"ג הנודר מן היינו מותר ביני תפוחים וכו' מן הירק מותר בירקות השדה שהוא שם לנוי וע"ש פרש"י והר"ן ונהרי ירק אע"ג דהוא מין אחד אלא שזה גדל בגינה וזה בשדה אפי"ה כל שהעולם קורין אותו בשם אחר מצונרף.

שם לנוי הוא. ה"ן אף דמין אסא הוא כיון שקורין אותו אסא מצראה הנה ס"ד לפסול ודוחק לומר דשאני נדרי' דהלה אחר לשון בני אדם.

שו"ר מ"ש הר"ן ד"ה אסור בירקות גינה דל"ד לירקות שדה דהני מינא אחרנינא נינהו ע"ש: מס' תענית דף כ"ה ע"א במעשה דר' חנינא ו' דוסא שהיה עני אמרה לי' דביתהו עד אימת ניזיל ונצטער מטיבותא דגניזו לן לעלמא דאתי בעי רחמי וניתבו לה' יהבו ליה חד פרעא דפתורא דדהבא וגו' אמר לה ניחא לה דכולהו צדיקי אכלי אפתורא דתלת פרעי ואנן אפתורא דשקיל חד מנייהו וגו' נר' לי ליתן ט' למא לא נתנו לו כי אם רגל הפסא ושל שלש רגלים בהקדים דאי' בווה"ק ט' לעניות ר' חנינא ולא היה לו אלא קב חרובין מע"ש לע"ש ו"ל בר"מ פ' פנחס ד' רי"ו חנינא בני די לו בקב חרובין איהו גרים קודם דחרב ק"ב מן יו"ד דאיהו יב"ק וגו' ע"ש והשתא א"ש דאחר ששאל מאת ה' ענישר א"כ במה יתקן הק"ב ע"ז נתנו לו רגל השלחן שהיתה של שלש רגלים ונשאר השלחן חנינא ונקרא קב כמ"ש הקיטע יוצא בקב וכן אי' בזוהר בעלי קבין שהם החיגרים וע"ז אמר לה ניחא לה וכו' ר"ל שישאר תקון הקב עד עולם הנצחי הלא טוב שיתקן בזה העולם שהוא חיי שעה ודו"ק: דף כ"ו ע"ב לא היו ימים טובים וכו' שצאמר צאינה וראינה וכו' ביום

חַתּוּנָתוֹ זֶה מִתֵּן תּוֹרָה וּבִיּוֹם שְׁמִחַת לְבוֹ זֶה בְּנֵן בִּיהֶמ"ק פֶּרֶש"י זֶה מ"ת הוּא יוֹה"כ שְׁנֵיתָנוּ בּוֹ לַוּחֹת שְׁנֵיּוֹת וְכ' מֵהֶרֶש"א וְז"ל וְרַע"ב כ' זֶה בְּנֵן בִּיהֶמ"ק שְׁנֵיתָחֲנָה בִּיּוֹה"כ ע"כ וְלֹא יִדְעָא חֲנִינוּכוּ בִּיּוֹה"כ וְכּו' וְדִבְרֵי מַה מְאֹד תְּמוּהִים דְּמִבְּנָאָר בִּמ"ק ד' ט' דְּחִינוּף בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הֵיךָ שְׁבַעַת יָמִים קוֹדֵם הֶחָג וְשֵׁם נִצְטַעְרוּ יִשְׂרָאֵל אוֹתָהּ שָׁנָה שְׁמָא נִתְחַיְבוּ פֶּרֶת עַל שְׁאֲכָלוּ וְשָׁתוּ בִּיּוֹה"ךְ יִצְאֵת ב"ק וְאָמְרָה פְּלוֹלְכֶם מְזַמְנִי לְחַיֵּי עוֹה"ב וְאִם פִּנְתָּו לּו' דְּיוֹם א' שֶׁל חַיִּי לֹא הִי' בִּיּוֹה"ךְ לֹא הִי' לְהֵר' לְכַתֵּן פֶּן וְצ"ע וְע' בְּתוֹי"ט מִס' מְגִילָה דָּף י"ד ע"א מ"ח נְבִיאִים וְז' נְבִיאֹת רִש"י הִבִּיא מְסֻדָּר עוֹלָם בְּרוּךְ בְּכָלֵל הַנְּבִיאִים אָבֵל נִרְאָה פִּי הַמְּכִילְתָּא שֶׁהִבִּיא רִש"י בְּיִרְמְיָהוּ סִי' מ"ה בְּפִי הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּיבֵּר יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל בְּרוּךְ חוֹלְקֵת ע"ז שְׁמִשֵּׁם מְפֹרֵשׁ שְׁפָרוּף לֹא נִתְנַבֵּא וְהֵיךָ מִתְרַעַם ע"ז וְאָמַר לּוֹ הַקַּב"ה אִם אֵין פְּרָם אֵין סִיגִי וְאִם אֵין צֶאֱן אֵין רוּעָה ע"ש וְכּו' פִּי הַר"ן וְכּו' תִּרְגָּם יוֹנָתָן וְנִבְיָאָה לֹא אֲשַׁפְּחִית.

אָבֵל נוֹכַל לֹמַר דְּקִי"ל לְסֻדָּר עוֹלָם שֶׁאֲח"ז נִתְנַבֵּא. וְשׁוֹב רְאִיתִי לְקַמֵּן דָּף ט"ו ע"א בְּרִייתָא מְפֹרֵשׁת שְׁנֵיתָנַבֵּא בְּשֵׁנֵת ב' לְדִרְיִינָשׁ: מִס' יְבָמוֹת דָּף י"ד ע"ב עַל פְּלוּגְתָּא דְּרַב וְשְׁמוּאֵל אֵי עָשׂוּ ב"ש פְּדִבְרֵיהֶם אוֹ לֹא עָשׂוּ ת"ש אַעפ"י שְׁנִתְחַלְקוּ ב"ש וּב"ה בְּגִט יִשָּׁן וּבְצָרוֹת וּבְאַחֲיוֹת וּבְסִפְקָא אֲשֶׁת אִישׁ וּמְגִרָשׁ אֲשֶׁתוֹ וְלָנָה עֵמוּ בְּפִנְדָּקִית בְּכֶסֶף וּבְשָׁנָה כֶּסֶף בְּפָרוּטָה וּבִש"פ לֹא נִמְנָעוּ ב"ש מְלִישָׁא נְשִׁים מִב"ה וּב"ה מִבֵּית שְׁמַאי לְהוֹדִיעָהּ וְכּו' ר"ש אוֹמַר נִמְנָעוּ הֵן מִן הַנְּדָאֵי וְלֹא נִמְנָעוּ מִן הַסִּפְקָא וְכּו'.

וְהִנֵּה הַשְּׁתָּא הֶכָּא זִיכְנוּ ה' וְיִצְאָ לְאוֹר הָאֵי סִפְרָא רַבָּא לַעֲט"ר מוֹה"ר מֵהֶרִיט"א זֶלֶה"ה הֶכִּי נִקְרָא בְּשֵׁם קְדוּשַׁת יו"ט וְחֲזִי הַגּוֹיִת בְּסִי' נ"ד יְחִיב רַמִּי וּמִקְשָׁה מְפֹרֵשׁתָּא זֹו עֲלָה דְּאִמְרִינוּ בִּירוּשְׁלַמִּי דְּגִיטִין פ' הַזֹּרֵק עֲלָה דְּמִתְנִי דְּהַמְגִרָשׁ אֶת אֲשֶׁתוֹ וְלָנָה עֵמוּ בְּפִנְדָּקִית דְּב"ש אוֹמְרִים אֵינָה צְרִיכָה הֵימְנוּ גִט וּב"ה אוֹמְרִים צְרִיכָה הֵימְנוּ גִט אָמַר ר"י בַּר בּוֹן ב"ש פְּדַעְתִּיהוֹן וּב"ה פְּדַעְתִּיהוֹן ב"ש דְּאִינוּן אִמְרִין לֹא יִגְרַשׁ אָדָם אֶת אֲשֶׁתוֹ אֲלֵא א"כ מְצָא בָּהּ עֲרוֹת דְּבַר אֵינוּן דְּאִמְרִין מְזוֹהֶמֶת הִיא מְלַפְנִי וְאֵינוּן חֲשׂוֹד עֲלֶיהָ לְפִיכָּהּ אֵינָה צְרִיכָה הֵימְנוּ גִט שְׁנֵי ב"ה דְּאִינוּן אִמְרִין אִפִּי' הַקְּדִיחָה תְּבַשְׁלֶיהָ אֵינוּן דְּאִמְרִין אֵינָה מְזוֹהֶמֶת מְלַפְנִי וְהוּא חֲשׂוֹד עֲלֶיהָ לְפִיכָּהּ צְרִיכָה הֵימְנוּ גִט שְׁנֵי ע"כ נִמְצָא דְּכִפִּי"ז אִפִּי' ב"ה אֲזִילִי וּמוֹדוֹ דָּאֵם גִּירָשָׁה מְשׁוּם דְּבַר עֲרוּהָ אֵינָה צְרִיכָה הֵימְנוּ גִט ב' פִּינוּן דְּמְזוֹהֶמֶת הִיא דְּבִסְבָּרָא זֹו לֹא פְּלִיגִי אֲב"ש וְכּו' וְא"כ מֵאֵי קָאָמַר הֶכָּא בְּמִגְרָשׁ אֶת אֲשֶׁתוֹ וְכּו' לֹא נִמְנָעוּ ב"ה לִישָׁא נְשִׁים מִב"ש מֵהִי תִיתִי דִּימְנָעוּ אֵי מְשׁוּם דְּאֲשָׁה זֹו שְׁנֵיתָחֲנָה לְדַעַת ב"ש אֵינָה צְרִיכָה גִט וְלְדַעַת ב"ה הִיא אֲשֶׁת אִישׁ הָא בְּאֹפֶן שֶׁהִיא מְגֹרֶשֶׁת לְב"ש דְּהֵינּוּ מְשׁוּם דְּבַר עֲרוּהָ אִפִּי' ב"ה מוֹדוֹ דְּלֹא חִיִּישִׁי שְׁמָא בָּא עֲלֶיהָ דְּמְזוֹהֶמֶת הִיא בְּעֵינָיו וְאֵינָה צְרִיכָה גִט ב' וְק' עַל הִירוּשְׁלַמִּי מְפֹרֵשׁתָּא זֹו עַכ"ד: וְאֵנִי עֵנִי הַדַּעַת וְהַתְּבוּנָה אַחֲרֵי בְּקָשַׁת הַמְּחִילָה הֶרְאוּיָהּ לְגוֹדֵל חֻקָּתוֹ נִלְע"ד שִׁישׁ לִישָׁן פְּנֵגֵד הִיסוּד אֲשֶׁר בְּנָה הֶרֶב דְּלִפִּי אוֹקְמָתָא דְּר"י בַּר בּוֹן בִּירוּש' דְּב"ה לְטַעֲמִיָּהוּ דְּמִגְרָשׁ אִפִּי' הַקְּדִיחָה תְּבַשְׁלִילוּ וְכִינוּן שְׁפֵן אֵינָה מְזוֹהֶמ' וְחִיִּישִׁי שְׁמָא בָּא עֲלֶיהָ וְאִמְטוּ לְהֶכִּי צְרִיכָה גִט ב' וְכ' הֶרֶב ז"ל דְּאִפִּי' לְדַעַת ב"ה אִם גִּירָשָׁה מְשׁוּם עֲרוֹת דְּבַר אֵינָה צְרִיכָה גִט וְעַל יְסוּד זֶה בְּנָה עֲלֶיהָ דִּיִּיק וְלַע"ד אֵיכָּא לְמִישְׁדֵּי בֵּיהּ נִרְגָּאוּלוֹמַר דְּלֹא פְּלוּג רַבָּן דְּכִינוּן דְּמִגְרָשׁ לְדַעַת ב"ה אִם הַקְּדִיחָה תְּבַשְׁלִילוּ א"כ אַף פְּשָׁגִירָשׁ מְשׁוּם עֲרוּהָ צְרִיכָה גִט דְּלֹא כ"ע יִדְעֵי שְׁגִירָשׁ מְשׁוּם עֲרוּהָ וְיִאֲמָרוּ שְׁגִירָשׁ מְשׁוּם שֶׁהַקְּדִיחָה תְּבַשְׁלִילוּ וְיִוצִיאֻוּ לְעַז עַל בְּנֵיהָ שֶׁהֵם מְמַזְרִים וְשׁוֹב זִיכְנֵי ה' וּמְצָאֵתִי פְּדִבְרֵי לְהֵר' תוֹי"ט ב'פ' הַזֹּרֵק מִשְׁנ' ד' עֲלָה דְּהַמְגִרָּא אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּגִט יִשָּׁן דְּב"ש מִתִּירִין וּב"ה אוֹסְרִין כ' וְז"ל וּבִירוּש' מְפֹרֵשׁתָּא דְּאֲזִילִי לְטַעֲמִיָּהוּ דְּב"ש אֵית לְהוּ בְּסוּף מְכִילְתִּין לֹא יִגְרַשׁ אָדָם אֶת אֲשֶׁתוֹ אֲלֵא א"כ מְצָא בָּהּ עֲרוֹת דְּבַר הֵילְכָּהּ מְזוֹהֶמֶת הִיא בְּעֵינָיו וְאֵינוּן בָּא עֲלֶיהָ

וב"ה אית להו אפילו הקדיחה תבשילו יכול לגרשה ואינה מזוהמ' בעיניו וכו' וכה"ג פליגי לקמן במגרש ולנה עמו בפונדק (תוס') ואע"ג דלב"ה אפשר שמגרשה משום דבר ערוה מ"מ גזירת חכמים היא שיאמרו שמגרשה משום שהקדיחה תבשילו ואינה מזוהמת בעיניו עכ"ד.

ומעתה אתי שפיר סוגיא דתלמודא שאמרו לא נמנעו פי הנה להם למנע מט' דלא פלוג ניוציאו לעז פי לא ידעו שנתגרשה משום ערוה: שבת וראיתי תנא דמסייע ליה לרבינו הגדול ז"ל הוא ניהו הרדב"ז ז"ל בישנות סי' זר"ע שנסאל על אשה שמגרשה בעלה משום זנות ושוב נתחד עמה אי בעיא גט לדעת ב"ה והשיב גרסי' עלה בירושלמי וכו' הרי לה בהדיא דב"ה אזלי לטעמייהו דאפי' הקדיחה תבשילו מצי לגרשה אבל אם הוציאה משום ערוה מודו לבית שמאי דמזוהמת היא ולא בעיל לה וכו' ול"ל דגזרו ב"ה היוצאה משום ערוה אטו היוצאת משום דהקדיחה תבשילו משום שלא תחלוך בנשים דהיא גופא אינה אלא חומרא בעלמא וכו' והבו דלא לוסוף עלה ודוקא היכא דגירש משום שהקדיחה תבשי' צריכה גט ב' אבל משום ערוה דבר מזוהמת היא ולא תשיד עלה ע"ש הנה מבואר פדברי הר' ז"ל ומעתה תנוח ותעמוד קו' הרב ז"ל בחזקת ויש להעיר קצת על הרב ז"ל כי לא זכר שר תשו' זו ולא דברי התויו"ט.

ולענ"ד נר' לישוב ברייתא זו לשי' הירושלמי דהנה בגטין דפ"א אוקמוה הך פלוגתא דב"ש וב"ה במגרש את אשתו ולנה עמו בפונדק דב"ש ס' לא אמרי' הן הן עדי ביאה הן הן עדי יחוד וב"ה ס' אמרי' הן הן עדי ביאה הן הן עדי יחוד ולשי' זו שפיר אמרו לא נמנעו ב"ה מלישא נשים מב"ש דלב"ה היא האשה אסורה ממש וזהו דלא פאוקמתא של הירושלמי ומעתה אפ"ל דבהא פליגי ת"ק עם ר"ש דת"ק ס' דט' דב"ש וב"ה בפונדק הוא משום הן הן עדי ביאה וכו' ואמטו"ל ערבינהו ותנינהו גט ישן ופונדק בהדי הנה דהיה להם לב"ה למנע ולא נמנעו ור"ש ס' ל' דט' דגט ישן ופונדק היינו כמ"ש הירוש' דב"ש לטעמייהו וב"ה לטעמייהו וא"כ ליכא פלוגתא ואם גירש משום ערוה אף ב"ה מודו דאינה צריכה גט ב' וזהו שאמר ר"ש נמנעו הן מן הנדאי כגון צרות ואחיות וכיוצא שהם נדאי אסורות ולא נמנעו מן הספק שהיא לנה עמו בפונדק שהוא ס' אי בעל או לא והצריכו ב"ה גט ב' לא נמנעו מלישא אשה זו דט' דפלוגתייהו תליא בהך דלא יגרש אלא א"כ מצא בה ערוה דבר ואף ב"ה מודים אם גירשה משום ערוה דאינה צריכה גט ומשו"ה לא נמנעו ופליג את"ק ר"ש גם בעיקר הט' דפונדק דלת"ק הט' הוא משום הן הן עדי ביאה ושקולים הם עם צרות ואחיות שיש צד איסור ואפי"ה לא נמנעו ור"ש פליג וס"ל דבדבר שהיה צד איסור נדאי נמנעו אבל בפונדק שהוא ס' לא נמנעו פי אעיקרא ליכא איסורא וכמ"ש ומתישב בזה קו' הש"ס בסוגיין שהיק' מ"ש מן הנדאי דאיסור' הוא ספק נמי איסור' הוא ונדחקו לישוב לא תימא מן הס' אלא אימא מן הסתם אבל לפי פי' זה אתי שפיר דלר"ש בספק שהוא גט ישן ולנה בפונדק כפרש"י ליכא איסור' כלל וע"ז אמר נמנעו מן הנדאי צרות ואחיות שהם נדאי איסור' ואיכא איסור' בדבר ולא נמנעו מן הס' שהם גט ישן ופונדק דליכא איסורא וא"כ ר"י בר בון מפרש לה הכי לברייתא ואיהו דאמר כר"ש זה נלע"ד וא"ש את"מ.

ועיין הריטב"א ז"ל מה שפי' בספק אשת איש דלא כפרש"י ודו"ק וכ"ז לישוב דעת הירוש' דלא תקשי ליה הברייתא אף לדעת הרדב"ז שכ' משם בעל העיטור דהבבלי ס"ל פהירושלמי עדיין ק': מס' פתובות דף נ"ח ע"ב לא תימא ט' דר"מ משום דאדם מקדיש דשלב"ל אלא ט' דר"מ מתוך שיכול לכופה למעשה ידיה בעשה פאומר לה יקדשו ידיך לעושיהן ופריה וקא לא אמר הכי ומשני פיון דשמעי' לר"מ דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה בעשה וכו' כ' רש"י

שְׁמַעִי לִיהִ לר"מ במס' עֲרֵכִין דְּהַמְעָרִיף פְּחוֹת מִפֶּן חֲדָשׁ ר"מ או' נוֹתֵן דְּמִי דְּאָדָם יוֹדַע שְׂאִין עֲרָף לְפָחוֹת מִפֶּן חֲדָשׁ וְגַמְר וְאָמַר לְשֵׁם דְּמִים ה"ן אָדָם יוֹדַע שְׂאִין אָדָם מְקַדֵּישׁ דְּשִׁלְב"ל וְגַמְר וְאָמַר לְשֵׁם יְדִים עֲצָמָם ע"כ.

ומהר"ב בש"מ כ' וז"ל ואע"ג דְּשִׁנְיָא הֵיא דְּעֲרֵכִין דְּכ"ע יְדַעִין דְּאִין עֲרָף לְפָחוֹת מִפֶּן חֲדָשׁ וְזִיל קְרִי בִי רַב הוּא וְלִהְיֵי אֲמַרִי דְּאָדָם יוֹדַע וְכו' וְגַמְר וְאָמַר לְשֵׁם דְּמִים אָבֵל הָא דְּאִין אֲד"מ דְּשִׁלְב"ל לָאו כ"ע בְּקִיָּאֵי בִּיהִ וְאִיפָא לְמִימַר דְּמַעְשָׂה יְדִיהָ מְמַשׁ קְאָמַר וְלֹא יְדִים מ"מ אִיפָא לְמִימַר פִּינּוּ דְּאִין הַשְׁיָנוּי כּו"ך מְתַקְנִינוּ לִישְׁנִיָּה פִּינּוּ דְּלֹא אֲפָשָׁר בַּע"א לְדַבְּרֵי ר"מ אָבֵל מְעָרִיף לְדָמִי שְׁיָנוּי גְדוֹל וּמִשּׁוּם דְּיָדוּע לְכָל אֲמַרִי דְּלְשֵׁם דְּמִים קְאָמַר וְכו'.

וְהַרְבֵּי יָקָר הָעֲרָף דְּכ"ה: תָּמָה עַל הַר"ב מ"ש שֶׁם בְּעֲרֵכִין הַמְעָרִיף פְּחוֹת מִפֶּן חֲדָשׁ ר"מ אֲוֹמַר נוֹתֵן דְּמִי וְחַכ"א ל"א פְּלוּם בְּמֵאֵי קְמַפְלָגִי ר"מ ס' א"א מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטְלָה יוֹדַע שְׂאִין עֲרָף לְפָחוֹת מִפֶּן חֲדָשׁ וְגַמְר וְאָמַר לְשֵׁם דְּמִים וְרַבְּנָן סָבְרִי אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטְלָה כְּמֵאן אֲזֵלָא הָא דְּאָמַר רַב גִּיְדֵל אָמַר רַב הָאוֹמַר עֲרָף פְּלִי עָלֵי נוֹתֵן דְּמִים כּו"מ פְּשִׁיטָא דְּכּו"מ אֲתִיָּא מֵהוּ דְּתִימָא אֲפִי פְּרַבְּנָן נְמִי הֵתָם הוּא דְּטַעִי ס' פִּי הִיכִי דְּאִיפָא עֲרֵכִין לְב"ח אִיפָא נְמִי לְפָחוֹת מְב"ח אָבֵל הָכָא דְּלִיפָא לְמִיטְעִי וְדָאֵי אָדָם יוֹדַע שְׂאִין עֲרָף לְכָלִי וְגַמְר וְאָמַר לְשֵׁם דְּמִים קמ"ל הָרִי לְהִדְיָא דְּבַעֲרֵכִין אָדָם טַעִי פִּי הִיכִי דְּאִיפָא עֲרָף לְב"ח אִיפָא נְמִי לְפָחוֹת מְב"ח וְאֲפ"ה קְסָבֵר ר"מ אִין אָדָם מוֹצִיא ד"ל וּמֵאֵי מְקַשָּׁה הַר"ב אֵלוּ דְּבָרָיו בְּקִיצוּר פִּי הוּא הַרְחִיב הַדְּבָרִים וְהֶאָרִיף לְמַעְנֵיתוֹ: וּלְפַקַּע"ד לֹא יְדַעְתִּי מֵאֵי קְמַתְמָה עַל הַר"ב ז"ל דְּאֲדַרְבֵּי מְבוֹאָר בְּסוּגְיָא פְּדָבְרָיו מְמַקּוּם שְׂבָא שְׁהָרִי ר"מ וְרַבְּנָן בְּפִלְגִישְׁתָּא הוּא לֹא פִּירְשׁוּ טַעְמֵיהוּ וְאֲמַרִי בְּגַמְרָא דְּטַעְמֵיהוּ הוּא דְּאָדָם יוֹדַע וְכו' וְאִינוּ מוֹצִיא ד"ל וְרַבְּנָן ס' אֲדַמְד"ל נְמַצָּא בֵּין לַר"מ בֵּין לְרַבְּנָן מְוַכְרְחִים אָנוּ לוֹמַר דְּאָדָם יוֹדַע וְכו' וְלַר"מ פִּינּוּ דְּיָדַע וְדָאֵי דְּלְדָמִים אִיפְנוּן וְלְרַבְּנָן פִּינּוּ דְּיָדַע אֲמַרִי הוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטְלָה דָּאֵי דְּלֹא יָדַע ת"ל דְּהוּי הַקְדָּשׁ טַעוֹת וּמַעֲתָה מ"ש בַּגַּמ' ס"ד אֲמִינֵי דְּאֲתִי אֲפִי פְּרַבְּנָן הֵתָם הוּא דְּטַעִי ס' פִּי הִיכִי דְּאִיפָא עֲרֵכִין וְכו' הַפְּנוּגָה דְּלֹא הִיָּנוּ אוֹמְרִים דַּט' דְּרַבְּנָן הוּא מְשׁוּם דְּאָדָם מְד"ל וְאָדָם יוֹדַע אֵלָא הִיָּנוּ אוֹמְרִים דַּט' דְּרַבְּנָן הוּא מְשׁוּם דְּהוּי הַקְדָּשׁ טַעוֹת אָבֵל גַּבִּי פְּלִי דְּנֻדָּאֵי אָדָם יוֹדַע הוּא דְּאֲפִי רַבְּנָן מוֹדוּ קַמְל"ן דְּטַעְמֵיהוּ דְּרַבְּנָן הוּא מְשׁוּם דְּאָדָם יוֹדַע דְּאִין עֲרָף לְקַטְוֹן וְאֲפִי"ה ס"ל דְּמוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטְלָה וְה' הַגְּבִי פְּלִי וְא"כ נְמַצָּא דְּעִיקָר פְּלוּגְתֵיהוּ דְּר"מ וְרַבְּנָן הוּא אִי אָדָם מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטְלָה וְלַכ"ע אָדָם יוֹדַע שְׂאִין עֲרָף לְפָחוֹת מִן חֲדָשׁ וְזֶה בְּרוּר פְּשִׁתְעֵינּוּ בְּכָל הַסּוּגְיָא וּבְדַבְּרֵי רַש"י וְדוּק פִּי קַצְרֵתִי וּבְזֶה אֲזַדָּא לִיהִ פֶּל מַה שְׁהֶאָרִיף הַר' שֶׁם לְהַקְשׁוֹת לַר"ב וְהַנִּיחוּ בַּצ"ע.

אָף לַע"ד זוּהִי שְׁקֻשָּׁה ע"ד ר"ב שְׁכַתְּב דְּשִׁאֲנֵי הֵתָם דְּלֹא טַעוּ אִינְשֵׁי אָבֵל גַּבִּי מְקַדֵּישׁ דְּשִׁלְב"ל לָאו כ"ע בְּקִיָּאֵי וְכו' לֹא יְדַעְתִּי מ"ש מְמַקְדֵּישׁ דְּבָר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ דְּפָרִיף שֶׁם בְּעֲרֵכִין עֲלָה דְּאָמַר רַב הַמְקַדֵּישׁ בְּהַמַּת חֲבִירוֹ נוֹתֵן דְּמִיָּה כְּמֵאן כּו"מ הָא אֲמַרְהָ חֲדָא זִימְנָא עֲרָף פְּלִי וְכו' הֵתָם הוּא דְּיָוֹדַע שְׂאִין עֲרָף לְכָלִי וְגַמְר וְאָמַר לְשֵׁם דְּמִים אָבֵל בְּהַמָּה דְּבַת מְקַדָּשׁ הִיא אִיפָא לְמִימַר לְכִי מוֹזְבֵּן גִּיְהִלִּי תְקַדּוּשׁ אָבֵל דְּמִי לֹא קַמְל"ן וּפְרַש"י קַמְל"ן דְּלֹא אֲמַרִי דְּטַעָה אֵלָא וְדָאֵי יָדַע שְׂאִין הַקְדָּשׁוֹ חָל עַל גּוֹפָה וְלְדָמִים נְתַפְנוּן ע"כ הָרִי דְּגַם בְּמַקְדֵּישׁ דְּבָר שְׂאִינוּ שְׁלוֹ אֲמַרִי וְדָאֵי יָדַע אַע"ג דְּלֹא זִיל קְרִי בִי רַב הוּא וְא"כ נִימָא אָף בְּמַקְדֵּישׁ דְּבָר שִׁלְב"ל יָדַע דְּמ"ש וּבְדוּחַק אֲפ"ל דְּהַקְדָּשׁ דְּשִׁאֲש"ל יוֹתֵר קְרוֹב לְסָבְרָא מְמַקְדֵּישׁ דְּשִׁלְב"ל אוּ שְׂמָא מְשׁוּם דְּמִפְּנֵי בְּקָרָא אִישׁ פִּי יְקַדֵּישׁ אֶת בֵּיתוֹ מַה בֵּיתוֹ וְכו' וְדוּק הֵיטֵב.

ועיניו נזיר ד"ט ע"א רש"י ד"ה ב"ש ותוס' ד"ה אין אדמד"ל שפ"ה כר' קצת סיעתא למ"ש הר"ב בסו"ד ונאפשר דס"ל דההיא דפחות מן חדש נמי לאו כ"ע בקיאי ביה ודו"ק: מס' קידושין דף ג' ע"א ותו הא דתנו וזו אחד מן הדרכים שישווי גיטי נשים לשחרורי עבדים.

כ' מהרש"א ז"ל ק"ק פינן דמס' גיטין גישנית קודם מס' קידושין הך קו' דפריה הך אמתני' דקתני שלש ממתני' דזב בז' דרכי' אמאי לא פריה הכי מקמי אמתני' דגטין דקתני אחת וכו' ולא זכיתי להבין אמרי קדוש דהתם מאי דקתני אחת לשון נקיבה אינו משום דרכים כמש"ל אלא משום זו וכמו זו אחת מן ההלכות שאמרו בעליה במס' שבת גבי י"ח דבר: דף ד' ע"א תוס' ד"ה יציאה דכונתה קממעט פיר"ת יציאת אמה העבר' מאדון וכו' מיהו סוג' לא משמע כלל שהוא צריף ללמוד דביום נערות מייירי אלא מנלן דכסף דאביה היא ע"כ פי' דבריהם דפשי' ליה לתלמו' דקרא דאין כסף ביום נערות איירי שהיא יוצאה בסימנים ודייקינן אין כסף לאדון זה אבל יש כסף לאדון אחר בנערו' אמנם אפתי ק' קו' הש"ס ואימא לדידה וכפ' רש"י דלא תדרוש אין כסף לאדון זה אלא אין כסף ביציאה זו וכו' וצ"ל כדמשני תלמודא לא ס"ד וכו' ור"ל דמסברא אנו למדין שיהיו לאביה מדוכי ליה רחמנא בכסף קידושיה נמצא שהתלמוד שהיה שואל על ב' דברים מנלן שמתקד' בכסף וגם מנלן שהוא לאביה השיב לו שמה שהיא מתקדשת בכסף נפ"ל מאין כסף ומה שהוא לאביה מס' דלא ס"ד וכו' וע"ז פריה שפיר תלמודא ואימא ה"מ קטנה וכו' פינן שהלימוד שקידושיה לאביה הוא מסברא דלא ס"ד וכו' תינח בקטנה הסברא נותנת פן פינן שאין לה יד וכו' והשתא מקשו התוס' שפיר לפי ר"ת דייציאה דכונתה ר"ל מי נערו' דמה הרנוחנו בזה דגם מעיקרא ידע שפיר תלמו' דמיעוט אין כסף הוא בימי נערות דביה איירי קרא אלא דנהה ק' לן ואימא לעצמה ור"ל אין כסף ביציאה זו כדפ' רש"י והאשה מתקדשת בכסף כשהיא נערה אבל הו' לעצמה ומנ"ל שהוא לאביה וכשתאמר מפת סברת לא ס"ד כדקאמר תלמודא ק' קו' התלמוד ואימא ה"מ קטנה וכו' וזהו שכ' התוס' מיהו סוגיא לא משמע כלל שהוא צריף ללמוד דבימי נערות מייירי אלא מנלן דכסף דאביה היא ר"ל דאימא לעצמה וכדפריה וע"ז פי' התוס' הנ"ל יציאה דכונתה כגון ברשות אדון אם היה שם כסף וכו' וכן משמע לשון הקוש' ע"כ ביאור דבריהם והו' דבר רש"י יציאה דכונתה קא ממעט דביציאה זו דנערות אין כסף לאדון זה הא אם היה כסף מי היה לוקח אותו האדון כף המיעוט ר"ל ההיפך שאנו ממעטים אבל יש כסף מוכרח לומר יש כסף לאדון אחר דהיינו אב ולא תאמר אבל יש כסף ביציאה אחרת והיא לעצמה וכדפריה תלמודא מעיקרא דא"כ לא הוי יציאה דכונתה דאילו היה כסף ביציאת האמה היה לאדון ומיעוט דאבל יש כסף הוא לעצמה לא הוי דכונתה אבל כשתאמר לאביה אתי שפיר מיעוטא דאדון זה אין לו כסף ביציאה זו וממעט אדון אחר דהיינו אב ביציאה אחרת דהיינו אירוסין דיש לו כסף והשתא שפיר מוכח מקרא גופיה דנערה קידו' לאביה ואין אנו צריכין לסברת לא ס"ד וכו' דקאמר תלמוד' לעיל עד שפמנה יולד לנו קו' ואימא קטנה וכו' ומ"ש וכן משמע לשון הקוש' פי' דלפי פי' זה אתי שפיר קו' הש"ס דפריה בתר הכי הא לא דמיא האי יציאה להאי יציאה דהפנ' בשלמא אם היציאות היו דומות לגמרי במה הצד שזו יוצאה לגמרי וזו יוצאה לגמרי שפיר נוכל לומר דמיעוטיה קרא לענין הכסף דוקא ור"ל אין ביציאה זו לאדון זה כסף אף שהיא יוצאה לגמרי אבל ביציאה אחרת שהיא יוצא' לגמרי יש כסף לאדון דהיינו אב וא"כ המיעוט ממש בהיפך שזו יציאה לגמרי אין כסף לאדון וזו יציאה לגמרי דיש כסף לאב והוי שפיר המיעוט בדכונתיה ממש אבל מאחר שאין היציאו' דומות ממש א"כ גם אינו צריף שיהיה יציאה דכונת' שיהי' הכסף לאב ותחזור קו' התלמוד ואימא לדידה זהו פונת התוס' לע"ד.

וְרֵאִיתִי לְהַמְהַרְשָׁא ו"ל בְּזַה דְּבָרִים תְּמוּהִים וְשָׂרְצָה לְהַסְפִּים דְּבָרֵי הַתּוֹס' וְרַשְׁ"י עִם דְּבָרֵי רַשְׁ"י דַּפ' נַעֲרָה שֶׁהֵבִיא ו"ל וּבִתּוּף דְּבָרָיו כ' וּלְפִי זֶה יִצְיָאָה דְּכּוֹנְתָהּ הֵינּוּ לַעֲנִן שֶׁהַפְּסָף הוּא לְמִי שִׁיּוּצָאָה מִמֶּנּוּ אֲבָל לַעֲנִן נַעֲרוֹת לֹא הֵנּוּ דְּכּוֹנְתָהּ דְּבַנְעֵרוֹת לִיכָא פְּסָף פְּלִל לְאֲדוֹן שִׁיּוּצָא' מִמֶּנּוּ בְּסִימָנִים וְכו' וּדְבָרִים אֱלוֹ תְּמוּהִים וְלֹא זְכִיתִי לְהִבִּין דְּבָרֵי קִדְשׁוֹ דַּמ"ש הַש"ס יִצְיָאָה דְּכּוֹנְתָהּ קִמְמַעַט ר"ל שֶׁהוּא מִמַּשׁ בְּהִנְפֻף שְׁזָה הָאֲדוֹן אֵין לוֹ פְּסָף וְאֲדוֹן אַחַר הַדּוּמָה לְזֶה יֵשׁ לוֹ פְּסָף וְאֵין אָנּוּ צָרִיכִים לְפָרֵשׁ כַּפִּירַשְׁ"י דַּפ' נַעֲרָה הָא אִם הָיָה פְּסָף בְּקִטְנוֹת וְכו' דִּהֲפִנְנָה הָא אִם הָיָה פֶּס בְּנַעֲרוֹת הָיָה לְאֲדוֹן וְכַעַת אֵין פ' נַעֲרָה עִמִּי וְאֵי לֹא דְמִסְתַּפִּינָא הֵנּוּ אֲמִינָא דְגַם פְּנֹת רַשְׁ"י בַּפ' נַעֲרָה הוּא כַּמ"ש וְר"ל הָא אִם הָיָה פְּסָף בְּנַעֲרוֹת הָיָה לְאֲדוֹן פְּמֹ בְּקִטְנוֹת לְפִי הָאֲמַת שִׁישׁ פְּסָף וְהוּא לְאֲדוֹן וּדְכּוֹנְתָהּ מֵאֵי דְמִמְעֻטִּין בְּנַעֲרוֹת שֶׁאֵין פְּסָף לְאֲדוֹן זֶה אֲבָל יֵשׁ פְּסָף וְכו' הֵינּוּ לְאֲב בְּאִוְפֹן שֶׁדְּבָרֵי מְהַרְשָׁא בְּכָל הַדִּיבּוּר תְּמוּהִי וְצ"ע: דָּף ד' ע"ב תּוֹס' ד"ה מַעֲיָקְרָא הִיך' ר"י וְכו' וַי"ל דְּאֵי מְהִיקִישָׁא הו"א דְלֹא סָגִי בְּפִירוּטָה עַד שֶׁיִּהְיֶה ב' פְּרוּטוֹת וְכו' כ' מְהַרְשָׁא ק"ק דִּהֲשַׁתָּא נְמִי דְבַעֲזִי לְמִילַף מַק"ו נִימָא דִּיּוֹ לְבָא מִן הַדִּין וְכו' וַי"ל דְּאֲתִיָּא כַּר"ט דִּהִיכָא דְמִפְרָף ק"ו לֹא אֲמַרִי דִּיּוֹ וְכו' ג פְּתַבּוּ הַתּוֹס' לְקַמֵּן ד"ה חֲנוּפָה עַכ"ל.

וְאֲנִי עֲנִי לֹא זְכִיתִי לְהִבִּין ד"ק דִּהִיכִי מִפְרִיף ק"ו וְהִלֵּא הַק"ו שֶׁפִּיר יִלְפִי לְלַמֵּד שֶׁהָאִשָּׁה נִיקְנִית בְּכֶסֶף וְנִימָא דִּיּוֹ ל' דְּבַעֲזִי ב' פְּרוּטוֹת וְל"ד לַמ"ש הַתּוֹס' לְקַמֵּן דִּהֲתָם ע"י הַדִּין לֹא יִשְׁאָר ק"ו פְּלִל וְכַמ"ש הַתּוֹס' דְלֹא אַחַר פְּסָף לֹא אֲצַטְרִיף אֲבָל הִכָּא שֶׁפִּיר אָנּוּ לְמַדִּין מֵהַק"ו דְּכֶסֶף קוֹנָה וְאֵין נִימָא דִּיּוֹ לְהִיּוֹת בַּב' פְּרוּטוֹת: דָּף ט"ו ע"א אָמַר מֶר אֵי בְּנִרְצָע הָרִי כְּבָר אָמּוֹר וְכו' הָא אֵין הַפְּתוּב מְדַבֵּר אֲלֵא בְּנִרְצָע וְכו' דַּע שֶׁכ' רַשְׁ"י בַּפִּי עַל הַתּוֹ פ' בְּהַר ו"ל וְאֵישׁ אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ תִּשְׁוּבוּ לְרַבּוֹת אֵת הַנִּרְצָע וְכו' הַרַא"ם וְאָמַר לְרַבּוֹת הַנִּרְצָע בְּלִשׁוֹן רַבּוּי מִשׁוּם דְּמַפְחָ דְּכַתִּיב וְשָׁב אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ וְאִוְקְמוּהָ בְּמִכְרוּהוּ ב"ד בְּגִינְיָתוֹ נִשְׁאָר קָרָא דְאֵישׁ אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ תִּשְׁוּבוּ לְרַבּוֹת הַנִּרְצָע וְכו' הָרַב שָׁמַע שְׁלֵמָה ו"ל בִּיְאוּר דְּבָרָיו דַּק"ל דְּכִי הִיכִי דְּבִרְיָתָא דַּפ"ק דַּקִּי קַתְנִי הָא אֵין הַפְּתוּב מְדַבֵּר אֲלֵא בְּנִרְצָע וְלֹא קַתְנִי לְרַבּוֹת ה"ן רַשְׁ"י ו"ל הִיל"ל זֹו נִרְצָע וְלֹא לְשׁוֹן לְרַבּוֹת דְּמִשְׁמַע דְּמַרְבוּיָא הוּא וְתִי דְכִינֵן דְלֹא מוֹקְמִי הָאֵי קָרָא בְּנִרְצָע אֲלֵא מַפְחָ דְּכַתִּיב וְשָׁב אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ וְאִוְקְמוּהָ בְּשִׁמְכְרוּהוּ ב"ד נִשְׁאָר הָאֵי קָרָא דְאֵישׁ אֵל מְשַׁפְּחָתוֹ מִיְּתֵר לְרַבּוֹת אַף הַנִּרְצָע אֲבָל אֵי לֹא הֵנּוּ קָרָא אַחֲרֵינָא הֵנּוּ מוֹקְמִין הָאֵי קָרָא בְּמִכְרוּהוּ ב"ד וְלֹא בְּנִרְצָע וְכו'.

וְרֵאִיתִי בַּס' חִי מְהַרְשָׁא הַמְּלֻקֵּט עַל הַתּוֹ שֶׁתְּמָה עַל הַר' ש"ש ו"ל צ"ע שֶׁדְּבָרָיו הֵם הִנְפֻף הַגַּמ' סו' דְּשִׁמְעֵתִין דְּקָאֻמַר וְאֲצַטְרִיף מְכָרוּהוּ ב"ד וְכו' הָרִי שִׁישׁ צְדָדִים לוֹ שֶׁנִּרְצָע חֲמוּר וְצַד שֶׁמְכָרוּהוּ ב"ד חֲמוּר וְא"כ אִפִּי אֵי לֹא הֵנּוּ אֲלֵא חַד קָרָא לֹא הֵנּוּ מוֹקְמִי בְּמִכְרוּהוּ ב"ד טְפִי מְנִרְצָע דְּמֵאֵי אֲנִלְמִי ע"כ וְאֲנִי הַדֵּל אוֹמֵר דְּזֶה אֵינּוּ מִן הַתְּיָמָה עַל הָרַב דְּגַם הָרַב אֵין פְּנֹתוֹ לוֹמַר בְּפִשִּׁטוֹת דִּהֵנּוּ מוֹקְמִי לִיָּה בְּמִכְרוּהוּ ב"ד אֲלֵא דִּהֵנּוּ צַד לוֹ דְּקָרָא אֵינִירִי בְּמִכְרוּהוּ ב"ד אֲבָל נִרְצָע לֹא יִצָּא בְּיוֹבֵל מִשׁוּם קִנְסָא עִם פִּי יֵשׁ ג"כ הַצַּד הָאֲחַר לוֹ דְּמְכָרוּהוּ ב"ד חֲמוּר מִשׁוּם דְּלֹא עָבַד שֶׁשׁ נְקוּט מִיָּהָ דְלֹא הֵינּוּ כּוֹלִין לְהַחֲלִיט בּוֹ הַמְּאָמַר דְּאֵינִירִי בְּנִרְצָע אִם לֹא מַפְחָ אוֹתוֹ פ' אַחַר דְּמוֹקְמִי לִיָּה בְּמִכְרוּהוּ ב"ד א"כ אֵינִיתֵר לֵן קָרָאִין מוֹכְרָח לוֹ דְּאֵינִירִי בְּנִרְצָע מִיְּתוּרָא דְּקָרָא וּלְהִכִּי כ' לְרַבּוֹת: אֵיבְרָא מַה שִׁישׁ לְתַמְנָה עַל הָרַב ש"ש הוּא זֶה בַּמ"ש דְּכִי הִיכִי דְּבִבְרִיָּתָא קַתְנִי הָא אֵין הַפְּתוּב מְדַבֵּר אֲלֵא בְּנִרְצָע וְלֹא קַתְנִי לְרַבּוֹת ה"ן רַשְׁ"י הִיל"ל זֹו נִרְצָע וְלֹא לְשׁוֹן לְרַבּוֹת דְּמִשְׁמַע דְּמַרְבוּיָא הוּא ע"כ וּדְבָרִים אֱלוֹ נוֹטִים לוֹ דַּמ"ש בַּגַּמ' הָא אֵין הַפְּתוּב מְדַבֵּר לֹא מִיְּתוּרָא קַמְפִּיק לָהּ אֲלֵא מִגּוּפָא דְּקָרָא וְזֶה אֵינּוּ פִּי גַם תְּלַמוּדָא יְתוּרָא קְדָרִישׁ וְכַמ"ש אֵי בְּמִכְרוּהוּ ב"ד הָרִי כְּבָר אָמּוֹר וְכו' נִמְצָא שֶׁאֵין לָנוּ שׁוּם מִשְׁמַעוֹת בְּקָרָא גּוּפִיָּה לְאִוְקְמוּי בְּנִרְצָע וְכַמּוֹ דְּעָבִיד צָרִיכוּתָא הַש"ס אֲלֵא

מכח יתורא דקרא אָמרו דְמוֹכְרָח אַתָּה לו' שְׂאִין הַכְּתוּב מְדַבֵּר אֶלָּא בְּנִרְצָע פִּינּוּן שְׂאִין לָךְ לַתְּלוּתוֹ בְּדָבָר אַחַר וּא"כ עֲדִינּוּן ק' יֵאמֵר נָא רַש"י ו"ל פְּלִשׁוֹן הַתְּלִמוּד אִינוּ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּנִרְצָע וְאִינוּ יוֹדְעִים שֶׁהוּא מִיְתוּרָא כְּמוֹ שֶׁבְּאַמַּת זֶהוּ פְּנִינַת הַש"ס וְכֵן מִתְּבַאֵר מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' יִשְׁנִים שֶׁהֵבִיא הַמְּהַרְש"א בְּסוּגְיָנוּ וְכֵן שֶׁנִּכְתָּב לְקַמְן בַּע"ה וַיֵּשׁ לַיֵּשֵׁב אֲבָל הַלְּשׁוֹן דְּחֻק.

וְהָרַב ו"ל (הוּא נִיהוּ הָרַב הַמְּאַסֵּף ס' ח' מְהַרְש"א) כ' לַיֵּשֵׁב דְּבָרֵי רַש"י ו"ל לְכֵן יִרְאֶה עִם מֵאֵי דְאִיפָּא לְמִידָק דְּרַש"י ו"ל כִּי הֵיכִי דְּפָרְשֵׁי אִישׁ אֶל מְשַׁפְּחָתוֹ זֹו נִרְצָע אִמְאֵי לֹא פִי' לְקַמְן בַּפ' וְשֵׁב אֶל מְשַׁפְּחָתוֹ לְרַבּוֹת מְכָרוּהוּ ב"ד וְכו' אָמְנָם יִרְאֶה עִם מ"ש בַּגְמ' מֵאֵי מְשַׁמַּע דְּבָר הַנוֹהֵג בְּאִישׁ וְאִיזוֹ זֹו רְצִיעָה וְכו' וְדָרְפוֹ שֶׁל רַש"י לְתַפְּנוֹס הַדְּרָשָׁא הַיּוֹתֵר פְּשׁוּטָה ע"כ בַּפ' וְשֵׁב אֶל מְשַׁפְּחָתוֹ שְׂאִינוּ פְּשׁוּטוֹ בְּמְכָרוּהוּ ב"ד לְכָף לֹא הַזְּכִירוּ אֲבָל הֵכָא כ' לְרַבּוֹת מְשׁוּם דַּק"ל יְתוּרָא דְאִישׁ וְלָזֶה הַשֵּׁב דְּמַמְלַת אִישׁ יֵשׁ לְרַבּוֹת נִרְצָע אַע"פ שְׂאִינוּ פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מְקַרָּא מ"מ מְמִילַת אִישׁ מְרַבָּה נִרְצָע עכ"ד.

וְאִנִּי שְׁמַעְתִּי וְלֹא אֲבִין חֲדָא דְאִי חִילִיָּה דְּרַש"י ו"ל מְמַלַּת אִישׁ כְּפֹה הִי"ל לֹזְמֵר אִישׁ לְרַבּוֹת נִרְצָע כְּדָרְפוֹ בְּכָל מְקוֹם שֶׁתּוֹפְסֵי הַתִּיבָה וְעוֹשֶׂה לָּהּ בֵּית בְּפִנֵּי עֲצָמָה אֲבָל כ' וְאִישׁ אֶל מְשַׁפְּחָתוֹ תְּשׁוּבוּ לְרַבּוֹת אֶת הַנִּרְצָע מְשַׁמַּע דְּמַכּוּלְהוּ קְדָרִישׁ לֹא מְמַלַּת אִישׁ לְחַוְדִּיָּה וְתוֹ מ"ש הַר' דְּתַלְמוּדָא קְדָרִישׁ מִיְתוּרָא דְאִישׁ וְהִינּוּ מְרַבּוּיָּא אִינוּ מוֹרָה כֵּן לְשׁוֹן הַתְּלִמוּד דְּקָאֵמֵר מֵאֵי מְשַׁמַּע וְכו' אִיזְהוּ דְּבָר שְׁנוֹהֵג בְּאִישׁ וְאִינוּ נוֹהֵג בְּאַשָּׁה זֹו רְצִיעָה וְזֶה מוֹרָה דְּקְדָרִישׁ מְשַׁמַּעוֹת הַכְּתוּב לֹא רַבּוּי מִכַּח יְתוּרָא וְכֵן כ' תּוֹס' יִשְׁנִים שֶׁהֵבִיא מְהַרְש"א עַל תּוֹס' ד"ה אִיזְהוּ דְּבָר ו"ל וְתִימָא דְכִינּוּן דְּקָרָא לֹא מְשַׁתְּמַע אֶלָּא בְּנִרְצָע לְמֵאֵי אֲצֻטְרִי לְמִימֵר אִי בְּמְכָרוּהוּ ב"ד הָרִי כְּבָר אָמֹר ע"כ מְבֹאֵר דְּתַפְּסוּ דַּמ"ש אִיזְהוּ דְּבָר שְׁנוֹהֵג וְכו' מְשַׁמַּעוֹתֶיהָ דְּקָרָא מְשַׁתְּמַע בְּנִרְצָע וּא"כ לֹא הִי"ל לְרַש"י לֹו לְרַבּוֹת וְכָף הִי"ל אִיזְהוּ דְּבָר וְכו' זֶה נִרְצָע פְּלִיִּשְׁנָא דְּתַלְמוּדָא: לְכֵן נִלְע"ד לַיֵּשֵׁב דְּבָרֵי רַש"י וְהֵרָא"ם דְּהִנֵּה הַמְּהַרְש"א שֵׁם כ' לַיֵּשֵׁב תְּמִיחַת הַתּוֹס' יִשְׁנִים וְ"ל וְלִילֵי דְּבָרִיָּה הֵיָּה נ"ל דְּאִי לָאוּ אֶלָּא חַד קָרָא אֲפֻשֵׁר דְּהִנֵּה מְסַתְּבַר טְפִי לְאוֹקוּמֵי בְּמְכָרוּהוּ ב"ד אַע"ג דְּכְתִיב בְּיָה אִישׁ אֶלָּא לְכַתֵּר דְּכְתִיב תְּרִי יְתוּרָא דְּקָרָא וְשֵׁב אֶל מְשַׁפְּחָתוֹ וְשַׁבְּתָם אִישׁ קָאֵמֵר מֵאֵי מְשַׁמַּע דְּאוֹקְמֵי לִיָּה בְּהֵכִי וְשַׁבְּתָם לְנִרְצָע וְלֹא פְּלִינְהוּ בְּהֵנִי תְּרִי קָרָאֵי חַד לְנִרְצָע וְחַד לְמַב"ד וְקָאֵמֵר מְשׁוּם דְּהַךְ קָרָא דְּכְתִיב בְּיָה אִישׁ מְשַׁמַּע טְפִי לְנִרְצָע עכ"ד וְאַף כִּי דְּבָרֵי הַר' אִינָם צְרִיכִים חֻזִּיק מ"מ יֵשׁ לְהוֹסִיף קֶצֶת נוֹפֵךְ עִם מ"ש הַתּוֹס' ד"ה אִיזְהוּ דְּבָר וּא"ת וְאִימָא זֹו מְכָרוּהוּ ב"ד דְּלֹא שְׁיִיף בְּאַשָּׁה דְּכְתִיב בְּגִינְיָבְתוֹ וְלֹא בְּגִינְיָבְתָהּ וִי"ל דַּמ"מ שֵׁם מְכִירָה נוֹהֵגַת בְּאַשָּׁה אֲבָל שֵׁם רְצִיעָה אִינוּ נוֹהֵג בְּאַשָּׁה ע"כ וְהַשְׁת' יְתִישֵׁב יוֹת' בְּעֲצָם דְּאִי לָאוּ יְתוֹ' דְּקָרָאֵי אִינוּ מְסַפִּי מַלַּת אִישׁ לְאוֹקוּמֵי בְּנִרְצָע מְשַׁמַּעוֹת אִיזְהוּ דְּבָר שְׁנוֹהֵג בְּאִישׁ דְּהָא גַּם בְּמְכָרוּהוּ ב"ד נוֹהֵג בְּאִישׁ וְאִינוּ נוֹהֵג בְּאַשָּׁה וּמְשׁוּם שֵׁם מְכִירָה וְשֵׁם רְצִיעָה הַכְּרָעָה קְלִישָׁא הִיא אִם לֹא הַשְׁתָּא דְּאִית לָן תְּרִי יְתוּרָא דְּקָרָא וּמְכָרָח חַד לְנִרְצָע וְחַד לְמַב"ד אֲפִילוּ הַכְּרָעָה כֹּל דְּהוּא תְּסַפִּיק לָנוּ לֹזְמֵר דְּקָרָא דְּוִשְׁבְּתָם אִישׁ מִיְיָרֵי בְּנִרְצָע וְלֹא תִימָא לֹא מְסַפִּיק קָרָאֵי וּמַעַתָּה זֶהוּ עֲצָמוֹ פְּנִינַת רַש"י שְׁכַתְּב לְרַבּוֹת הַנִּרְצָע דְּלֹא תַטְעָה לֹזְמֵר דְּמַלַּת אִישׁ מְשַׁמַּעוֹתוֹ נִרְצָע וְכַמ"ש הַתּוֹס' יִשְׁנִים בְּקוֹשְׁיָתָם דְּבְּאַמַּת אִין הַכְּרָעַת אִישׁ מְסַפְּקַת אֶלָּא אַחַר דְּאִית לָן תְּרִי יְתוּרֵי דְּקָרָאֵי וְזֶהוּ שְׁכ' הֵרָא"ם מְשׁוּם דְּמַכְּח דְּכְתִיב וְשֵׁב אֶל מְשַׁפְּחָתוֹ וְכו' נִשְׂאֵר וְשַׁבְּתָם אִישׁ לְרַבּוֹת הַנִּרְצָע ר"ל וְלֹא מִכַּח מְשַׁמַּעוֹת אִישׁ אֶלָּא מִיְתוּרָא דְּקָרָא וְדו"ק.

וּמָה שֶׁהִיךְ דְּאִמְאֵי לֹא כ' רַש"י ע"פ וְשֵׁב אֶל מְשַׁפְּחָתוֹ דְּאִיָּרִי בַּמַּב"ד י"ל דְּלִפִּי פְּשׁוּטוֹ לֹא אִיָּתֵר הֵהוּא קָרָא לְגַמְרֵי דְּאַף דְּתַחֲנִי אָמֵר עַד שְׁנַת הַיּוֹבֵל יַעֲבֹד עִמָּךְ וְיִצְא בַּיּוֹבֵל הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ מ"מ

עדיין לא פיל לך שיהיה נ' חורין וברשות עצמו לז"א ושב אל משפחתו ורש"י שדורש פשוטו של מקרא לא הוצרך להביא בו שום דרשא אבל כאן תחיל אמר וקראתם דרור ופרש"י שפיל פדדיקר ביי דייקרא ור"ל שהוא נ' חורין ובמקום שירצה דור וא"כ תו ל"ל ושבתם איש אל אחוזתו ע"כ הביא דרשת רז"ל זה נלע"ד והבותר יבחר: דף ל"ו ע"ב תוס' ד"ה אי דפנים פהו משוח פתיב ביה וכו' ונר' להר"ם דאע"ג דפר העלם דבר מרבינו התם בת"כ דעבודתה פשירה אפיל בכהו הדיוט דמרבי' ליה מן ה' דהפקו המשיח וכו' פתב מהרש"א לא מצאתיו פן אלא דבפ"ק דמגילה מרבינו מרובה בגדים אבל פהו הדיוט לא מרבי' מינה וכפרש"י דהקא ע"כ.

ונאני מצאתי בת"כ פ' ויקרא גבי פר פהו משיח (הובא בילקוט סי' תס"ט) פדברי התוס' ולקח הפהו המשיח אין לי אלא משיח מנין לרבות פהו אחר ת"ל הפהו אם סופינו לרבות פהו אחר מה ת"ל הפהו המשיח אלא מצוה שיקבל הפהו המשיח ואם קיבל פהו הדיוט עבודתו פשירה ע"כ וס"ל להתוס' כי גם בפר העלם דבר של צבור הדין פן דהתם נמי פתיב הפהו המשיח ובל"ה קו' התוס' שייקא גם בפר פהו משיח אלא דאגב אורחיהו אשמועינן דהה' דרשא דהפקו תדרש גם בפר העלם דבר: דף נ"ז ע"ב תוס' בד"ה פל שעומד פיל הקונ' דבשדה לא מהני שילוח דבעינן ושילח ע"פ השדה וכו' גירסתינו בדברי רש"י אינו פן אלא משום דכתיב ושילח אל מחוץ לעיר ופ' זה ליתיה גבי טהרת מצורע אלא גבי טהרת צרעת בתים וא"כ אפשר דמ"ש הברייתא שלא יעמד מחוץ לעיר קאי בצרעת בתים שהפקו עומד בתוך העיר ומאי דמייתי תלמודא ברייתא זו למיפך מינה לטהרת המצורע היינו מרישא שלא יזרקנה לים ולמדבר דנפקי ממלת שדה ובטהרת מצורע פתיב ע"פ השדה וע' רש"א: דף ס"ה ע"ב אמר אבני אמר לו ע"א נטמאו טהרותיה והלה שותק נאמן וכ' הר"ן ז"ל בפירק האומר דרל"ח ע"ב דמקוה הראשונים ז"ל על פיל ר"ת דמפח רומיא דסוגיא ה' דהאומר עם ההיא דהנזיקין דקאמר אבני פל שפידו נאמן דהתם איירי במכחיש או אומר איני יודע וה' דהאומר דקאמר אבני ע"א אומר נטמאו טהרותיה וגו' נאמן ע"א אומר אכלת חלב נאמן איירי בשותק ומט' דשתיקה פהודאה וסייעיה למילתיה מההיא דפ' האשה רבה דדחי למאי דבעי למיפשט דע"א נאמן מדאורייתא מההיא דאו הודע אליו ודחי ממאי משום דנאמן דלמא משום דקא שתיק ושתיקה פהודאה דמאי תדע דקתני סיפא ב' אומרים אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי ר"מ מחייב ונחמ' פוטרין רישא מ"ט קמחייבי רבנן אילמא משום דמהימן והא תרי בעלמא אע"ג דממכחיש להו אינהו מהימני אלא לאו משום דאשתיק ושתיקה פהודאה דמאי ע"כ ומקוהו עלה הראשונה דאי הכי מאי לישנא דמהימן דקאמר ותו מאי ט' דרבא דפליג באשתו זינתה משום דהוי דבר שבערונה והלא פיון שהודעה שוין אנפשיה חתיכה דאיסורא וגם אבני אמאי הצריך בעד דלאו גזלנא אפיל גזלנא פיון שהודעה גם מעשה דההוא סמיא ק' דפשטא משמע שהוא לא ידע בדבר פלל וגם עובדא דנאי וע"כ פירשו ז"ל דאפיל באומר איני יודע פל שאינו מכחישו נאמן ומתני' נדאי הכי דייקא דקתני והלה אומר לא אכלתי ט' דמכחיש ליה בהדיא הא לאו הכי מהימן וכי תימא א"כ היכי מוכח אבני מהקא דע"א מהימן אפיל בהלה אומר איני יודע דהא התם בפ' האשה רבה דחינו דטעמא דמתני' משום דשתיקה פהודאה דמאי ומוכח לה מסיפא אפרו לו ב' וכו' רישא מ"ט מחייבי רבנן אי לימא משום דמהימן והא תרי בעלמא וכו' אלא לאו משום דאשתיק ושתיקה פהודאה דמאי י"ל דהתם ס"ל דרישא נמי רבנן ומ"ה מוכיחנן מרבנן דסיפא דט' דדיוקא דריש' משום דשתיקה פהודאה אבל אבני ס"ל דרישא ר"מ היא והכי איתוקמא בדוקתא בכריתות וכיון דליפא למידק מסיפא מידי נקטינן דיוקא פפשטיה דדוקא פשאמר לא אכלתי דקא מכחיש ליה בהדיא הא אומר איני יודע פיון דלא מכחיש ליה מהימן עכ"ד.

ובענייני לא זכיתי להבינם דהא הָתָם בְּכָרִי לָא אוֹקְמִנָא רִישָׁא דַּע"א אוֹמַר אֲכַלְתָּ וְהוּא אוֹ לֹא אֲכַלְתִּי כַּר"מ אֲלָא רִישָׁא דַּרִּישָׁא דַּאֲמָרוּ לוֹ ב' אֲכַלְתָּ חֵלְבִי הוּא דַּאוֹקְמִנָא כַּר"מ מְשׁוּם דְּדִיִּיקוּי אֲמָרוּ לוֹ כַּמָּה הָנִי ב' וְהוּא מֵאִי קֶאֱמַר אִי דְשִׁתִּיק וְאֲלָא שְׁתִּיקָה דְתָרִי הוּא דְמַבִּיא חֲטָאת דְחַד לָא אִימָא מְצִיעֶתָא ע"א אֲכַל וְהוּא אוֹמַר לֹא אֲכַלְתִּי פְטוּר ט' דַּאֲמַר ל"א הָא אֲשִׁתִּיק חֲזִיב וּכ"ש תָּרִי אֲלָא דְקַמְכַחֵישׁ לְהוּ מַנִּי ר"מ וְלֹא רַבָּנָן מֵאִי קַמ"ל מְסִיפָא ש"מ הָא קַמְל"ן דְּבָר זֶה מְחַלְן' ר"מ וְרַבָּנָן וְהוּא דְקַמְכַחֵישׁ לִיהַ ע"כ נִמְצָא דַּרִּישָׁא דַּרִּישָׁא הוּא דַּאוֹקְמִנָא כַּר"מ אֲכַל מְצִיעֶתָא ע"א אוֹמַר אֲכַל וְהוּא אוֹמַר לֹא אֲכַלְתִּי וְדֵאִי אֲתִיָּא כַּכ"ע נֶאֱפִי רַבָּנָן מוֹדוּ בַּהּ וְשִׁפִּיר דִּיִּיקוּי ט' דַּאֲמַר לֹא אֲכַלְתִּי הָא שְׁתִּיק מְהִימָן וְדִיִּיקוּי עֲלֵה מְסִיפָא דַּט' דְּרַבָּנָן אִינוּ מְשׁוּם נְאֻמְנוֹת הַעֵד אֲלָא מְשׁוּם דְשִׁתִּיק.

וְהִיא מְקוּם לֹמַר דַּאִין פְּנֹת הָר"ן ו"ל לֹמַר דְּמְצִיעֶתָא ר"מ הִיא דְהָא וְדֵאִי לֹא יִתְכֹן דְּנֵדֵאִי רַבָּנָן דַּע"א אֲכַל וְהוּא אוֹמַר לֹא אֲכַלְתִּי דְפְטוּר אֲלָא אֲדִיּוֹקָא דְדִיִּיקוּי ט' דַּאֲמַר לֹא אֲכַלְתִּי הָא אֲשִׁתִּיק מְהִימָן קֶאֱמַר הָרַב ו"ל דְּהַשְׁתָּא דַּאוֹקְמִינָן רִישָׁא דַּרִּישָׁא כַּר"מ הִי דִּיּוֹקָא נְמִי דְּמְצִיעֶתָא דְדִיִּיקוּינָן הָא שְׁתִּיק חֲזִיב מְצִי אֲתִי כַּר"מ לְטַעְמוֹ וְכַרְבָּנָן לְטַעְמֵיהוּ לְרַבָּנָן דַּאִית לְהוּ דב' אִין נְאֻמְנִי גַם ע"א אִינוּ נְאֻמָן אֲלָא בְּדִשְׁתִּיק וּמַט' דְשִׁתִּי כְּהוּד' וּכַמ"ש בַּש"ס וּלְר"מ דַּאִית לִיהַ דב' נְאֻמְנִים גַם ע"א מְהִימָן מַט' נְאֻמְנוֹת וּא"כ לְר"מ ע"א מְהִימָן אִפִּי בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע וְכֵן מַטִּין דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ן ו"ל בַּח' שְׁדַבְרֵי הָר"ן הֵם לְקוֹחִים מְשׁוּם.

אֲלָא דַּאִם פְּנֹת הָר"ן ו"ל כֵּן ק' יוֹתֵר דַּאִי הָכִי נִמְצָא דְעַנְנָן נְאֻמְנוֹת ע"א בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע תְּלוּי בְּפִלֹגְתָא דְר"מ וְרַבָּנָן דְלְרַבָּנָן דב' אִינִים נְאֻמְנִים גַם ע"א אִינוּ נְאֻמָן אֲלָא בְּשׁוֹתֵק וּמַט' דְשִׁתִּיקָה כְּהוּדָאָה וְלֹא בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע וּלְר"מ דְתָרִי מְהִימָנִי ה"ה ע"א נְאֻמָן מַצֵּד נְאֻמְנוֹת וְאִפִּילוּ בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע וּא"כ ק"ט הִיכִי פְּסִיק אֲבִי וְתַנִּי ע"א אוֹמַר לוֹ אֲכַלְתָּ חֵלְבִי וְהִלָּה שׁוֹתֵק נְאֻמָן וּמְסִתִּיעַ מְדִיּוֹקָא דְמַתְנִי ט' דַּאֲמַר לֹא אֲכַלְתִּי הָא שְׁתִּיק מְהִימָן וְלַדַּעַת הָר"ן וְהַרְמַבַּ"ן ו"ל דַּה"ה בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע א"כ שְׁבִיק אֲבִי רַבָּנָן וּפְסַק כַּר"מ דְלִית הִלְכָתָא כְּנוֹתִיָּה הַדָּא דְתִימָה.

וּמְקוּמוֹ הַדְּבָר מוֹכַרְח מְסוּגִיָּא דְהַאֲשָׁה רַבָּה דְקֶאֱמַר תַּדַּע דְקַתְנִי סִיפָא אֲמָרוּ לוֹ ב' וְכו' רִישָׁא מ"ט קַפְטָרִי רַבָּנָן וְגו' וְק' דַּאֲדַמוּכַח לִיהַ מְרַבָּנָן דְמְשׁוּם שְׁתִּיקָה הוּא יוֹכִיחַ לִיהַ מַר"מ דְּמְשׁוּם נְאֻמְנוֹת הוּא אִם לֹא שְׁנֵאֲמַר בְּהַקְרַח דְתַלְמוּדָא מוֹכִיחַ שְׁפִיר מְרַבָּנָן דְהִילְכָת' כְּנוֹתִיָּהוּ וּא"כ ק"ט הִיכִי מוֹקְמִי הַשְׁתָּא אֲבִי כַּר"מ.

וּבְחַפְשֵׁי מְצִאתִי לְהָרַב חוּזוֹן ע"ס קְדָשִׁים ד' קַס"ח ע"א שְׁהִבִּיא דְבָרֵי הָר"ן אֵלוּ וְתַמָּה עֲלֵיהֶם מַה שְׁתַּמְהֵתִי בְּתַחֲזִי דְבָרֵי וְז"ל וַיֵּשׁ לַעֲמֹד דְש"ס דְכַרִּיתוֹת לֹא אוֹקְמוּהָ רִישָׁא ר"מ אֲלָא רִיש' דַּרִּישָׁא דַּאֲמָרוּ לוֹ אֲכַלְתָּ חֵלְבִי אֲכַל מְצִיעֶתָא אֲתִיָּא כַּכ"ע וְזוֹסַק לוֹ דְכִינּוּן דַּרִּישָׁא דְקַתְנִי אֲמָרוּ ר"מ הִיא א"כ מִינָהּ דְכַוְלָה מַתְנִי ר"מ דַּא"כ הָכִי הו"ל לְמַתְנִי ב' אוֹמְרִים אֲכַל וְהוּא אוֹמַר לֹא אֲכַלְתִּי חֲזִיב דְבָרֵי ר"מ אֲלָא מוֹכַח דְּמְצִיעֶתָא רַבָּנָן הִיא עַכ"ד.

וּמ"ש דַּא"כ הָכִי הו"ל לְמַתְנִי וְגו' דְבָרֵי מְגוּמְגְמִי פֶּאֲשֵׁר יִרְאָה הַרְוָאָה דְהָא קַתְנִי לָהּ בְּסִיפָא בְּהַדָּא ב' אוֹמְרִים אֲכַלְתָּ וְהוּא אוֹמַר לֹא אֲכַלְתִּי ר"מ מְחֲזִיב וְנַחְמִים פּוֹטְרִין: וְהַקְרֹב אֵלַי בְּכֹנֹת הָר"ן ו"ל עפ"י מ"ש הָרַמְבַּ"ן גַּם הָרִיטְבָּ"א ו"ל בַּח' קו' כ' דְּבִאֲמַת מְדוּקִיָּא דְמַתְנִי דְקֶאֱמַר לֹא אֲכַלְתִּי לִיפָא לְמִידַק מִינָהּ ט' דַּאֲמַר לֹא אֲכַלְתִּי הָא שְׁתִּיק מְהִימָן וְזוֹקָא בְּשִׁתִּיק וְלֹא בְּאוֹמַר אִינִי יוֹדַע דַּאֲדַרְבָּא אִיפְכָא מְסַתְבְּרָא ט' דַּאֲמַר לֹא אֲכַלְתִּי דְקָא מְכַחֵישׁ לִיהַ הָא לֹא קַמְכַחֵישׁ לִיהַ מְהִימָן בְּכַל גְּוּוּנָא בִּין שׁוֹתֵק בִּין אוֹמַר אִינִי יוֹדַע וְהִיכִי דִּיִּיק אֲבִי מַתְנִי ב' הָאוֹמַר וְדַלָּא כְּדִיִּיקוּי ב'פ'

האשה רבה היא שתיק עש"ב והשתא הר"ן ו"ל הוק' לו קו' זאת בסוגיין דפ' האשה דקאמר רישא מ"ט קפ"טרי רבנן אי נימא משום דמהימן והא תרי וכו' אלא משום דשתיק אם פונת הש"ס באומר רישא קאי על המציעת דע"א אומר אכלת והוא אומר לא אכלתי דמיתתי תלמו' לעיל ק"ט דאדרבא ממקום שבה משתמע דמשום נאמנותהעד הוא דקתני והוא אומר לא אכלתי ט' דקמכחיש ליה הא לא קמכחיש ליה בכל גוונא מהימן אפי' באומר איני יודע ותלמו' בעי למיפשט להיפך דמשום שתיקה הוא זו מן המתמיהין וא"ת דמפח הקושיא דק"ל והא תרי בעלמא לא מהימני חד מהימן מפח זה צריך לדחוק עצמינו לומר כן באמת זה אינו כ"כ הכרח דאה"ן תרי אע"ג דבעלמא מהימני ה"א לא מהימני משום דבעינן הודע אליו דגזירת הכתוב היא אבל בע"א והלה אומר איני יודע כל דלא מכחיש הודע אליו קרינן ביה נמצא שזה ההכרח אינו כ"כ חזק ואדרבא דוקיא דקדייקינן מיניה ט' דאמר לא אכלתי משתמע איפכא כנו"ל ומאי מוכיח הש"ס ע"כ פירש הר"ן ו"ל דמ"ש הש"ס רישא מ"ט קפ"טרי רבנן לא קאי אמציעתא דע"א אומר אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי אלא קאי ארישא דרישא אפרו לו ב' אכלת חלב ולפום האיפא דאמרי דאיתא התם בתר הכי בכריתות א"ד אפרו לו נמי חד הוא והכי קתני אפרו לו אכלת חלב מביא חטאת בד"א בשתיק אבל מכחיש ליה פטור נמצא לפום האי א"ד רישא דאפרו לו רבנן היא ולא ר"מ והשתא שפיר מוכיח הש"ס בפ' האשה רישא מ"ט קפ"טרי רבנן ר"ל ריש' דא"ל אכלת חלב מביא חטא' דאוקימנא בחד היכי דמי אי משום דמהימן הא תרי וכו' אלא לאו משום דשתיק וכל זה הדיוק הוא מרישא אבל מציעתא לא דייק מידי דאדרבא אי לאו דיוקא דריש' הנה לנו ללמוד ממציעתא בהיפך אבל עתה דדייקינן מפח רישא וסיפא דהעיקר הוא משום השתיקה אינו מוכרח כ"כ דוקיא דמציעתא.

ונמצא דהסוגיא בפ' האשה קאי בשיט' הא"ד דרישא רבנן היא משו"ה דייק דט' הוא משום שתיקה לזה כ' הר"ן דאביי בפ' האומר ס"ל פלישנא קמא דכריתו' דריש' ר"מ וכיין שפן תו ליכא למידק מרישא מידי ואדרב' נשאר לנו פשט לשון המציעתא דקתני לא אכלתי ט' דקמכחיש ליה הא לא קמכחיש ליה בכה"ג מהימן ודוק בדבריו שכ' וכיין דליכא למידק מסיפא מידי נקיטינן דיוקא פפשטיה דדוקא פשאמר לא אכלתי דקמכחיש ליה וכו' ולא אמר דיוקא דרישא פנ"ל לינשב דברי הר"ן לפי חומר הנושא אבל המעיין בדברי הרמב"ן והרשב"א בחי' קו' יראה שדברייהם אינם סובלין שום פי' והדבר ק' כמ"ש וצ"ע.

מס' נדרים דף נ"ה ע"א הנודר מן הדגן אסור בפול המצרי וכו' למימרא דדגן פל מילי דמידגן משמע והקתיב וכפרוץ הדבר הרבו בנ"י וכו' מעשר דגן וכל תבואת שדה וכו' כ' התוס' וכפרוץ הדבר פסוק הוא בדברי הגמ' וכו' ואי דגן פל מילי דאדגון משמע ל"ל למיכתב כל תבואת שדה ונהי דדגן דכתיב באורייתא לא משמע אלא ה' מינים מיהו ההוא דדברי הגמ' משמע כל מילי דאי בלשון ב"א משמע כל מילי דמדגן ההוא נמי משמע כל מילי.

משמע מדברי התוס' דלשון נביא הוא פלשון ב"א והר' שורשי הגמ' ו"ל בח"ב דקי"ג ע"ד תמה ע"ד התוס' אלו מסוגיא דיומא דע"ו שאמרו ותירוש חמרא הוא והא כתיב וכו' ולא חמרא הוא והקתיב זנות יין ותירוש יקח לב ומשני דכ"ש תירוש חמרא הוא ובגדרים הלך אחר לשון ב"א ומשם הר' שע"ה ו"ל היק' על דברי התוס' אלו ממ"ש התוס' בגדרים דמ"ט ע"א ד"ה ר"י ע"ש.

ונאני עני עוד אוסיף להפליא ע"ד התוס' ממ"ש התוס' פ' הערל דע"א ד"ה והני מולין ו"ל אין להק' היכי פריף מנדרים ללישנא דקרא דבגדרים הלך אחר לשון ב"א דבסיפא דמתני' דהכא

מִיָּתִי לָהּ מִקְרָא שְׁנָא' פִּי כָּל הַגּוֹיִם עֲרָלִים וְכוּ' וְכִפִּי דְבַרְיָהֶם הֵכָא הֶדְרָא הַקְּנִישִׁיא מֵאֵי מִיָּתִי מְנַדְרִים לְלִישְׁנָא דְקָרָא דְתוֹרָה דְתוֹשֵׁב וְשֹׁכֵיר וְשֹׁאֲנֵי קָרָא דְכִי כָּל הַגּוֹיִם דְּהוּא נְבִיא וְשׁוּנֵי לְלִישׁוֹן ב"א.

ולע"ד אחמה"ר מגןדל חֲכָמָתָם אָנִי אוֹמֵר פִּי אֵין כּוֹנֵן הַתּוֹסֵ' בְּכָאן לֹאמֵר דְּלִישׁוֹן הַנְּבִיא לְעוֹלָם הוּא כְּלִישׁוֹן ב"א אֶלְא הָאָמֶת הוּא דְּהַנְּבִיא עַל הָרֹב מְדַבֵּר בְּלִישׁוֹן תּוֹרָה אֶבֶל הֵכָא אֵי אֵיתָא דְּבַלְשׁוֹן ב"א דְּגַן כָּל מִילֵי מִשְׁמַע ל"ל וְכָל תְּבוּאָת שְׂדֵה הִיא דֵי שְׂיֵאמֵר הֶרְבּוּ מַעֲשֵׂר דְּגַן וְכוּ' וְהֵייתִי אוֹמֵר דְּבַמְקוֹם זֶה דִּיבֵר הַנְּבִיא בְּלִישׁוֹן ב"א דְּאֵי ל"ת הֵכִי ק' מֵאֵי הֶרְבּוּ כַּמ"ש רַש"י וְהַר"ן ז"ל וַאֲ"כ מִפְּתַח קוֹ' זֹו הֵיִינוּ אוֹמְרִים פֶּה דְּהַנְּבִיא דִּיבֵר כָּאן בְּלִישׁוֹן ב"א וְהִיא מוּבָן הַעֲנִין מֵאֲלִיו מִפְּתַח קוֹ' זֹו דְּמֵאֵי הֶרְבּוּ וְלֹא הִיא צָרִיף לֹאמֵר וְכָל תְּבוּאָת שְׂדֵה דְּמַמְלֵא יוּבָן מִפְּתַח קוֹ' דְּמֵאֵי הֶרְבּוּ וְכוּ' אֵתִי שְׁפִיר אֵי בְּלִישׁוֹן ב"א דְּגַן קָרוּ כָּל מִילֵי דְּמַדְגָּן אֶבֶל אֵי לֹא נִמְצָא לִישׁוֹן כְּזֶה לְקָרוֹת דְּגַן אֶלְא חֲמִשָּׁת הַמִּינִים א"כ שְׁפִיר הַנְּכַרְח הַפְּתוּב לֹאמֵר הֶרְבּוּ וְכוּ' וְכָל תְּבוּאָת הַשְּׂדֵה וְהֵכִי דִּיִּיקִי דְּבַרֵי הַתּוֹסֵ' שְׁכ' מִיָּהוּ הַהִיא דְּדַבְרֵי הַיָּמִים מִשְׁמַע כָּל מִילֵי.

ומעתה סרו מהר תלונת הרבנים על התוס': מס' סוטה דף ב' ע"א מ' יום קונדם יצירת הנולד כ' התוס' נ"ל דקונדם יציר' הנזכר קאמר ע' פי' המהרש"א ונהוצרף לזה דא"א לומר בכונת התוס' דממלת נלד קדייקי דהו"ל זכר ונקא דהא בנזיר די"ד אסיק הש"ס דנלד משמע זכר ונקיבה ואפי' טןמטום ע"ש: דף ג' ע"ב ואמר ר"ח זנותא בביתא פי קריא לישומשמי וכו' ואמר ר"ח קונדם שחטאו ישראל היתה שכינה שרויה עם כל אחד אחר שחטאו נסתלקה שכינה.

עיין פרש"י ומהרש"א וכו' המהרש"א בסו"ד ומה שפירש"י לעיל גבי זנותא בביתא לפי שהיא מתעסקת בצורכי ביתה ומפקרת וכו' לא הנהא אצטריף ליה לפרושי הכי אלא דסי' שכינה הוא הגורם סי' ברפת הבית ולא זכיתי להבין ד"ק דא"כ מאי קאמר ר"ח לעיל אידי ואידי באיתתא אבל בגברא לית לן בה ונהלא סי' שכינה גורם בין בזנות איתתא בין בזנות גברא לכן פרש"י לפי שפפקרת אבל האמת הוא שהוצרף רש"י לזייק פאן מלת בביתם לו' דר"ח סמיה אמימר' דלעיל לענין זנות וקאמר דמלבד דהוי פקרייא לישומשמי עוד בה דגורם סי' שכינה ודו"ק: דף ט' ע"ב ת"ר שמשון בעיניו מרד שנא' ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני לפיכך נקרו פלשתים את עיניו ופריף והקתיב ואביו ואמו לא ידעו פי מה' היתה זאת וכו' כ' מהרש"א אמתני' לא קשה להו דמה שהלף אחר עיניו גם זה הנה מה' כדי להתנקם בפלשתים ולא בא לידי עבירה שלא נשאה פלל אבל מ"ש הלא שבעיניו מרד ק' וכו' ולא זכיתי להבין ד"ק דא"כ דגם מה שהלף אחר עיניו הנה מה' וא"כ ק' למה נקרו פלשתים את עיניו וע"כ לומר כתי' הש"ס פי אזל מיהא בתר ישרות עיניו אזל וכמ"ש מהרש"א ע"ד שאדם רוצה לילף וכו' וא"כ תקשי ליה הכי על מתני' ולישני הכי גם מ"ש לא בא לידי עבירה שהרי לא נשאה לא ידענא מנ"ל פי פשט הכתובים מורים להיפך שנשאה ואח"ך ניתנה למרעהו וגם לפי מסקנת הש"ס תחי' קלקולו בעזה עיין פרש"י ולע"ד נ"ל פי אמתני' לא ק' ליה דיתכן דמ"ש הלף אחר עיניו לאו אמעשה דתמנתקאי ולדייק ממלת ישרה בעיניו כמ"ש בבבביתא אלא אמעשה דעזה ויליף לה מדכתיב וירא שם אשה זונה שהלף אחר ראית העינים וההיא נדאי לאו מה' הנה דלא פתיב ואביו ואמו כדכתיב בתמנת ועוד שהיתה זונה וכמ"ש תחי' קלקולו וכו' ועיין בזה להגאון אבל אפרייתא דמייתי ממעש' דתמנת פריף שפיר דהא כתיב פי מה' היתה זאת ודו"ק: דף י"ב ע"א נתהר האשה נתלד בן ונהא

הנה מעבֵּרָא בַת תְּלַתָּא יְרַחֵי מַעֲיָקְרָא אָמַר ר"י בַּר זִיבְנָא מְקִישׁ לִידְתָּהּ לְהוֹרְתָהּ מָה הוֹרְתָהּ שְׂלָא בְּצַעַר אַף לִידְתָּהּ שְׂלָא בְּצַעַר.

מִפְּאֵן ק' לִי עַל מ"ש הָרַב הַגְּדוֹל חֵיד' א"ו ל' ב'ס' פְּנֵי דְוֹד הִבִּיא לְחַד מִן קַמְיָא וְנ"ל ב'פ' שְׁמוֹת אוֹת ב' וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצְּפִינוּ פִּי הַמּוֹרָה וְהִיא יְלִדְתּוּ לְשֵׁשׁ חֲדָשִׁים וּק' מ"מ"ש בְּסוּטָה דְּמַצְרִים מְנוּ לָהּ מִשְׁעָה דְּאֶדְרָה וְלֹא יָדְעֵי דְּהִיא הֵנָּה מַעֲיָקְרָא תְּלַתָּא יְרַחֵי מַעֲיָקְרָא אֶלְמָא לֹט' חֲדָשִׁים נוֹלַד וְהִיא דְּסוּטָה נְמִי ק' לִי דְּהִכְתִּיב וַיִּלְךָ אִישׁ מִבֵּית לֹוִי וְהִזְדַּר וַתְּהִר הָאִשָּׁה מִפְּתֵר דְּהִדְרָא אִיעֲבָרָא ע"כ וְהוּא פְּלָא דְּהִיא קו' הַגְּמָר' וְתִי מְקִישׁ הוֹרְתָהּ לְלִידְתָּהּ וּצ"ע: מ"ס' בְּבָא קַמָּא מְנִימוֹקֵי א"א ו' לְהַרמ"ז הַמְּחַבֵּר זֶלֶה"ה דָּף פ"ח ע"א תוּס' ד"ה יְהֵא עֶבֶד כְּשֶׁר לְעֵדוּת כ' וְנ"ל תִּימָא הָא יִלְפִי בְּכָל דְּנוֹכְתָא גְּזֵרָה שְׁוֹה דְּלָה לָהּ מֵאִשָּׁה וְכו' וִי"ל דְּכִי גְּמָרִינוּ לָהּ לָהּ מֵאִשָּׁה הֵיִינוּ לְהַחְמִיר עַל הָעֶבֶד לְעֵשׂוֹתוֹ פִּישְׁרָאֵל לְכָל הַפְּחוֹת בְּמַצּוֹת שֶׁהָאִשָּׁה חֵיבָתָא אֲבָל לְגַרְע מֵאִישׁ וּלְפִנְסוֹ לְעֵדוּת פְּאִשָּׁה לֹא נִלְמוּד דְּמִן הַדִּין כְּשֶׁר הוּא לְעֵדוּת דְּכְתִיב וְעַמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וְהֵאִי אִישׁ הוּא וְכו' עֶבֶד שֶׁהוּא אִישׁ וְאַחֲיוּ בְּמַצּוֹת לִיתְכַּשֵּׁר ע"כ.

וּלְפַקַּע"ד קל"ט דְּהֵא בְּהִדְיָא אָמַרִי בְּזִבְחִים דַּק"ג ע"א ת"ר עוֹלַת אִישׁ אֵין לִי אֶלָּא עוֹלַת אִישׁ עוֹלַת גּוֹיִם נְשִׁים וְעֶבְדִּים מְנִין ת"ל עוֹר הָעוֹלָה רִיבָה א"כ מָה ת"ל עוֹלַת אִישׁ עוֹלָה שְׁעֵלְתָה לְאִישׁ פְּרִט לְשִׁנְשִׁחְטָה חוּץ לְזִמְנָה וְחוּץ לְמְקוֹמָה שְׂלָא יְהִיו הַכֹּהֲנִים וּפְאֵין בְּעוֹרָה ע"כ הָרִי דְּלִפִּי הַס"ד דְּהַש"ס דְּקָאֵר אֵין לִי אֶלָּא עוֹלַת אִישׁ וְכו' נְשִׁים וְעֶבְדִּים מְנִין דְּהֵיִינוּ דְּכִינֵן דְּכְתִיב אִישׁ דְּמִשְׁמַע אִישׁ וְלֹא אִשָּׁה וְעֶבֶד גְּמָרִי לָהּ לָהּ מֵאִשָּׁה מְנִין.

וְכַמ"ש הַתּוֹס' לְשֶׁם ד"ה אֵין לִי אֶלָּא יַעו"ש וְאֵע"ג דְּכְתִיב אִישׁ דְּעֶבֶד נְמִי אִישׁ הוּא מ"מ הֵנָּה ס"ד לְדַמּוּי עֶבֶד לְאִשָּׁה מַג"ש וְשְׂלָא יִקְחוּ הַכֹּהֲנִים עוֹר קְרָבָנָם אִי לָאו מְשׁוּם דְּכְתִיב עוֹר הָעוֹלָה דְּרִיבָה וְאֵהֵכִי שְׁרִינוּ לְאִישׁ בְּעַנְיָן אַחַר.

וְהַשְׁתָּא לִפִּי מ"ש הַתּוֹס' דְּמֵאִי דִּילְפִינוּ מַג"ש דְּלָה לָהּ הֵיִינוּ לְחֵיבּוּ פְּאִשָּׁה אֲבָל לֹא לְגוֹרְעוּ מֵאִישׁ פִּינוּ דְּאִישׁ הוּא א"כ מֵאִי ס"ד דְּהַש"ס הֵכָּא גְּבִי עֶבֶד פִּינוּ דְּבִהִדְיָא פְּתִיב אִישׁ וְאֵין לְגוֹרְעוּ מִכַּח אִישׁ.

וְכַדְנָסִיב הַש"ס לְאִישׁ לְעַנְיָנָא אַחְרִינָא מְמִילָא יְהִיָּה גַם עֶבֶד פְּאִשָּׁה מַג"ש דְּלָה לָהּ וְאַפְשֵׁר שְׁלֵזָה פִּינוּ הַתּוֹס' בְּזִבְחִים ד"ה אֵין לִי אֶלָּא וְנ"ל וְהַק' הָר' חֵיִים דַּבְּפ' הַחוּבֵל מְצָרִיף תְּרִי קְרָאִי גְּבִי עֵדוּת חַד לְמַעוּטֵי נְשִׁים וְחַד לְמַעוּטֵי עֶבְדִּים ע"כ.

וְכַוְנָתָם לְהַק' דְּהֵא הָתָם מְצָרִיף תְּרִי קְרָאִי וּבְהַכְרַח צ"ל דְּטַעְמָא הוּא מְשׁוּם דְּכִי גְּמָרִי עֶבֶד מֵאִשָּׁה בַּג"ש הִי"ד לְחֵיבּוּ פְּנִשִׁים בְּמָה שְׁחֵיבּוֹת הַנְּשִׁים וְלֹא לְגוֹרְעוּ בְּמָה שְׁגִילָה הִכ' לְחֵיבּוּ וְא"כ ה"ן הִיכִי יִלְפִי מֵאִשָּׁה לְגוֹרְעוּ מֵאַחַר דְּכְתִיב אִישׁ וְכ"נ שֶׁהִבִּין הָרַב שְׁעַר הַמְּלָךְ בַּפ"א דְּה' מִילָה ה"א יַע"ש: וּמֵהַתִּימָה עַל הָרַב בְּתִי פְּהוֹנָה ח"ב חֶלֶק בֵּית אָבוֹת ד"ל ע"ב שִׁכ' וְנ"ל שְׁמַעְתִּי מְקִישִׁים עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' הִלְלוּ מֵהֵיכָּא דְּפָרְכִינוּ בְּחִגְיָה ד"ד גְּבִי דְּרִשְׁתָּ הָאֲדוֹן דִּיצָא עֶבֶד שְׂיִישׁ לוֹ אֲדוֹן אַחַר דְּל"ל קְרָא הָא גְּמַר לָהּ לָהּ מֵאִשָּׁה וְאִשָּׁה פְּטוּרָה וְאִי אִיתָא מ"ש הַתּוֹס' מ"ק הָתָם הַג"ש הוּא לְהַחְמִיר וְלֹא לְהַקֵּל וְהֵכָּא גְּבִי רְאִיָּה נְשִׁים אֲמַעוּט מְזַכּוּרָה וְכו' וְעֶבֶד שְׁפִיר זְכוּרָה הָוִי וְנְדָמִי לְעֵדוּת וְלִי לֹא קָשִׁיא וְהַתִּירוּץ בְּרוּר דַּע"כ הַמַּצּוֹת לְיִשְׂרָאֵל דְּנוֹקָא נְאָמְרוּ וְהִנֵּה גְּמָרִי ג"ש לְעֶבֶד לְחֲדָשׁ עֲלִיו חֵיבּוּב לְמַרְבָּה פְּנִשִׁים שֶׁהַסְּבָרָא הִיָּתָה שְׂלָא יְהִיָּה חֵיבּוּב אֲבָל גְּבִי עֵדוּת דְּאִישׁ פְּתִיב וְאַחֲיוּ קְרִינוּ בְּיָה כְּדִיתָא הָתָם מְהִי תִימִי לְאַפּוֹקֵי מִכְּלָל אִישׁ וְהָעֵדוּת אֵינָה מְצוּה מִן הַתּוֹרָה כְּלו' לִידַע הָעֵדוּת אֶלָּא

שאם ידע ונשאל קאי באם לא יגיד ונהרי התורה אמרה איש והוא איש אבל התם בראיה שהיא מכלל מצות קבועות וחיובי התור' והנשים פטורות אפי' שהן זרע ישר' מהי תיתי לחדש עליו חיוב שאינו פנשים דדיו לחיובו במה שלא היה חייב פנשי' ומאי איכפת לן אי פתיב זכורף והוא זכר מ"מ היא מצוה מהת"ו דלישר' נאמרה ומעולם לא נכנס בזה משא"כ גבי עדות דאינה מצוה קבועה וחיוב פדאמרן ונהרי הוא בכלל איש עכ"ל.

דהרי הכא גבי עו העולה לס"ד דהש"ס דילפינו עבד מאשה אע"ג דהיא מצוה כמ"ש התוס' והיא אינה מצוה קבועה אלא דאם חטא והביא חטאת ואשם היא מצוה לתת העור לפהנים והוי ממש פעדות ואפ"ה ילפינו עבד מאשה מג"ש דלה לה אע"ג דכתיב איש: אמנם הנראה לי לישוב בעיקר קושטתו הוא עם מ"ש המשל"ם בפ"י מה' מלכים שחילק דכ"ז דאמרי' דגמרי' עבד מאשה מג"ש דלה לה לא נאמר פלל זה אלא.

במצות עשה שהזמן גרמא שהנשי' פטורות להך מלתא אתקוש עבד לאשה מג"ש דלה לה אבל במצות עשה שלא הזמן גרמא פו"ר דמדינא היו הנשים חייבות אלא שגזרת הכתוב הוא וכו' לא ילפי' מנשים משום ג"ש דלה לה עכ"ל.

וא"כ הכא בסוגיין דפ' החובל לענין עדות שהיא מ"ע שלא הזמן גרמא אהכי לא ילפי' עבד מאשה מג"ש מפנין דכתי' איש ואחיו כמ"ש התוס' ואף אשה היתה בכלל אלא דמיעטה הכ' מדכתיב איש אשר לא כן בסוגיין דחגיגה במצות עשה דראיה שהיא מ"ע שהזמן גרמא אלא דהנה ס"ד למילף ראיה ראיה מהקהל אתא זכורף לגלויי דלא גילף מהתם אהכי ילפינו שפיר אשה מעבד.

אלא דהדבר הק' אצלי לעיקר חילוק המשל"ם ז"ל דהרי הכא בסוגיין דזבחים דס"ד דהש"ס למילף אשה מעבד אע"ג דכתיב איש ואע"ג דהוי מ"ע שלא הזמן גרמא דמצות נתינת העור לאו זמן גרמא הוא.

ואפשר לישוב לקושיא זו עם מ"ש התוס' בקידושין ד' ל"ו והבי"ד הרב ז"ל בסמוך דמצות סמיכה הוי מ"ע שהזמ"ג שהרי אינה נוהגת אלא ביום פדכתיב ביום צוותו להקריב קרבניהם ע"כ וא"כ ה"ן גימא לענין מצות נתינת העור דכיון דהקרפן הוי מ"ע שהז"ג דהוא דנקא ביום ה"ן תחשב מצות נתינת העור מ"ע שהז"ג כסמיכה.

אלא דעדיין קל"ט על השע"ה שהניף ידו על הרב בתי פהונה והביא סיעתא לדבריו מדברי התוס' דסוגיין דחגיגה שהק' קכו' פ' החובל ותירצו דגבי מצות הוא דילפי' מהדדי וכו' ולפי מ"ש אהמ"ר לא שמיה מתני' ואדרבא סוגיין דזבחים סותרת להר' הנז' דהכא נמי הוי מצוה שאינה קבועה אלא דאם הביא קרבן הוא דחייב לתת העור לכהן כמ"ש ומעולם לא פונוו התוס' באומרם דגבי מצות הוא דילפינו מהדדי לחלק כמ"ש הרב בתי פהונה אלא דאפשר דכונתם למ"ש המשל"ם וכמ"ש דכיון דהוי מצוה הוא דילפי' מהדדי וכונתם רצויה דכיון דהוי מ"ע שהז"ג הוא דילפי' אשר לא כן בעדות דהוא מצוה להעיד כשידע עדות מ"מ אינה מ"ע שהז"ג ודו"ק: ומעתה לפי חיל המשל"ם הנז' תורה יוצאת דלדין דקי"ל כמ"ד בפ' הערל דע"ב ע"ב דמילה בין בזמנה בין שלא בזמנה זמנה ביום ולא בלילה וכ"פ הרמב"ם בפ"א מה' מילה ה"ח א"כ שכיר איפא למילף עבד מג"ש דלה לה מאשה וכיון דאשה אינה מצוה למול את בנה פדאמרי' בקידו' דכ"ט ע"א אותו ולא אותה ה"ה דעבד ילפי' ל"ל מאשה ואינו מצוה למול את בנו אע"ג דהוא בכלל אותו פיון דהוי מ"ע שהז"ג דעליו נאמרה הג"ש דלה לה.

וכן משמע דס"ל לתוספי הרא"ש משם ר"מ והבי"ד הרב גופי הלכות סי' תע"ה שכ' דעבד אינו מצווה למול את בנו דמהי תיתי פיון דאשה פטורה יעו"ש. האמנם הדבר הק' אצלי לחי' המשל"ם הנז' דהרי פתבו התוס' לשם בפ' החובל ד"ה שפן אינה במילה אע"ג דלא שייכא במילה פירכא היא וי"מ דאין מצווה למול את בנה וליתא דאם פן מאי קאמר קטן יוכיח עכ"ל משמע בהדיא דס"ל להי"מ דעבד מצווה למול את בנו מדקאמרי מה לאשה שפן אינה מצווה למול את בנה דמשמע תאמר בעבד שהוא מצווה למול את בנו.

ברם הרב שע"ה ז"ל לשם היק' קו' זו בסגנון אחר ועלה לכלל ישוב דההיא דהי"מ היינו דס"ל דאתיא הסוגיא כמ"ד דמילה אחר זמנה נוהגת בין פיום ובין בלי' דהניא מ"ע שלא הז"ג כמ"ש התוס' בקידו' דכ"ט ע"א ד"ה אותו ולא אותה וכיון דהני מ"ע שלא הז"ג לא ילפי' מג"ש מאש' כמ"ש המשל"ם יעוש"ב אלא די"ל דהתוס' עדיפא מינה הו"ל לסתור דברי הי"מ דלדין דקי"ל דמילה הני מ"ע שהז"ג ליתא ודו"ק.

(אמר הבן וע' בכפ"א ח"א ח"א סי' י"ג): מס' פבא מציעא דף מ"ז ע"א על הגאולה זו מכירה וכן הוא אומר לא יגאל ועל התמורה זו חליפין שפאמר לא יחליפנו ולא ימיר. יל"ד קצת מהא דאמרי בתמורה ד' ט' ע"א לא יחליפנו בשל אחרים ולא ימיר אותו בשל עצמו ופריף וליכתוב לא יחליפנו ולא בעי לא ימיר אותו ומשני אי כתיב לא יחליפנו הו"א תצא זו ותיפנס זו הוא דאסור ותילקי אבל ממיר דתרנייהו קא מקדוש להו אימא לא לקי קמל"ן ועיין פרש"י משמע מהו סוגיא דמשמעות תמורה היינו הוספה כמו שזו קדושה גם זו תהיה קדושה ולא היינו חליפין שאומר תצא זו ותיפנס זו דדמי ממש לחליפין וא"כ איף קאמר הךא תמורה זו חליפין גימא דתמורה היינו מי שהקנה חפץ לחבירו וסור ונקנה לו חפץ אחר דסגי בקנין סודר או בענין אחר דומיא דמפרש התם תמורה ולא היינו חליפין.

אמת דאעיקרא ק' הו' סוגיא דתמורה ממ"ש שם ד' ד' ע"ב יתיב רב דימי וקאמר וכו' וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ודרי מימר דניפק לעשה הוא ותנן וסופג את המ' ומשני הו' להו תרי לאוי וחד עשה ולא אתי חד עשה ועקר תרי לאוי ע"כ נמצא דאצטריף תרי לאוי פי היכי דתלקי והיכי עביד הךא צריכותא ושו"ר להרב חק נתן שפנרגש מזה ע"ש וע"ש מה שישב ברוחק ולדבריו יתישב ג"כ קו' הא' ודוק: מס' עבודה זרה מנימוקי א"א ו' להרמ"ז המספר זלה"ה.

דף ב' ע"א מתני' לפני אידיהן של עפ"ם ג' ימים אסור לשאת ולתת עמהם וכו' כ' הריטב"א בחי' לע"ז עד"ב וז"ל פ"י תלמידי רש"י משמו דדוקא אידים רחוקים כדקתני סיפא ואלו הן אידיהן וכו' והקשו בתוס' וז"ל מדאמרי בגמ' נוצרי לדברי ר' ישמעאל לעולם אסור והיינו משום יום איד דעבדי בכל שבוע ביום ראשון אלמא מתני' אפ"י באיד קרוב וקא דקתני ואלו הן אידיהן דיקבר התנא במה שהיה נוהג בזמן ההוא עכ"ל ולפק"ד דבריו אלה משוללי ההבנה הם דהרי התוס' ז"ל לא הקשו מההיא דר"י אלא על המנהג שנוהגים בזמן ההוא לשאת ולתת עם הנוצרי דלר"י לעולם אסור ועדיפא ממתני' הביאו התוס' ולעולם דמתני' באידים רחוקים איירי כדקתני סיפא ואלו הן אידיהן וכן שהיא מתני' ד"ז ע"ב באידים רחוקים נמי איירי רבי ישמעאל מדדניקין שם בד"ו ע"א על מאי דאבעיא דמתני' הם ואידיהן קאמר או הן בלא אידיהן ת"ש ר"י או' שלשה לפנייהם ושלשה לאחרייהם אלא דבמר ה"כ בעלי התלמוד דהיינו רב תחליפא קאמר דלר"י יום אחד של הנוצרים לעולם אסור לדברי ר"י ואה"כ הוא דמיתי תלמודא מדברי ר' תחליפא למפשט בענין

דלפני אידיהן ג' ימים אי הן ואידיהן או בלא אידיהן אלא מאי דתברא לתלמידי דרש"י ו"ל דכתבו משמו דדוקא אידים רחוקים דמשמע אבל אידים קרובים לא הרי מדמייתי תלמודא ת"ש מרב תחליפא וכו' וקדניק מונה דמדלעולם אסור היינו הן בלא אידיהן למפשט למתני משמע בהדיא דאין הפרש ביניהן ודו"ק: שם במתני פירש"י ו"ל לשאת ולתת עמהם משום דאזיל ומודה לע"ז ביום אידו ע"כ פי' הריטב"א ו"ל לשם ו"ל ואיפא למידק דהא בגמ' איבעיא לן האי אסור לשאת ולתת עמהם אי משום הרנקה אי משום ולפני עור ולא איפשיטא בענין וכיון דכו נקטינו לקולא דטעמא משום ולפני עור ואפשר הנה לומר דמין ו"ל סובר דאע"ג דהתם לא איפשיט בטר הכי איפשיט מדרבא דאמר פולה משום דאזיל ומודה הוא ומה שפסק רש"י ו"ל מאי דאיפא בנוסחי בגמ' וצריכא דאי תנא לשאת ולתת עמהם משום דקא מרנוח להו וכ' דלא גרסי' משום דקא מרנוח להו לאו משום דס"ל דט' דלשאת ולתת משום לפני עור הוא אלא משום צריכותא דס"ד דתלמודא לא עביד צריכותא אלא גבי להשאיל וללוות ולפרע דקאמר רבא דכנלא משום דמודה הוא ומ"מ נראה מדברי רש"י אלו דלפום מסקנא דגמרא אפי' בלמפור איפא טעמא דאזיל ומודה ואסור למפור להם אפי' מידי דלא חזי לתקרוכת וכו' עכ"ל ולפק"ד לא זכיתי להבין דבריו דמנ"ל דרש"י ס"ל דאסור למפור לגוי אפי' מידי דלא חזי לתקרוכת מט' דאזיל ומודה דהא בפירש"י דמתני' דקאמר דאסור לשאת ולתת עמהם משום דאזיל ומודה הא לא פי' האי לשאת ולתת באינה אופן ושפיר יכולין אנו לו' דהאי לשאת ולתת היינו לשאת מהן הפעות ולתת להם מידי דתקרוכת כס' ר"ת וא"כ אפי' לפי דברי הרז"ל דמאי דלא גריס בצריכו' דלשאת ולתת משום דקא מרנוח דלאו משום דס"ל דט' הני משום לפני עור אלא לעולם דס"ל דהני משום הרנוחה מ"מ אף גם זאת יפרש פן דהיינו טעמא דאסור משום הרנוחה במידי דתקרוכ' דוקא משום דאית ליה בהמות רבות בהרנוח' ואזיל ומודה לע"ז שגם ר"ת צריף שיפרש פן לפי שיטתו בהך גירסא דבספרים שלנו כ' רש"י ו"ל דגרסי' משום הרנוחה ומ"ש עוד הרז"ל וכן פי' לק' על משנת עיר שיש בה ע"ז וכו' משם ודאי איפא ראיה גמור' דס"ל לרש"י ו"ל דאסור למפור להם אפי' מידי דלאו תקרוכת משום דאזיל ומודה אבל מ"מ יכולים אנו לומר שחזר בו רש"י וס"ל דאפילו מידי דלאו תקרוכת אסור דלא כר"ת ודו"ק: שם בגמ' מאן דתני אידיהן לא משתבש ומאן דתני עידיהן לא משתבש וכו' מאן דתני אידיהן מ"ט לא תני עידיהן ומאן דתני עידיהן מ"ט לא תני אידיהן ע"כ.

נ"ל לפרש דהכא מתני' דתני לפני אידיהן דהיינו שכינה למועדיהם בלשון אידיהן כמ"ש הרמב"ם ו"ל בפ' המשניות יתנה ג"כ פי' תלמודא הכי דמאן דתני אידיהן לא משתבש דכתי' פי קרוב יום אידם ומאן דתני עידיהן לא משתבש דכתי' יתנו עדיהם ויצדקו או לפי המסקנא מדכתיב ועידיהם הפה והשתא ס"ד דתלמודא דמאן דתני עידיהן שכינה למועדיהן בלשון עידיהן מסתבר טפי שהלשון של מועדיהם קרוב לכינויו של עידיהן במוצאות הפה ולהכי מקשה דמאן דתני אידיהן מ"ט לא תני עידיהן שהו מסתבר טפי ומשני אמר לה תברא עדיף דאע"ג דאין הפינוי מכונן פל כף מ"מ העיקר לכנותם בלישנא דתברא ועדיפא והשתא פריף א"כ דמאן דתני עידיהן מ"ט לא תני אידיהן פיון דתברא עדיף כלו' לכנות המועדים שלהם בלשון שבר עדיפא ומשני מאן קא גרים להו תברא עד שאתה מכנה למועדם ושמהם בלשון אידיהם ושברם עדות שהעידו בעצמם הלכך עדות עדיפא ואהכי מכנה אני אותם בלשון עידיהם וע' מה שאכתוב לקמן: שם רש"י ד"ה יום אידם היינו עפ"ם פדכתיב בההיא פרשה יקומו ויעזרוכם ע"כ לפום ריהטא משמע מתוך פירש"י דאיד קרי לע"ז מדקאמר יום אידם היינו ע"ז ואין פשט המשנה מורה פן דקאמר לפני אידיהם של עובדי כו"ם שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמהם משמע בהדיא דאידיהן קאי על

העובדים הע"ז ויהיה לפי"ז דתנא דמתני' מכנה לחגי העובדי כו"ם ושמתחם בלשון איד דהוא לשון שבר ועוד דאם מאי דקאמר קרא יום אידם קאי על הע"ז עצמה מאי מייתי תו רש"י ז"ל ראיה לזה פדכתי' בהיהא פרשה יקומו ויעזרוכם דאדרבא מדקאמר רתמנא יקומו ויעזרוכם דהיינו יקומו הע"ז ויעזרוכם מןכרח דהאי יום אידם קאי על העובדים אותה והקב"ה פביכול משחק עמם באומרו אליהם פי קרוב יום אידם ושבר שלהם והם יקראו לע"ז שיקומו ויעזרום אשר ע"כ נ"ל לפרש דהאי דקאמר רש"י ז"ל יום אידם היינו עפוי"ם וכו' פננתו לו' היינו עובדי כו"ם והאי אידם אעובדיהם קאי ואהכי מייתי קרא דיקומו ויעזרו' וכדפ' וכן פי' התויו"ט ז"ל ואעובדי ע"ז קאי פדכתיב יקומו ויעזרוכם ע"כ אשר עפי"ז אנדא לה תמיהת מהרש"א ז"ל שתמה על רש"י ז"ל וז"ל וה"מ לאתויי טפי לעיל מיניה בהיהא פרשה ואמר אי אלהימו וכו' והיינו למ"ד דאי אלהימו קאי אעכו"ם אבל למ"ד דאי אלהימו קאי אהקב"ה לא מציי לאתויי מיניה עכ"ל ולפי מ"ש לק"מ ואפילו למ"ד דאי אלהימו קאי אעכו"ם משום דאי הנה מייתו קרא דאי אלהימו הנה שמעינו דהאי יום אידם קאי על הע"ז עצמה שיהיה להן שבר ואהכי משחק להו פביכול שאביא שבר על הע"ז ויאמר להם אי אלהימו אשר חסיו בו ולהכי הביא קר דיקומו ויעזרוכם דמורה דהאיד קאי על עובדי כו"ם שישחק עליהם עתה יקומו אלהיכם אשר היו מחסכם ויעזרו' דאין לפרש דהאד יהיה על הע"ז ויאמר להם אי אלהיכם אשר היו מחסכם בו אחר ששברתים יקומו ויעזרו' דמאחר דאין האד והשבר אלא לע"ז ולא להם למאי יהיו צריכים למחסה אל"ו כדפר'שית: שם ומאן דתני אידיהן מ"ט לא תני עידיהן אמר לה' תברא עדיפא ומאן דתני עידיהן מ"ט לא תני אידיהן א"ל מאן גרים להו תברא עדות שהעידו בעצמן הילכף עדות עדיפא ע"כ ופירש"י ז"ל ד"ה עדות שהעידו בעצמם ליום הדין שעבדום לע"ז בעוה"ז ע"כ משמע מתוך דבריו דהעדו היינו שהע"ז מעידה בעצמה ביום הדין שעבדו הגוים אותה לע"ז בעוה"ז דמלת שעבדום ה"פ לינדע טיב הלשון וכן משמע מפירש"י בדיבור הקודם יתנו עידיהם ויצדקו השתא ס"ד דבעכו"ם פתיב ואתמוהי מתמה יתנו ע"ז עדיהם יבואו ע"ז שעבדו ויעידו עליהם ויצדיקום ע"כ נמצא שהיא עצמה הע"ז היא הבאה להעיד ויהיה לפי"ז פונת התרצן דקאמר מאן גרם להו תברא כלו' מאן גרם העובדים הע"ז שיבא עליהם שבר עדות שהעידה הע"ז בעצמה שעבדו הגוים אותה לע"ז הילכף עדות עדיפא וע' להרב לחם סתרים ז"ל שפי' פן בריש ע"ז עד"ב ע"א אלא שכ' דמלת לע"ז בדיבור שני לאו דוקא והו"ל פאילו כ' להם יעו"ש והנר' אצלי דבגירסת רש"י אשר לפניו היה כ' עדות שהעידו בעצמם וכו' שעבדו לע"ז וכו' וכמבואר בתחילת דבריו יעו"ש אבל לפי מ"ש לפנינו ועבדום אתי שפיר וכדפ' אמנם מה שיש מן הדוחק בפי"ז הוא דהרי לפי מ"ש רש"י ז"ל לעיל מזה בד"ה יום אידם היינו עפוי"ם פדכתיב יקומו ויעזרוכם דמשמע דהאד קאי על העובדים הע"ז ויהיה לפי"ז לפני אידיהן דתנו במתני' היינו לפני האד והשבר של עובדי כו"ם שפינה חגם לאד ושבר וכדפ' הרעו"ב והתויו"ט יעו"ש וכדפ' לעיל א"כ ק"ט דלפי מ"ש רש"י ז"ל בעידיהן דהיינו שהע"ז עצמה היא המעידה בעובדיה ובעצמה דיהיה לפי"ז דמאן דקתני עידיהן היינו הע"ז שנקראת עדיהן ע"ש העדות העתידה להעיד עליהם מאי מקשה תלמודא מאן דתני אידיהן מ"ט לא תני עידיהן ומאן דתני עידיהן אמאי לא תני אידיהן פיון שהאחד קרא לחגים ע"ש העובדים ואחד קרא לחגם ע"ש הע"ז דבשלקמא לפי פשט הסוגיא היינו יכולים לפרש דמאן דתני אידיהן היינו ע"ש האד והשבר שיבואו לעובדים וכן מאן דתני עידיהן היינו ע"ש העדות שיעידו העובדים ע"ז בעצמם שעבדו ע"ז ואע"ג דפירש"י ז"ל יתנו עדיהם ויצדקו דאתמוהי קמתמה יתנו ע"ז עדיהם יבואו ע"ז ויעידו עליה' ויצדיקום מ"מ פיון דכ"ז אינו אלא

דמתמיה עליהם הקב"ה ומלעיג עליהם ישמעו הגוים תוכחתו ויאמרו אמת ויודו על דבריו ויעידו בעצמם ויאמרו אמת והיינו דקאמר תלמודא עדות שהעידו בעצמם דלפי האמת הם העובדים המעידים בעצמם ולא יצטרכו לעדות הע"ז כיון דקרא אינו אלא מתמיה וכמו שפן פ"ה הרב תורת חיים בחי' לע"ז עד"ב ע"א יעו"ש א"כ לפי"ז כיון דמאן דתני אידיהו ומאן דתני עידיהו אין ביניהם נפקותא דכולהו קיימי העובדים לפיכך מקשה תלמו' בכח דמאן דתני וכו' אמאי לא תני וכו' וכן להיפך וכמו שפ"ה התוס' ד"ה מ"ט לא תני עידיהו יעו"ש אבל לפירש"י דפי' דהע"ז היא המעידה על עצמה דהיינו מפת מה שתעיד לעובדיה דנמצא דעידיהו מאן דתני היינו ע"ש הע"ז ואידיהו ע"ש העובדים מה פחו יפה של המקשן להק' מאן דתני אידיהו מ"ט לא תני עידיהו וכן להיפך כיון דכל חד קראה ע"ש דבר אחד ובכגו"ד לא שייך להקשות כן דאיכ"ל דחד תנא קיבל מרבו אידיהו ע"ש העובדים וחד תנא קיבל מרבו עידיהו ע"ש הנעבדים אמנם פד דייקין שפיר כ"ז ליתא דהרי לפי מאי דמסיק תלמודא דמאן דתני עידיהו היינו מדכתיב יוצרי פסל פולם תוהו ונתמודיהם בל יועילו ועדיהם המה דגם לפי האמת עדיהם המה הע"ז כמו שפירש"י ז"ל ע"ז תבוא ותעיד על עובדיה לחייבם ולא דקמתמיה אתמוהי עד דנימא דיודו העובדים ויעידו על עצמם ולא יצטרכו לעדות ע"ז ואפי"ה קמקשה תלמודא עלה מאן דתני וכו' אמאי לא תני וכו' ודו"ק: שם פירש"י ז"ל בערבוביא כולן מעורבבין ולא אנומה ואנו' בפני עצמה עכ"ל נר' לפק"ד דהביאו לרש"י ז"ל לפ' כן בעבור מלת ערבוביא פי אין מלת ערבוביא משמש אלא בשני מינין המתערבין יחד וכאן אילו נכנסו כל הגוים פדכתיב נקבצו יחדיו מ"מ במין האדם לא שייך ערבוביא וע"ז הוצרך לפ' דהערבוביא היינו באומות שהגם שאין במין האנושי שייך עירוב מ"מ להיותם נפרדין לאומות יקרא ביאתם ביחד ערבוביא שלא באו כל אנומה ואנומה בפ"ע וק"ל: שם תוס' ד"ה אסור לשאת ולתת עמהם פ"ה משו' דאזיל ביום אידו ומודה לע"ז מתוה לשונו משמע שר"ל אף ממקח וממכר והנה מתוה פי' רש"י דמתני' אין לדקדק כן אמנם פי' הרא"ש ז"ל דקאי אמה שפי' רש"י בגמרא משום דאזיל ומודה לע"ז ועובר משום לא ישמע על פיה ותיינו מה שפירש"י ז"ל בד"ו על מאי דאבעיא לן משום הרנוחה או משום לפני עור לא תתן מכשול ופירש"י ז"ל משום הרנוחה דרנוח ואזיל ומודה לע"ז ועבר ישראל משום לא ישמע על פיה אבל ק"ק דמאין למדו התוס' ז"ל דרש"י במקח וממכר דשאר דברים מייירי לעולם אימא לה דאף רש"י גופיה במשא ומתן דתקרוכת ע"ז איירי וכגון דהוי עכו"ם נושא ונותן בבהמות כדי להוציא בהמת תקרוכתו בחינם ואהא קמבעיא לן משום הרנוחה הוא או משום לפני עור וכו' דהא הכא תרתי איכא שהוא מרויח מתוה המשא ומתן ושהוא מקריבן לע"ז ואיכא לפני עור וקאמר למאי נ"מ דאית ליה בהמה לדידיה דהשתא אי אמרת משו' הרנוחה הא קא מרויח ליה דכיון דאזיל בהמה לדידיה נמצא האי דקא מרויחסת אינה אלא הרנוחה כדי שלא להקריב בהמה דידיה במעותיו מכיסו וישאר לו הך בהמה במקומה או להיפך ואי אמרת משום לפני עור הא אית ליה לדידיה וכיון דאית ליה לדידיה נמצא האי אינו עובר אלפני עור דאי לא מזבין ליה ישר' אפי"ה פלח ליה מדידיה דבכגו"ד אי לית ליה לדידיה תרנוייהו איתנהו ותיינו דלא קא מהדר תלמו' ואי לית ליה לדידיה הרנוחה איכא לפני עור ליכא וכמו שפן הק' הריטב"א ז"ל משם מרן בחי' לעיל עד"ב דאמאי לא תני אידך נפקותא דליתא אלא תרנוייהו איתנהו ולעולם דס"ל לרש"י דבשאר מקח וממכר דלאו תקרוכת יתיה מותר וכסברת ר"ת וזה בהכרח צריך שתפרש כן דאי לת"ה אלא שתדקדק מדברי רש"י ז"ל דבהרנוחה דכל גוונא איירינו ותיינו אפי' מכל מקח וממכר ונלא ישמע על פיה שייך בכל מקח וממכר מאי קמבעיא לן אי משום הרנוחה ואי משום לפני עור כיון דלאו במידי דתקרוכת

קנימינו אל"ו כדפני ועינינו במהרש"א מש"כ ע"ז ואין דבריו מחנורין כדפני ודרך זה מחנור אצלי יותר דלפי"ז לא נצטרף תו לתרוץ התוס' שם בד"ו ד"ה או"ד שתי' ונ"ל וי"ל ש'ממציא לו מעות לקנות צורךי עפ"ם ש'זה אינו אלא לפני דלפני וכמו שפתיב הריטב"א בחי' לע"ז עד"ב יעו"ש וע' להרב אהלי יצחק בחי' לע"ז עד"ב יעו"ש ודו"ק: בא"ד מיהו אין משם ראיה גמורה דש'מא לאו משום איבה לישתרי אלא הנה נוטל עצה פיצד יעשה שלא יהיה לו איבה ע"כ היק' בלחם סתרים ונ"ל ק"ק מאי נש'מא שפתיבו ודאי הנה נוטל עצה דהא תרתי חלוקין קאמר אישקליה וכו' לא אישקליה וכו' נש'מא דמדקאמר בתלוקה בתרא לא אישקליה הו"א ליה איבה ס"ד לתפוס לשון אחרון עיקר דטעמא דאיבה עדיפא ליה עכ"ל ולפק"ד דבריו נפלאו ממני דהא אעיקרא התוס' לא כ' דש'מא הנה נוטל עצה אלא דכתבו דש'מא לאו משום איבה לישתרי אלא הנה נוטל עצה פיצד יעשה שלא יהיה לו איבה כל' דכיון דלא הנה אלא נוטל עצה פיצד יעשה שלא יהיה לו איבה ש'מא אף אם לא הנה מוצא ר"ל אופן אף הוא לא הנה נוטלם בעבור האיבה פיון דאזיל ומודה ולפי מה שתי' הרז"ל דר"י נשיאה הנה ס"ד לתפוס טעם דאיבה עיקר אע"ג דאיפא טעמא דאזיל ומודה א"כ איכ"ל דאי לאו דמ'צא ר"ל אופן פי היכי דלא ליהוי ליה איבה וט' דאזיל ומודה הייתי אומר דהנה ר"י נשיאה לוקח הדינר או באופן אחר שלא ימ'צא בנדאי לינצל מט' דאזיל ומודה וישאר אף ט' דאיבה דשפיר נשקליה ומאי דחו התוס' וק"ל: שם תוס' ד"ה מ"ט לא תני עידיהו וכו' ולי נר' דהכי הקשה מאן דתנא אידיהו אמאי לא תני עידיהו דהא עידיהו ממ'ש פתיב בהדיא בקרא אכל אידיהו ממ'ש לא פתיב בקרא אלא אידם עכ"ל.

והקשה הר' תאנה לעינים ו"ל ונ"ל ומי המונע דלא ליתני אידם והוי לשון שבר ולישנא ממ'ש דקרא ובש'למא למאן דתני אידיהו לא קש'יא דליתני אידם דרביה הכי אגמריה אכל לתנא דמתני' ק' דליתני אידם ואפ'שר לומר דכיון דיש להם ימי חגות הרבה א"כ לא מ'צי למתני אידם דמשמע איד אחד שלקה דהא ליתא דבכל חג אסור ג' ימים לפני אידיהו לכ' צריף למיתני לפני אידיהו וכו' עכ"ל ולפק"ד לא הבינותי דבריו דעדיין ק' דלימא תנא דמתני' לפני אידם דאע"ג דמשמע לפני איד שלקה מ"מ שפיר יכולים אנו לפרש דהיינו בכל איד ואיד שלקה אסור שלשה ימים לפנייהם ועוד דהרי בהדיא במשנה ג' ואלו הן אידיהו ופרש"י ואלו הן אידיהו דאסורין ג' ימים לפנייהם וקחשיב פמה אידים וא"כ אף אם הנה תני אידם לא הנה מקום לטעות וק"ל.

דף ב' ע"ב ומי איפא ערבוביא קמיה קב"ה וכו' וכתב הר' תאנה לעינים ונ"ל ק"ק דאמאי לא משני משום דכל מאן דחשיב עייל ברישא כדלקמן לכ' אמר אל תפנסו לפני בערבוביא אלא האומה החשובה יפנס קוד' לפי החשיבות וי"ל עם מ"ש רש"י בערבוביא פולם מעורבבי' ולא פל אומה בפני עצמה ומה חיד'ש אלא שפונתו לו' דהו' תרי מיני ערבוביא חדא שנכנסו פל האומות יחד ועוד שלא נכנסו כמו שהוא דר' העולם בתח' הגדולים ואחר כ' הפחותים וכו' ולנה אמר הקב"ה תפנסו פל אומה בפ"ע וכו' ולפק"ד אין דבריו מחנורין בעיני דאם לפי דבריו פש'מר להו' אל תכנסו בערבוביא היינו נמי שיפנסו האומה החשוב' לפנייהם א"כ פש'מר הש"ס מיד נכנסה מלכות אדום תחי' מאי מק' מ"ט עד דמשני משום דחשיבה הא מדקאמר להו' אל תפנסו לפני בערבוביא וגם החשובה לפנייהם ממיל' ידעי' דמלכות אדום שנכנסו תחי' הוא משום דחשיבה ולא הו"ל לתלמודא למימר אלא מיד נכנסה מלכות תחי' משום דחשי' ולהק' ומנלן דחשיבה וכו': שם תוס' ד"ה שנוקים להושיב בהם זונות ה"ה דהו"מ למימר לעשות בהם סחורה לכל דבר אלא מגנה אותם בדבר גנאי פל מה שיכול ע"כ ודבריהם תמוהים בעיני דאי' הו"מ למימר לעשות בהם סחורה לכל דבר שעדיין יחזקו בטענתם שמה שתקנו השנוקים לא עשו אלא בשביל ישראל

והיינו במה שהרבו בסחורות בכדי שימצאו ישראל במה להשתפר וירויחו ויהיה להם פנאי לעסוק בתורה.

ושו"ר להרב נוה שלום שפבר נרגש מזה יעו"ש. ועו"ק על דברי התוס' שתי' אלא מגנה אותם וכו' שאפי' לצורך זונות עשיתם שונקים שהרי התוס' בדי"ח ד"ה וכי שלמו פי' דהאי דקאמר שונקים להושיב בהן זונות היינו ליטול מס א"כ עדיין יכולים היו לומר דמה שתקנו שונקים להושיב בהם זונות היינו פדי ליטול מהם מס בכדי שלא נצטרך ליטול מישר' מס שיהיו מרווחים לעסוק בתורה: שם בגמ' פלוג' יש בכם מגיד זאת והיק' הר' זקב שפא בחי' לע"ז ונ"ל וצ"ע דא"כ כשאמר להם בתחיל' מי בכם שקיים זאת הנה להם להשיב לא קיימנו כל התורה לפי שגזר' בהיפך גוי העוסק בתורה חייב מיתה אדרבה לעשות רצונה חפצנו וצ"ע.

ולפקע"ד נ"ל לישיב דכ"ז דאמרי' דגוי העוסק בתורה דחייב מיתה היינו בהיותו בגיותו ומשו' דאעיקרא לא גזר הקב"ה אומר אלא בעבור שהחזיר התו' אצלם ולא קיבלוה אף אם עתה ירצו לחזור למוטב ולעסוק בתורה ע"מ להתגיייר הא נדאי שפיר עבדי וע' להרמב"ם ז"ל פ"י מה' מלכים ה"ט וק"ל.

והנה כ' מהרש"א ז"ל מביא הקב"ה ס"ת בחיקו ואומר וכו' שבתחיל' לא ידעו כי ס"ת משה הוא בחיקו אבל כל אומה סבורה כי דתה הוא ולכך מתקבצים פולם כי לפי דעת כל אומה דתה הוא אמת עד אשר יפרש להם הקב"ה יש בכם מגיד זאת תורת משה ע"כ ולכאורה ק' לדבריו דאם באמת הם לא ידעו שהיא תורת משה מה זו תשו' השיבו הרבה שונקים תקנו וכולם לא עשינו אלא בשביל ישר' פדי שיעסקו בתורה היפך דעתם שתורתם היא האמתית ואיך החזיקו ביז פושעי תורתם ומה יענו להקב"ה בזו על שאלתו כי לא היל"ל אלא עסקנו בתורתנו תורת עריות ומה השיב להם הקב"ה שוטים וכו' כל מה שעשיתם לצורך עצמיכם עשיתם כי לא הי"ל להקב"ה אלא להודיעם טעותם תכף ומיד באמר אליהם מי יגיד זאת ולא להאריך בדברים שאין בהם טעם ואפשר לישיב ולומר דהן אמת שהם טעו בזה כמ"ש הרב ז"ל אלא דעדיפא מינה השיבו הם כי מלבד שעסקנו בתורתנו כי זאת אינה צריכה לפנים אלא עוד זאת תירה עשינו כי חששנו פן תהיה תורת ישראל אמת וזאת עשינו שהרבה שונקי' תקנו וכו' וכולן לא עשינו אלא פדי שיעסקו ישראל בתור' בכדי לפלוגי בהדיהו וע"ז נטפל להם הקב"ה שיודע כי לפי האמת התורה שיש ביזו היא תורת משה וישר'.

לסתור להם את זאת באמור אליהם כי כל מה שעשו לא עשו אלא בשביל עצמם בכדי ששאיאמר להם שתורה זו אשר בחיקו היא תורת משה לא יוכלו לו' מ"מ נפלוג בהדיהו וק"ל: ונחזימה להרב תולדות יצחק ז"ל בחי' לע"ז על ד"ב שהביא משם הרב שנות חיים שכ' דכשאמר להם הקב"ה מי יגיד זאת היינו לכל אומה פדיניה לישראל ע"כ התורה לאו"ה על ז' מצות שהם ג"כ בכלל התור' דהא בתוך תר"ג מצות הם ואו"ה לא הבינו הדבר אלא סברי דלכולם שואל על כל התורה כולה ולזה השיבו פלוג' פכית עלינו הנהר והשיב להם הקב"ה שלא הייתה פונתו לשאול מהם ע"כ התורה אלא על שקבלתם היכן קיימתם והקשה עליו הרז"ל ונ"ל ובאמת דעתי אינו סובל ס' זאת שאם הייתה ס' הקב"ה באו' מי בכם יגיד זאת היינו לכל אומה פדיניה וכו' אלא שאו"ה לא הבינו כדבריו א"כ פשהשיבו לו בתחיל' הרבה שונקים תקנו וכו' וכולם לא עשינו אלא בשביל ישר' מה זו תשו' שהשיב להם הקב"ה שוטים כל מה שעשיתם לצורך עצמיכם עשיתם דמשמע הא אילו עשו אותם לצורך ישר' יבואו ויטלו שכם ואינו פן שהרי כל פונתו ית' אינו

אֵלָא עַל ז"מ דִּידְהוּ וְכוּ' נְעוּד א"כ לְמָה הִנְצַרְךָ הַקַּב"ה לִיטְוֹל ס"ת פְּלוּל בְּחִיקוֹ וְלוּמַר לְהֵם מִי שְׁעֵסַק בְּתוֹרָה יָבֵא וְיִטְוֹל שְׁכָרוֹ גַּם בְּלֹא ס"ת יוּכַל לוּמַר לְהֵם פִּינּוֹן דְּלֹא מִיִּירֵי אֵלָא עַל ז"מ ע"כ וּלְפַק"ד נ"ל דְּלֹק"מ דְּהַרֵי הָרַב שְׁנוֹת חַיִּים לֹא פִי' דְּמִיִּירֵי עַל ז"מ אֵלָא פְּשִׁשְׂאֵל לְהֵם מִי יִגִּיד זֹאת אֲבָל בְּתַחֲנִי' פְּשִׁנְטֵל הַקַּב"ה ס"ת בְּחִיקוֹ וְשִׂאֵל מֵהֵם בְּמָה עֲסַקְתֶּם הֵם בְּתַחֲנִי' הַבֵּינוּ שֶׁהַקַּב"ה נִטְלָה ס' תוֹרַתְם בְּחִיקוֹ פִּי כָּל אֲנוּמָה סְבוּרָה פִּי תוֹרַתְם הִיא פִּי לְפִי דַעְתֶּם תוֹרַתְם אֲמַת וּע"ז פְּאוּ וְנִתְקַבְּצוּ פְּלוּלִים יַחַד וְכִשְׁפָּאוּ לְפָנָיו יִתְבַּרְךָ וְשִׂאֵל מֵהֵם בְּמָה עֲסַקְתֶּם הַשִּׁיבּוּ שְׁנִתְעַסְקוּ בְּשִׁנוּקִים וְכוּ' וְכֹלֵם לֹא עָשׂוּ אֵלָא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל כְּדִי שְׁיַעֲסְקוּ בְּתוֹרָה וְכֹנְנָתָם הֵיטָה כְּדִי לְהַחֲזִיק קַבּוּל שְׁכָרָם דְּמִלְכַד עֲסַקְיָנוּ בְּתוֹרַתְנוּ אֲשֶׁר בְּיָדוֹ עוֹד זֹאת עָשִׂינוּ כְּדִי לְצַאֵת מִן הַסַּפֵּק שְׁמָא תוֹרַת יִשְׂרָאֵל אֲמַת ע"ז הַחֲזַקְנוּ בְּיָדָם כְּדִי לִיפְלוֹג בְּהַדְיָיְהוּ וְהֵם לֹא הִנְצַרְכוּ לְהַשִּׁיב עַל תוֹרַתְם שְׁהַרֵי כְּבָר בְּיָדוֹ וְאוּ' לְמִי שְׁעֵסַק יָבֵא וְיִטְוֹל שְׁכָרוֹ וּע"ז הַשִּׁיב לְהֵם הַקַּב"ה לְשִׁתִּיחֵן בְּתַחֲנִי' הַשִּׁיב לְהֵם שׁוֹטִים שְׁבַעוּלָם כָּל מָה שְׁעָשִׂיתֶם לְצוּרְךָ עֲצַמְכֶם עָשִׂיתֶם וְכוּ' וְלֹא עָשִׂיתֶם כְּדִי לִיפְלוֹג בְּהַדְיָיְהוּ וְהַדָּר הַשִּׁיב לְהֵם עַל טְעוּתָם שֶׁהֵבִינוּ שְׁתוֹרַתְם הִיא שְׁכָרְדוֹ כְּלוּם יֵשׁ בְּכֶם מִגִּיד זֹאת וְאֵין זֹאת אֵלָא תוֹרָה וּע"ז טְעוּ הֵם וְהֵבִינוּ דְּהֵינּוּ ע"כ הַתּוֹר' פְּלוּלָה כַּמ"ש הַרְזוּ"ל הֵרֵאשׁוֹנוֹת יִשְׁמִיעוּנוּ אֵין שְׂאֵלְתִי אֵלָא עַל ז"מ וְמָה שְׁהִיק' עוֹד הָרַב תּוֹלְדוֹת יִצְחָק דְּלְמָה הִנְצַרְךָ הַקַּב"ה לִיטְוֹל ס"ת פְּלוּלָה פִּינּוֹן דְּאֵינוּ אֵלָא עַל ז"מ גַּם בְּזוֹ לֹא צָדֵק דְּהַרֵי הָרַב שְׁנוֹת חַיִּים כְּתִב דְּשִׂאֵלְתָה הַקַּב"ה הִיא לְכָל אֲנוּמָה וְאֲנוּמָה כְּדִינִיָּה לֹאוּ"ה עַל ז"מ וְלִישְׂרָאֵל ע"כ הַתּוֹרָה וְלְהַכִּי הִנְצַרְךָ לִיטְוֹל ס"ת פְּלוּלָה בְּעֵבוֹר יִשְׂרָאֵל.

וְמָה שְׁהִיק' עוֹד הַרְזוּ"ל לְדַבְרֵי הַר' שְׁנוֹת חַיִּים וְז"ל נְעוּד א"כ מָהוּ זֶה שֶׁהַשִּׁיבּוּ לְבַסּוֹף וְאָמְרוּ תְּנֶה לְנוּ מְרֵאשׁ וְנַעֲשֶׂנָה וְאֵם הוּא ז"מ דִּידְהוּ מָה יִתֵּן לְהֵם כְּבָר נְתוּנִים הֵם אֲצֵלָם וְכוּ' וְמָה הוּא זֶה שֶׁהַשִּׁיב לְהֵם הַקַּב"ה וְאָמַר לְהֵם אַעֲפִי"כ מְצוּהָ קִלְיָה יֵשׁ לִי וְסוּפָה שְׁמָה וְכוּ' דְּמָאן אֲדַכְר שְׁמָה דְּמַצְנַת סוּפָה דְּהַרֵי אֵינָם שׁוֹאֵלִי אֵל ז"מ דִּידְהוּ ע"כ גַּם זוֹ לֹא תְּבָרָא לְהַר' שְׁנוֹת חַיִּים וְז"ל דְּאֲפִשְׁר לִפ' דְּמָאֵי דְּקָאֵמַר תְּלַמוּדָא לְבַסּוֹף אֵלָא כְּדִי אוּמְרִים לְפָנָיו רַבִּישׁ"ע יִשְׂרָאֵל שְׁקִיבְלוּהָ הֵיכָן קִיָּמוּהָ לֹאוּ דְּסִתַּר מָה שֶׁהַשִּׁיב לְהֵם הֵרֵאשׁוֹנוֹת יִשְׁמִיעוּנוּ וְלֹא הָיוּ כְּכֹל אֵלָה דְּקָאֵמַר בְּתַחֲנִי' אֵלָא כְּאֵן שְׁפִיר קִיבְלוּ תִשׁוּ' יִתְבַּרְךָ עַל שְׁלֹא קִיָּמוּ ז"מ שְׁשִׂאֵל מֵהֵם אֵלָא שְׁהַגּוּיִם פְּאוּ לְעַרְעַר עַל יִשְׂרָאֵל בְּאֲנוּמְרָם יִשְׂר' שְׁקִיבְלוּהָ הֵיכָן קִיָּמוּהָ תִינַח אֲנַחְנוּ לֹא קִבְלָנוּ אַעֲיָקְר' הַתּוֹרָה וְגַם הַז"מ לֹא קִיָּמָנוּ אֲבָל יִשְׂר' שְׁקִיבְלוּ הַתּוֹר' וְגַם הַז"מ הֵיכָן קִיָּמוּהָ וּמִכִּינּוֹן שְׁנַצְחָם הַקַּב"ה אֵף הֵם חֲזָרוּ לוּמַר תְּנֶה לְנוּ מְרֵאשׁ וְנַעֲשֶׂנָה וְדוּ"ק (ע"כ מִיָּמוֹ אֲבָא מְאִירֵי זֶלֶה"ה): דָּף ל"ו ע"ב תּוֹס' ד"ה פִּי יִסִּיר דַּעַמ"ש בְּגַמ' בְּנוֹתִיָּהּ מִי"ח דְּבָר הֵן פְּרִיָּף בְּנוֹתִיָּהּ דְּאוּרִיָּי' הוּא דְּכָתִיב לֹא תִתְחַתֵּן וּמִשְׁנֵי דְּאוּרִיָּיָתָא ז' גּוּיִם וְאֵתוּ אֵינְהוּ וְגִזּוֹר אֲפִי' שְׂאָר אֲנוּמוֹת וּפְרִיָּף וְלִר"ש דְּאָמַר פִּי יִסִּיר לְרַבּוֹ' כָּל הַמְּסִירִים מֵאֵי אִיָּבָא לְמִיָּמַר כ' הַתּוֹס' לְרַבּוֹת כָּל הַמְּסִי' ע"כ הֵךְ דְּרִשָּׁא לֹא קִיָּמָא אֵלָא אֲבַתּוֹ לֹא תִקַּח לְבַנָּה דְּסַלִּיק מִיָּנִיָּה דְּאֵילוּ שְׂאָר אֲנוּמוֹת בְּגִירוּתָן שְׁרוּ וְלִר"ש דְּאָסַר פִּי' רַשְׁב"ם הֵךְ דִּר"ש לִיתָא בְּכוּלְהוּ תַנְיָאֵי אֵלָא מְשׁוּם דְּשְׁמַעִינּוּ לִיהֵ לִר"ש דְּדְרִישׁ ט' דְּקָרָא א"כ פִּי יִסִּיר קָרָא יִתִּירָא הוּא דְּכִי נָמִי לֹא כְּתִיב דְּרִשִׁי' הָאֵי ט' מִנְפְּשֵׁיהָ ע"כ וְדַבְרֵי הַתּוֹס' סְתוּמִים וּצְרִיכִים בְּיָאוּר וּב' הַדְּרָכִים שְׁכ' הַגָּאוֹן מְהַרְשֵׁ"א בְּפִי דְּבְרֵיהֶם דְּחוּקִים כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַרְוָאָה וּלְפַע"ד נ"ל פְּנוֹת הַתּוֹס' דִּלְר"ש דְּדְרִישׁ טַעְמָא דְּקָרָא אוּסַר כָּל הָאֲנוּמוֹת גַּם בְּגִירוּתָן וּמִט' הַסְּרָה וְהַנְּגָה הַתּוֹס' הוּק' לְהֵם בְּסוּ' זוֹ דְּמָאֵי פְּרִיָּף וְלִר"ש וְכוּ' נִימָא דֵאִיָּהוּ"ן לִר"ש דְּהַגּוּי דְּאוּרִיָּיָת' וְיִאֲמַר ר"ש שְׁמַעוּלָם לֹא גָזְרוּ תְּלַמִּידֵי שְׁמָאֵי וְהַלֵּל בְּזָה וּמ"ש בְּנוֹתִיָּהּ מִי"ח דְּבָר הוּא לְפּוּם קוּשְׁטָא דְּלֹא קִיָּל"ן כִּי"ל"ן כִּי"ל"ן לֹא אֲסָרָה אֵלָא ז' אֲנוּמוֹת דְּנוּקָא אִל"ו מִדְּפְרִיָּף תְּלַמוּדָא וְלִר"ש וְכוּ' מְשַׁמַּע דְּקִיָּל"ן כִּי"ל"ן שׁוּכוֹ וְק' וְהִלָּא בְּאֲמַת לֹא קִיָּל"ן כִּי"ל"ן כִּי"ל"ן שְׁהַרֵי גִיּוֹרַת שְׁל שְׂאָר אֲנוּמוֹת אָנוּ מִתִּירִין לְבֵא בְּקַהֵל וּע"ז תִּי' ע"כ הֵךְ דְּרִשָּׁא לֹא קִיָּמָא אֵלָא וְכוּ' וְהַעֲנִין

דְּהַרְמָב"ם פ"ב מא"ב כ' יִשְׂרָאֵל שְׁבַעַל גּוֹיָה לּוֹקָה שְׁנֹאֲמַר בְּתֵדָה לֹא תִתֵּן לְכֹנֹו וּע"ש הֵיטֵב בְּהַמְגִיד וּבכ"מ וְהִשְׁתָּא הַתּוֹס' ס' דַּע"ג דְּאֲנִן לֹא קִיל"ן כּר"ש בְּגִירוּתָן מ"מ בְּגִיוֹתָן מִיָּהָא שְׁפִיר יְלִפְי' לְרַבּוֹת פֶּל הַמְסִירִים וְהָבָא עַל הַגּוֹיָה לּוֹקָה מִשּׁוּם לֹא תִתְחַתֵּן אִף בְּשַׁאֲר אֲנוּמוֹת וּע"כ פְּרִיָּה תִלְמוּדָא שְׁפִיר דְּכִינֵן דְּהָקָא בְּגִיוֹתָן מִיָּרִי וּלר"ש דס' לְרַבּוֹת פֶּל הַמְסִירִים בֵּין בְּגִיוֹתָן בֵּין בְּגִירוּתָן וְאֲנִן בְּגִיוֹתָן מִיָּהָא ס"ל פְּנוּתִיהָ ק' שְׁפִיר אִיָּה אָנוּ אוֹמְרִים שְׁהִיא מִי"ח דְּבָרָה הָא דְּאוֹרְיִיתָא הִיא וְנָהוּ שְׁכ' הַתּוֹס' לֹא קִיָּמָא הֵד דְּרִשָּׂא אֲלָא אֲבַתּוּ לֹא תִקַּח לְבַנָּה דְּסִלְיָה מִיָּנִיָּה ר"ל דְּמַמְאֵי דְּבַעֵי תִלְמוּדָא וּלר"ש וכו' מִשְׁמַע דְּהָכִי קִיל"ן לז"א לֹא קִיל"ן הָכִי אֲלָא לְעַנְיָן בְּתֵדָה לֹא תִתֵּן דְּהֵינּוּ בְּגִיוֹתָן וּכמ"ש הַתּוֹס' בְּדַבּוּר הַקּוֹדֵם דְּאִילוּ בְּגִירוּתָן הָא קִיל"ן דְּשֵׁרוּ אֲבָל לר"ש דְּאוֹסֵר ר"ל דְּאוֹסֵר אִפִּי בְּגִירוּתָן פִּי רִשְׁב"ם דְּהִיא ס' יַחֲדָאָה וְנִרְהָ וְלִית פְּכוּלָהוּ תַנְאֵי וְאִפִּי ר"ש בְּעַצְמוֹ לֹא שְׁמַעְנוּ כֵּן בְּפִי אֲלָא דְּמַפְלָלָא אִיתְמַר מַמְאֵי דס"ל בְּעַלְמָא דְּרִשָּׁי ט' דְּקָרָא מְוֹכַרְח לומ' דְּגַם יְדְרוּשׁ פְּאֵן וְיִהְיֶה הַדִּין לְאֹסֵר אִפִּי בְּכָל הָאֲנוּמוֹת וְאִפִּי בְּגִירוּתָן אֲבָל אֲנִן בְּחֻדָא מִיָּהָא מוֹדִינָא לר"ש דְּבְּגִיוֹתָן מִיָּהָא לְרַבּוֹת פֶּל הַמְסִירִין וְהֵינּוּ מִמֶּשׁ כּס' הַרְמָב"ם.

זֶה נִרְאֶה לִי בְּכּוֹנֵת הַתּוֹס' וְהַבּוֹחֵר יִבְחֹר: מִס' זְבָחִים דָּף ב' ע"א בְּמִשְׁנֵה. פֶּל הַזְּבָחִים שְׁנִזְבָּחוּ שְׁלֹא לְשִׁמְן כְּשֵׁרִים כ' הַר"ם ז"ל בְּפִי הַמְשַׁנֵּה וְז"ל וּממ"ש שְׁלֹא לְשִׁמְן רְאִיָּה שְׁאֵם שְׁחַט סֶתֶם כְּשֵׁר וְעָלוּ לְבַעֲלִי ע"כ וְדְבָרֵיו אֵלוּ לְכַאוּרָה הֵם תְּמוּהֵיהֶם שְׁהוּא הִיפָּהּ מִסְקֵנַת הַש"ס שְׁאֲמָרוּ פֶּל הַזְּבָחִים שְׁנִזְבָּחוּ שְׁלֹא לְשִׁמְן וּכו' טַעְמָא דְּשְׁלֹא לְשִׁמְן הָא סֶתֶמָא עָלוּ אֲלֵמָא סֶתֶמָא פֶּלִשְׁמֵן דְּמִי וּרְמִינֵיהּ פֶּל הַגַּט שְׁנִזְבָּחַת שְׁלֹא לְשׁוּם אִשָּׁה פֶּסוּל וְסֶתֶמָא פֶּסוּל וּמִשְׁנֵי זְבָחִים וּכו' וְהַדֵּר פְּרִיָּה וְזְבָחִים בְּסֶתֶם כְּשֵׁרִים מְנַלֵּן אִילִימָא מִדְּתַנּוּ פֶּל הַזְּבָחִים שְׁנִזְבָּחוּ שְׁלֹא לְשִׁמְן וְלֹא קִתְּנֵי שְׁלֹא נִזְבָּחוּ לְשִׁמְן גְּבִי גַט נְמִי הָא קִתְּנֵי פֶּל הַגַּט שְׁנִזְבָּחַת שְׁלֹא לְשׁוּם אִשָּׁה פֶּסוּל וְלֹא קִתְּנֵי שְׁלֹא נִזְבָּחוּ לְשׁוּם גַּט פֶּסוּל וּכו' אֲלָא מְהָא דְּתַנּוּ לְשׁוּם אִשָּׁה דְּבָרִים הַזְּבָחַת נִזְבָּח וּכו' ר"י אוֹמֵר אִף מִי שְׁהִיָּה בְּלָבוּ לְשׁוּם אֲחָד מִפֶּל אֵלוּ כְּשֵׁר לְפִי שְׁהוּא תַנְאֵי ב"ד וְאִי ס"ד סֶתֶמָא פֶּסוּל קִיָּמִי ב"ד וּמִתְנוּ מִיִּלְתָּא דְּמַפְסִיל בִּיָּה וּכו' נִמְצָא דְּהָא דְּזְבָחִים בְּסֶתֶם כְּשֵׁרִים לֹאוּ מִדְּנִקְטַת תַּנְאֵי שְׁלֹא לְשִׁמְן אֲלָא מְהָא מִתְּנִיתִין דְּלְשׁוּם שְׁשָׁה דְּבָרִים וְאִיָּה כ' הַר"ם דְּממ"ש שְׁלֹא לְשִׁמְן תְּבִין שְׁסֶתֶמֶן כְּשֵׁרִים.

וּנ"ל לִישֵׁב דַּעַת הַר"ם וְהוּא עִפ"י מַה שְׁרָאִיתִי לְהַר"ם עַצְמוֹ בְּפִי הַמְשַׁנֵּה פ"ד דְּזְבָחִים עַל הֵד מִתְּנֵי דְּלְשׁוּם שְׁשָׁה דְּבָרִים וּכו' ז"ל וְהַתַּנְאֵי הֵזָה הַצָּרִיף שְׁיִהָא פְּנוּתָא בַּעַל הַקְּרָפֵן לְאֵלָה הוּ' דְּבָרִים מוֹסָף עַל הַשּׁוֹחֵט וְאָמַר ר"י שְׁהוּא תַנְאֵי ב"ד שְׁאִין הוֹלְכִים אֲלָא אַחַר מַחְשֶׁבֶת הָעוֹבֵד בְּלָבָד אֲבָל בַּעַל הַזְּבָח לֹא וּמַה שְׁיִישׁ לְתַמּוּהָ עַל דְּבָרֵי הַר"ם אֵלוּ עֵינֵן חֲזוֹן מַה שְׁיִישֵׁב נִמְצָא דַּעַת הַר"ם דְּפִי דְּהַ מִתְּנֵי דְּאָמַר ר"י לֹאוּ לְעַנְיָן דְּסֶתֶמָא כְּשֵׁר הוּא אֲלָא דְּבַעֲיָנָן פְּנוּתָא בַּעַל הַזְּבָח וּא"כ הוּא מֵאֵי פְּשִׁיט בְּגַמְרָא דִּידֵן דְּזְבָחִים בְּסֶתֶם כְּשֵׁרִים מְהָא מִתְּנֵי וְלִיכָא לְמִילָף מִינָּה מִיָּד ע"כ כ' הַר"ם דְּממ"ש שְׁנִזְבָּחוּ שְׁלֹא לְשִׁמְן כְּשֵׁרִים מִשְׁם תּוֹרָה יוֹצֵאָה דְּסֶתֶמָא כְּשֵׁר וְלֹא תִיקְשִׁי לָהּ דְּהָא גְּבִי גַטִּין נְמִי תְּנֵי שְׁנִזְבָּחַת שְׁלֹא לְשׁוּם אִשָּׁה פֶּסוּל וְסֶתֶמָא נְמִי פֶּסוּל הָא ל"ק דְּהַרִי בְּגַמְרָא פְּרִיָּה וְגְבִי גַט דְּסֶתֶמָא פֶּסוּל מְנַלֵּן וְלִיָּה לְהַ מְהָא מִתְּנֵי דְּגַטִּין וּמַעֲתָהּ כִּינּוּ דְּאִשְׁפָּחוּן בְּפִי שְׁאֲמָרוּ גְּבִי גַט דְּסֶתֶמָא פֶּסוּל תּוּ לֹא דִיָּיקִי לִישְׁנָא לומר מִדְּנִקְטַת שְׁנִזְבָּחַת שְׁלֹא לְשׁוּם אִשָּׁה פֶּסוּל וְלֹא נִקְטַת שְׁלֹא נִזְבָּחוּ לְשׁוּם אִשָּׁה פֶּסוּל ש"מ סֶתֶמָא כְּשֵׁר דְּהָא בְּפִי אִיתְמַר דְּסֶתֶמָא פֶּסוּל אִף בְּמִתְּנֵי דְּזְבָחִים דְּלֹא אִתְּפַרְשׁ הַדִּין אִי סֶתֶמָא פֶּסוּל אוּ כְּשֵׁר שְׁפִיר דִּיָּיקִי לִישְׁנָא דְּמִתְּנֵי דְּקִתְּנֵי שְׁנִזְבָּחוּ שְׁלֹא לְשִׁמְן וְלֹא קִתְּנֵי שְׁלֹא נִזְבָּחוּ לְשִׁמְן וּמִיָּנִיָּה שְׁמַעֵי דְּסֶתֶמָא כְּשֵׁר דְּמְהָא מִתְּנֵי דְּלְשׁוּם שְׁשָׁה דְּבָרִים לְדַעַת הַר"ם לִיכָא שׁוּם יְלִפוּתָא וּמֵאֵי דְּמִיָּיתִי הַש"ס מִיָּנִיָּה הֵינּוּ קוֹדֵם דִּילְפִי גְּבִי גַט דְּסֶתֶמָא פֶּסוּל מִמִּתְּנֵי מְפּוֹרְשֵׁת אֲבָל הַשְׁתָּא דִּילְפִי בְּפִי דְּגְבִי גַט ס' פֶּסוּל תּוּ לֹא צְרִיכָנָא לְמִילָף מִמִּתְּנֵי דְּזְבָחִים סֶתֶמֶן כְּשֵׁרִים

אלא מדוקנא דלישנא דנזבחו שלא לשמן ודוק היטב (אה"נ ס"ט וע' בכפ"א ח"א ד"ב ע"א): דף ד' ע"א פריה תלמודא מנלו דבעינו זביחה לשמה אמר קרא ואם זבח שלמים קרבנו וכו' אשפחן זביחה שאר עבודות מנלן וכו' יליף מזביחה מה לזביחה שפן נפסלת שלא לאוכלין בפסח וכו' כ' התוס' וא"ת זריקה נמי תפסול מק"ו דשחיטה שאינו פוסלת בשינוי בעלי' אלא ע"מ לזרוק ופוסלת ע"מ שלא לשם אוכלין ק"ו זריקה שפוסלת בזורק שלא לשם בעלים שתפסול שלא לשם אוכלין וי"ל דאיכא למיפרה מה לזביחה שפן טעונה צפון וישנה בחטאות הפנימיות מיהו אפתי לא קמא ליה הך פירכא עד בסמוך לכה י"ל דהכא לא יליף מזביחה אלא קבלה והולכה ע"כ.

ויש להעיר על דברי התוס' דתיקשי קבלה גופ' נימא דנפסלת שלא לשם אוכלין מק"ו דשחיטה ומה שחיטה שפשיך' בזר ואשה אפי"ה פוסלת שלא לשם אוכלין קבלה שפסולה בזר אינו דין שתפסול שלא לשם אוכלין והשתא לא מצי למיפרה מה לזביחה שפן טעונה צפון וכו' דקבלה נמי טעונה צפון וישנה בחטאות הפנימיות.

ונ"ל דלאו ק"ו היא דמה שהשחי' בזר ואשה לאו קולא היא דשניא שחיטה דלאו עבודה וכמ"ש ביומא דמ"ב ובכמה דוכתי וא"כ היכי נימא ומה שחיטה שפשיך' בזר ויש לה קולה זאת אפי"ה יש בה חומרא זו דנפסלת שלא לשם אוכלין קבלה וכו' וזה לא יתכן לומר פיון דשחיטה לאו עבודה היא אין זו קולא עד שנעשה ק"ו אבל התוס' מקשים שפיר משינוי בעלים דפוסל בשחי' ע"מ לזרוק נמצא פוסל השחיטה תלוי בזריקה גופה ודו"ק אף ראיתי להתוס' בד' יו"ד ע"א ד"ה לא תאמר בזריקה שכ' ועו"ק אמאי אין מחשבת אוכלין בזריקה תיתי מק"ו משחי' שפשיך' בזר פיון דלא פרכינו מצפון וחסא' הפנימית' והשתא לפי"ז דחשיב לה קולא מה שפשיך' בזר השחיטה הדרא קוש' לזכותא דתיקשי להו אקבלה דתיפסול בשלא לאוכלין מק"ו דשחיטה ולא מצי לתרץ מה לשחי' שפן טעונה צפון.

ולעת הפנאי צ"י: מס' תמורה דף ו' ע"ב במחלוקת אב"י ורבא פל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד חז אמר אי עביד מהני וח"א ל"מ פריה במאי קמפלגי בריבית קצוצה ופריה התם בסברא פליגי ה"כ בקראי פליגי וכו' אלא במאי קא מפלגי אב"י ורבא בשינוי קונה עיין פרש"י הב' שכ' בשינוי קונה פגון גזול עצים ועשאן פלים וכו' דלאב"י קני ורבא לא קני וכו' דפלוג' היא בפ' מרובה דאיכא למ"ד שינוי קונה ומפיק ליה מאשרגזל כעין שגזל ואיכא למ"ד שינוי ל"ק ויליף מזהשיב את הגזילה וכו' ולכאורה לא זכינו להבין פונת רש"י דה"ן תיקשי הני בסברא פליגי בקראי פליגי ואי ניחא להו לאוקומי פלוגת' דאב"י ורבא אף בקראי א"כ נימא דבריבית קצוצה פליגי וכעת אין בידינו ס' צ"ק ובה"ז: מס' גדה דף ל"א ע"ב אמר ר"א אין אשה מתעבר' אלא סמוך לוסתה שנא' הן בעון חוללתי ור"י אמר סמוך לטבלי שנא' ובחטא יחמתני אמי.

ע' במהרש"א דהנה גריס בסו' ור"י אמר אף סמוך לטבלי ע"ש היק' בס' מי גדה צע"ג על מהרש"א מסו' דסוטה ד' כ"ז ע"א שאמרו אליבא דמ"ד אין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה לא תיבעי לה וכו' ועיין פרש"י וצע"ג ע"ש ולע"ד יש לישיב עפ"י דברי התוס' שם שכ' בד"ה אליבא דמ"ד וז"ל ונר' דמ"ד סמוך לוסתה רוב עיבורין קאמר מיהו מוד' דזמנין מיקרי דמיעבר' סמוך לטבלי וכו' וכן למ"ד סמוך לטבלי ע"ש ומעתה א"ש שהיא סו' שאמרו הילכתא ישא אדם בת דומה ואל ישא דומה מט' דרוב בעילות אחר הבעל ועלה בעי בפרוצ' ביותר מהו אליבא דמ"ד סמוך לוסתה דרוב העיבור הוא סמוך לוסתה לא תיבעי לה פיון דמט' רובא אתינו עלה לא ידע

בה ולא אתי למינטרה כי תיבועי לה אליבא דמ"ד אף סמוך לטבי' לפי גירסת מהרש"א ר"ל דרוב העיבורי' הם סמוך לטבי' ומצי למינטרה וכיון דברוב העיבורין מצי למינטרה אנו דאזלינן בטר רנבא שרי לישא אותה או לא דלמיעוטא דסמוך לוסתה לא תינשינו ודו"ק: דף ל"ב עא רש"י ד"ה שתיה בכלל אכילה דכ' ואכלת לפני ה' אלד' לה מעשר דגנה תירוש תירוש תמרא הוא וקרי ליה רחמנא אכילה יש לתמוה דבשבו' דכ"ג ויומא ד' ע"ג דחו ראיה זו ואמרו דילמא דאכלי ע"י אנגרון אלא ילף שְׂכָר מְנִזֵּר ע"ש וי"ל בְּדוּחַק: בס"ד אַכְתוּב קֶצֶת הָעֵרוֹת עַל ס' הַגַּד"מ הַנֶּק' בְּשֵׁם חֻקֵי חַיִּים (למע' פֶּאֶר הַדוֹר רַבִּין חֲסִידָא עֲט"ר מוה"ר מ"מ רַאש"ל אג"ן הַסֵּהר זְצוּק"ל וזיע"א) מִיַּד עֲבָרֵי דְרָף הַעֲבָרָה הַנִּלְע"ד אֲמַרְתִּי בִּס' וַיִּחְקוּ וּלְמַעַן תִּהְיֶה לִי לְמַזְכָּרַת: מִס' בְּרֻכּוֹת דָּף ב' ע"ב בְּלִיקוּטִיו דְקִי"ג ע"ג הֵיךְ עַל הָרֵב ז"ב וְ"ל וְלֵע"ד לֵק"מ שְׁהָרִי הֵתֵם תִּיבַת וַיֵּלֶן וכו'.

נ"ב לא ידעתי מאי קאמר שְׁהָרִי הַמְקָשָׁן צָרִיף שְׁיִקְשָׁה בְּכַח עַל הַבְּרִייתָא וּא"כ פִּינּוּ דְאִיכָּא לְפָרוּשֵׁי הֵכִי וְהֵכִי וְאִיכָּא קֶצֶת גִּילּוּי בִּפ' וַיֵּלֶן שָׁם א"כ ה"ן הוּא בִּיאַת שְׁמֵשׁ וּמֵאֵי מִק' לְהַבְּרִייתָא.

גם מ"ש על הַרְשָׁפָּא ו"ל אחמה"ר ל"ק מִיַּד שְׁהָרִי בִּפ' וַיְהִי הַשְּׁמֵשׁ לְבֵא אֵין בּוֹ שׁוּם הוֹכְחָה וְתִרְגָּם הִירוּשׁ' וַיִּוָּתֵן ו' עֲזִיבָאֵל שְׁהוּא בִּיאַת שְׁמֵשׁ. וְלַעֲד"ן לִישָׁב דְּבִשְׁלָמָא אֵי אֲמַרְי' דְּנִבָּא הַשְּׁמֵשׁ הִינּוּ בִּיאַת אִוְרוֹ א"ש לִישָׁנָא דוֹטְהָר דְקָאֵי עַל גּוּף הַטְּמֵא לֹא כֵן הַשְּׁתָּא דצ"ל דוֹטְהָר הוּא טְהָר יוֹמָא וְאִינוּ מְתִישָׁב הַמְקָרָא לְפִי פְּשׁוּטוֹ וְע"ז הוּק' לוֹ מְמֵאֵי וְכו' וְע"ז תִּי' א"כ לִימָא קָרָא וַיִּטְהָר פִּי דְאִפְל' אִם תֵּאמַר כֵּן אֵין הַמְקָרָא מְתִישָׁב עַל פְּשׁוּטוֹ זֶה נֵר' לִי בְּרוּר וְדו"ק: דָּף ו' ע"ב אֲמַר ר' חֵלְבוֹ אֲמַר רַב הוּנָא כָּל הַקּוֹבֵעַ מְקוּם לְתַפְלִתוֹ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִהְיֶה בְּעֲזָרוֹ כ' הָרִי"ף וְכו' וי"ל בְּדַבְּרֵי דְמַרְבָּה הַמְחַלְקֵת שְׁהָרִי לְקַמּוֹ דְּבָר זֶה בְּמַחְלֻקֵת הוּא שְׁנוּי וכו'.

נ"ב ל"ק מִיַּד שְׁהָרִי סִימּוֹ שָׁם בְּש"ס דכ"ו לְעוֹלָם אֵימָא לָהּ אַבּוֹת תִּינְקוּם וְאַסְמְכוּהוּ רַבְּנָן אַקְרַבְנוֹת ע"ש: דָּף ז' ע"א וַיִּוָּדַע דַּעַת עֲלִיוֹן הַשְּׁתָּא דַּעַת בְּהִמְתּוֹ וְכו' הַתּוֹס' בַּע"ז ע"ב ד"ה כ' מְשַׁמַּע מַעֲצָמוֹ וְלֹא בְּנִבּוּאָה וְכו' וְק' דָּגָם בְּתִי הַש"ס אֵלָּא מְלַמֵּד שְׁהָיָה יוֹדַע לְכוּן אוֹתָהּ שְׁעָה מְשַׁמַּע מַעֲצָמוֹ וכו'.

נ"ב לֵק"מ דְּהִיָּה יוֹדַע לְכוּן אֵת הַשְּׁעָה ע"י סִמְנִים וְכמ"ש שָׁם בְּבְרֻכּוֹת אוֹ בְּאִיזָה חֲקָמָה וְלֹא בְּנִבּוּאָה וְלִכְּהָ לֹא יָדַע דַּעַת בְּהִמְתּוֹ וּפְשׁוּט: שָׁם ע"ב אֲמַר ר"י מְשׁוּם רְשָׁב"י מוֹתֵר לְהַתְּגָרוֹת וְכו' וְהִנֵּה הָרִי"ף ו"ל הָאָרִיף וְכו' וְלַעֲנ"ד נֵר' דְּלֹא ק"מ וְכו' אֵף לְפִי תִי' דְּהָא בְּרַשָּׁע שְׁהַשְּׁעָה מְשַׁחֲקַת לוֹ אֵי אֲפָשָׁר לְפָרְשׁוֹ כָּלֵל קָרָא דְּאֵל יִבְנֵא לְהַתְּגָרוֹת דְּסִיפִיהָ דְקָרָא פִי אִם בְּיָרָאת ה' כָּל הַיּוֹם אֵין לוֹ שְׁיִיכּוֹת וְחִיבּוֹר כָּלֵל וכו'.

נ"ב יש לפרשו עפ"י מ"ש ב'פ' א"ח"פ כי אם יש אחרית ותקנתה לא תפּרַת דְּהַכְּנָנָה דְּזֶה הַרְשָׁע דְּקִיָּמָא לִיהָ שְׁעָתָא יֵשׁ אַחֲרִית וַיְבֵא יוֹמוֹ וְתִקְנֵתָהּ לֹא תִפְרַת וּא"ש כְּפִי דְּבָרֵי הָרִי"ף. דָּף י' ע"ב עֵיבֵר נִיסָן בְּנִיסָן וְלֹא הוּדוּ לוֹ וְכו' נֶאֱמַר תִּמָּה עַל מְהַרְשָׁ"א שֶׁכ' בְּסִנְהֶדְרִין דִּי"ב ע"ב עֲמ"ש בְּש"ס עֵיבֵרָהּ מֵאֵי אֲמַר עוֹלָא וְכו' וְנִזְרָאוֹת נִפְלְאוֹתֵי עֲלִיוֹ דְּמִלְכָּד דְּרִשָׁ"י ו"ל לֹא נִתְפַּוּן לְכָהּ שְׁהָרִי כ' כָּאֵן דְּהוּא לִס"ד עוֹד דְּהָרִי בְּש"ס וְכו' נ"ב פּוֹנֵת מְהַרְשָׁ"א מְבִנְיָתָא דְּאֵי ס"ד דְּהַש"ס דְּעֵיבֵר נִיסָן בְּנִיסָן הִינּוּ אַחַר שְׁנַתְּקַדָּשׁ הַחוּדָשׁ וְאַסִּיקוּ כְּדִשְׁמוּאֵל דְּעֵיבֵר בְּיוֹם ל' שָׁל אֲדָר לֹא הִיָּה לוֹ לְרִשָׁ"י שְׁהוּא מְפָרֵשׁ לְהַנִּיחַ מְקוּם לְטַעוֹת.

גם מ"ש קוֹשֵׁיָא מְעִיקְרָא לִיתָא דס"ל לר"ן וכו' וכמ"ש מְרֵן כ"מ וכו' לִיתָא דהכ"מ כ' דלְדַעַת ר"י ק אִם עֵיבְרוּהוּ מְעֻנְפֵר מ"מ בְּיָקֵשׁ רַחֲמִים אָבֵל לְדַעַת ר"ש לֹא יִתְכֵן לֹמֵר כֵּן וְקו' מְהֵרָשׁ"א הִיא לְדַעַת ר"ש דְּאוּקְיָמְנָא דְטַעָה בְּדִשְׁמוּאֵל וּא"כ ק' לר"ן אִמְאֵי קְאָמֵר ר"ש שְׁבִיִקֵשׁ רַחֲמִים וְהָיִ הִיָּפָה ס' ר"ן.

גם מ"ש מְהֵהִיא דְפִסְחִים לְפִי דְבָרֵי מְהֵרָשׁ"א לִק"מ. וְכָבֵר קְדָמוּ בְכ"ז הָרַב פְּנֵי מִבֵּין ח"א דל"ח ע"ד: דָּף י"א ע"ב רש"י ד"ה אָמֵר לְהֵם הַמְּמוֹנָה הִיָּנֵנו סָגֵן פְּדֹאִיתָא בְּיוֹמָא הִיָּנֵנו סָגֵן הִיָּנֵנו מְמוֹנָה ט"ס נָפֵל וְכו' וְהִנֵּה הַתּוֹס' בְּיוֹמָא הִיָּק' לרש"י מְהֵירוּשְׁלָמֵי וְכו' אִיבְרָא דְדְבָרֵי הַתּו' תְּמוּהִים דְהָרֵי סו' דְסִנְהֵד' מְפֻנְר' פְּדְבָרֵי רש"י וכו'.

נ"ב פְּבֵר קְדָמוּהוּ בְכ"ז הֵר' שִׁיחַ יִצְחָק בְּיוֹמָא וְהֵר' בְּאֵר שְׁבַע פ"ג דְתַמִּיד וְכו' עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל ע"ש: דָּף י"ב ע"ב לֹא שְׁתַּעֲקֵר יצ"מ מְמַקְוֵמָה וְכו' וְק"ל מֵאֵי מְדַמֵּי לִיהָ לִיעֲקֹב וכו'. נ"ב פְּבֵר קְדָמוּ בְס' עֵינֵן יִעֲקֹב וְיִשָּׁב ע"ש: דָּף י"ג ע"א רש"י ד"ה בְּלִשׁוֹן הַקְּוֹדֵשׁ וְכו' עֵינֵן בְּקַמָּא דכ"ב עֲזָרָא תִיָּקֵן וְהָא מְעִיקְרָא וְכו' וְצ"ע וְדו"ק עכ"ד ט"ס נָפֵל וְצ"ל בְּתוֹס' גַּם מ"ש בְּקַמָּא דכ"ב ט"ס נָפֵל וְצ"ל פ"ב וְכָבֵר קְדָמוּ בְקו' זו הַב"ח א"ח ס' תֵּרַפ"ה וְעֵינֵן חֲלָקוּ שֶׁל יָדִיד ס' תֵּרַפ"ה: דָּף כ"ד ע"א תוּס' ד"ה וְהַתְּנִיָּא הִיָּשֵׁן בְּמִיטָה וְכו' פִּי רש"י וְכו' וְלֹא נְהִירָא לֹא אֲשַׁפְחֵן אֲשֵׁתוֹ דְמַקְרֵי בְנֵי בֵיתוֹ וְכו' וְכָמוֹ כֵּן ק"ל מ"מ שֶׁ בְּיִרוּשְׁלָמֵי דְמַגִּילָה פ"ב בְּרַ קְפָרָא אָמֵר צָרִיף לְקָרוּתָהּ לְפָנֵי נָשִׁים וכו'.

נ"ב פְּבֵר קְדָמוּ הַבְּרַכָּי א"ח ס' ל אֹת א': דָּף כ"ו ע"ב טַעָה וְלֹא הַתְּפַלֵּל מְנַחֵה וְכו' לְמִימְרָא דְכֵינֵן דְלֹא הִבְדִּיל בְּקַמִּיָּתָא פְמֵאן דְלֹא צְלִי דְמֵי וְכו' וְק' לִי טוּבָא מִנ"ל מְעִיקְרָא לְמִימֵר דְטַעָמָא דְרַאשׁוֹנָה דְלֹא עָלְתָה לוֹ וכו'.

נ"ב פְּבֵר קְדָמוּ הָרַב לְשׁוֹן לְמוּדִים חֵא"ח דָּף ל' ע"ג וְהָרַב אָמֵר יָדִיד וְיִשְׁבּוּ ע"ש: דָּף נ"א ע"א אִיסְפָּרְגוּס ק' לְלֵב וְכו' וְהַתְּנִיָּא ק' וְכו' ל"ק הָא בְּמִינְשׁוֹן וּפְרַשׁ"י מִינְשׁוֹן מִג' שְׁנִים כִּמ"ש פְּבַתְרָא יָשׁוּן מִשְׁלַל אֲשַׁתְּקַד מִינְשׁוֹן שֶׁל ג' שְׁנִים וִיל"ד דְכָפֵי דְבָרֵי רש"י מוּכַח דְיָשׁוּן מִשְׁלַל אֲשַׁתְּקַד ק' וְל"ל לְהַש"ס לְמִימֵר הֵכִי נִימָא פְאָן בְּחֻדְשׁ פְאָן בְּיָשׁוּן וכו'.

נ"ב לִק"מ דְחֻדְשׁ ק' וְמִינְשׁוֹן יָפָה וְיָשׁוּן לֹא ק' וְלֹא יָפָה וְהֵכִי מוּכַח שֶׁם בְּנִדְרֵי שְׁאָמְרוּ וְעוֹד שֶׁהוּא יָפָה ע"ש וְמִדְבַּר רש"י לֹא מוּכַח מִיָּדִי וּבְרוּר: שֶׁם שְׁמֵאל מְהוּ שְׁתַּסִּיעַ לְיָמִין וְכו' וְאֵנִי עֲנִי חִיפְשׁוֹתֵי וּמְצִאֲתֵי דְשֶׁל כַּת הַקְּוֹדֵמִים הִיא וְהוּא שְׁרֵאִיתִי לְהַב"י בְּסִי' קפ"ג שֶׁהִבִּיא מְשֶׁם שְׁבִלֵי הַלֵּק"ט וְכו' וְלַעֲנֵד לְפִי מ"ש בְּכֻנְתַּת הַש"ל לִק"מ וכו'.

נ"ב זו תִּימָה דְמָה שְׁפַתְב בְּכֻנְתַּת הַש"ל פְּתַבּוּ הַב"י שֶׁם כִּמ"ש הַרְוָאָה וְאִין סְפֵק דְלֹא רָאָה דְבָרֵי הַב"י אֲלֵא רָאָה קְצַת דְבָרֵיו מִן הַמַּג"א. גַּם מ"ש עוֹד וְרֵאִיתִי לְהַמַּג"א שֶׁהִבִּיא רָאָה לְהַש"ל מִסו' דְשַׁבַּת דְצ"ג וְאֵנִי תְּמִיָּה דְמָה בָּא לְחֻדְשׁ וכו'.

נ"ב נִלְע"ד דְבָא לְחֻדְשׁ דְהַש"ל הִבִּיא רָאָה מִסו' דְבִיָּצָה דְכִיחֻל הָעֵינֵן וְיָד הַדּוּחָה נְטוּיָה לֹמֵר דְאִינָה רָאָה כו"ד דְלֹא הָיִ סִיּוּעַ כו"ד וְלִכֵּן הִבִּיא סו' דְשַׁבַּת דְהוּא דוּמָה מְמַשׁ לִמ"ש הַש"ל: מִס' שַׁבַּת דָּף ב' ע"א תוּס' ד"ה פֶּשֶׁט בְּהַזְרֵק לְקַמֵּן רש"ל מִחַק וְרש"א כ' וְלֹא יִדְעָתִי לְמָה וְלִי נֵר' דְהֵאָמַת אַתּוּ דְצָרִיף לְמוֹחֻקוֹ דְהָרֵי יָדְעִינֵן וְדֵאִי דַפ' הַזְרֵק הוּא לְקַמֵּן וכו'.

נ"ב א"א לֹמֵר כֵּן בְּכֻנְתַּת רש"ל דְבְכַמָּה וְכַמָּה מְקוּמוֹ אִין מְסַפֵּר כּוֹתְבֵין הַתּוֹס' לְקַמֵּן בְּפ' פְּלוּנֵי וּמְכַלְלֵם ד"ג ע"א ד"ה וּמְפִיס וְד' ח' ע"א ד"ה אָמֵר וְד' מ"ג ע"א ד"ה דְאִיָּתוֹר וְאִמְאֵי לֹא מְחַק

רש"ל מלת לקמן ודבר זה לא ניתן לראות רש"ל ורש"א פשוטה למבין: דף ג' ע"א תוס' ד"ה פבא דרישא וראיתי להפר"ח וכו' וק' וכו'.

נ"ב פבר קדמו הרב למונדי ה' ד' ל"ב ע"ב: שם תוס' ד"ה עקירת גופו וא"ת אמאי לא פשיט ממתני' דקתני לא יצא החיט וי"ל דאפי"ה אסרו רבנן ע"כ וק' דהרי תוס' שם די"א ד"ה שפא וכו' דהוי גזי' לגזי' וכו'.

נ"ב לק"מ דאעיקרא תוס' לא מקשו מידי לדעת לבא שרי אוקמוה בסוגיא שם דנקטה לה למחט בידיה לרבא וא"כ מאי פשיט פיון דנקיט לה בידיה אימא דעביד נמי עקירה והנחה אבל לא בני דמתני' בתחוובה לו פבגדו איירי א"כ מק' דתיפשוט דעקירת גופו הוי פעקירת חפץ ומתירן שפיר לדעת אבני נדוק היטב: דף י"א ע"א תוס' ד"ה לא יעמוד וכו' ולפקענ"ד תמיהתו וכו' והראיה דהתוס' שם בעירו הביאו בתחילת פרש"י ותיק' על הך פ"א וכו'.

נ"ב ראיה זו איני מכירה דהיא תדע מן הקושיא דעל התוס' מק' הר' מאיר עיני חכמים. גם בעיקר קו' על מהר"ם יש לגמגם: דף כ"ב ע"א איתמר אין מדליקין מנר לנר וכו' ותיק' בס' חפץ ה' וכו' ולפענ"ד אפשר לישב עפ"י מ"ש התוס' בד' כ"ד ע"א ד"ה וכו' דחזא מפלל חבירתה איתמר וכו'.

נ"ב אינו מתניש בזה כלל ואי אפשר לאומרו דאי אמר הך קמיינתא דאין מדליקין וכו' הו"א דוקא התי' משום אפחוישי לא כן בשאר הנאות שימוש ואי תנא הך דשבת דאסור להשתמש הו"א דוקא איירי בשימוש שאינו לצורך מצוה אבל מנר לנר דהוא לצורך מצוה שרי וא"כ אי אפשר לומר דחזא מנייהו אמר רב ואידך איתא מפללא ואמטו להכי תי' הרב חפץ ה' מה שתי' דלתירוצו ב' מימרו' רב הן ודו"ק.

ול"ד למ"ש התוס' בד' כ"ד דהתי' מימרא אחת יוצאה מפלל חבירתה במכ"ש אמטו להכי כ' התוס' דחזא מפלל וכו' וברור: דף ס"ז ע"א רש"י ד"ה יש בו משום רפואה וכו' וק' ממ"ש רש"י בחולין דע"ז ע"ב וכו'.

נ"ב זה ד' מאות שנה שהוק' קו' זו להר"ן בחולין והביאה רש"ל שם ביש"ש סי' כ"א עש"ב. (אה"נ ס"ט מדברי הר"ן אלו אינו נראה מדבריו שפא להק' לרש"י היפך דידיה אדידיה אלא פא להק' על רש"י דפ' במה אשה שפי' דדבר שאינו נזכר שיש בו רפואה אעפ"י שיש בו רפואה יש בו משום דה"א.

מהא דשן שועל אעפ"י שאין רפואתו נזכרת. והנר' לע"ד לתירץ על קו' הר' ח"ח ו"ל דהא דקאמר בחולין לחש שיש בו משום רפואה היינו אותו הלחש שלוחש על המכה ולכך יש בו משום רפואה אבל הך איירי דאינו לוחש על המכה וכמו שפירש"י בחולין להדיא): דף צ"א ע"א בפעא מינז' וכו' זרק פזית תרו' והנה ראיתי להרב המגיה של המשל"ם וכו'.

נ"ב מה שהיק' פאן על הר' המגיה ועל הרב משל"ם פבר כ' באורח במקום אחר ושלחנו לפני מעלת הר' המובהק כמהר"י פינצ'י יצ"ו ויש אתנו תשו' אשר שלח אלינו לפי רוב הענוה ופירשנו בעניויתין פונת התוס' ומהרש"א דלא כמו שהבין הרב נר"ו: דף ק"ט ע"א תוס' ד"ה הא ר"מ הא ר"י תימא היכי מדמה פלוגתא דלעיל דמיירי ברפואה ודבריה' תמוהי' דהיא היא אתקפת' דר"ן וכו' שו"ר למהרש"א וכו' ולדידי לא זכיתי להבין דבריו ולא.

יְדַעְתִּי מַה יִּתּוּר דְּבָרִים מְצָא בְּדַבְּרֵי הַתּוֹסֵ' אֵלּוּ רָמְזוּ יוֹתֵר מֵאֲתַקְפְּתָא דְרַ"ן וְכוּ' וְלֹא רָאִיתִי בֵּין הַתּוֹ' לַש"ס כִּי אִם שְׁנוּי דְּבָרִים וְהַפֵּל יוֹצֵא לְסִיגְנוֹן אֶחָד עַכ"ד. נ"ב דְּבָרֵי מְהַרְשֵׁ"א נְכוּנִים דְּהַתּוֹסֵ' מִקְשִׁים בְּחֻזְק וְהִינּוּ דְּנִקְטוּ בְּלִשׁוֹנָם הֵיכִי מְצִי לְמִימַ' דְּבַהֲכַרְח לֹא יִתְכּוֹן לֹמַר כֵּן וְהִינּוּ כַּמ"ש רַש"א אֶף הַש"ס פָּרִיף בְּלִשׁוֹן אֵימּוֹר בְּלִי חֻזְק קוֹ' וּבְרוּר: דָּף קל"א ע"ב רַש"י ד"ה וְנִיכְתוּב בְּהַדְּיָא בְּמַצָּה וְכוּ' כ' מְהַרְשֵׁ"א וְכוּ' וְדַבְּרֵי תְמוּהָ' וְכוּ' וְכַמ"ש בְּסוּפָה דַּנ"ז ע"ש.

נ"ב דְּבָרֵי קֶצֶת מְגוּמָמִים וְכָבֵר קִדְמוֹ בְּקוֹ' זוֹ הֵר' לְיִמּוּדֵי ה' דַּכ"ג סו' ע"א ע"ש: מַס' רֹאשׁ הַשְּׁנָה דָּף ל"ג ע"ב שְׁיַעוּר תְּרוּעָה כַּג' יְבָבוֹת וְהַתְּנִיָּא וְכוּ' אָמַר אַבְיִי בְּהָא וְדַאי פְּלִיגִי וְקל"ט אֲמַאי קֹאמֵר וְדַאי פְּלִיגִי נִימָא דְּבַרְיִיתָא לְפָרוּשֵׁי מִתְּנִיתִין אֲתָא וְנִימָא דְּמִתְּנִיתִין נְקֻט לִישְׁנָא דְּקָרָא וּבַרְיִיתָא פִּי' דְּהִינּוּ ג' שְׁבָרִים וְכוּ' וְהַצ"ע.

נ"ב יֵשׁ לִישׁוּב קוֹשְׁיָא זוֹ דְּהִנֵּה תְּרַגּוּם תְּרוּעָה הוּא יְבָבָא וּבִקְרָא דְּוִתִּיבָב גּוּפְיָה יֵשׁ לְצַדֵּד אֵי גְנוּחֵי גִנּוּחַ וְהִינּוּ שְׁבָרִים אוֹ יְלוּלֵי יְלוּל וְהוּא הַנְּקָרָא בְּלִשׁוֹן ב"א יְבָבָא וְא"כ הַמְּשָׁנָה שְׂרוּצָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ מַהוּ תְּרוּעָה הֵיכִי קֹאמֵר כַּג' יְבָבוֹת אִם אֵיתָא דְּנִקְט פְּלִישְׁנָא דְּקָרָא מַה לְיִמְדֵנוּ הַמְּשָׁנָה וְהִלָּא צָרִיף פִּי' לְפִי' מְוַכְרַח דְּבִלְשׁוֹן ב"א לִיפָא לְסַפּוּקֵי בְּיְבָבָא אֶף דְּבִלְשׁוֹן הַפ' נְסַתְּפַק לָנוּ וְא"כ פִּי אָמְרוּ בְּמִשְׁנָה כַּג' יְבָבוֹת הִינּוּ יְלוּלֵי יְלוּל מְמַשׁ וְא"כ פְּשָׁאֲמָרוּ בְּבַרְיִיתָא ג' שְׁבָרִים וְדַאי פְּלִיגִי וְנִכּוֹן.

שׁוּב אַחַר זְמַן כֹּה הִרְאֵנִי עֲמִיתִי בְּתוֹ' יְדִי"ן רַב רַחֲוּמָאֵי דְּבַק מֵאֵחַ כַּמְהַר"ר וְ' וִינִישְׁטֵי יַצ"ו וְשִׁפְדְּבָרֵי כ' הַרְמַב"ן בְּלִקְוֹטֵי דִי"ט ע"ג עֲלֵץ לְבִי כִי תִלִּית זְכִיתִי לְדַעַת עֲלִיוֹן וְהַר' חו"ח אֲשֶׁתְּמִיט מִיְנִיָּה: דָּף ז' ע"א ת"ר בַּא' בְּנִיטָן ר"ה לְחַדְשִׁים ר"א וְ' יַעֲקֹב אֹמֵר מְהֵכָא וְכוּ' וְכֹלְהוּ מ"ט לֹא אָמְרֵי מְהֵכָא דִּילְמָא מַאי רֹאשׁוֹן רֹאשׁוֹן לְמִילְתֵּיהּ הִיק' מְהַרְשֵׁ"א וְכוּ' וְלִק"מ דְּמֵאֲחַר דְּמִקְרָא דְּבַחְוִדְשׁ הִרְאֵשׁוֹן וְכוּ' תוֹ אֲמַאי אֲצַטְרִיף וְכוּ'.

נ"ב הַמְּעִינִין בְּסוּגָיָא יִרְאָה דַּמ"ש דִּילְמָ' רֹאשׁוֹן לְמִילְתֵּיהּ הִינּוּ אֵי לֹא כְּתִיב קָרָא דְּבַחְוִדְשׁ הַג' דְּהַפִּיל פּוּר אֶף בְּתַר דְּכְתִיב הִנֵּי קָרָאֵי הָא וְדַאי דְּקָרָא דְּבַחְוִ' הִרְאֵשׁוֹן הִינּוּ לְחַדְשִׁים וְכ"כ הִנֵּי קָרָאֵי וְא"כ עוֹד הַיּוֹם ק' לְמָה לִי חוֹדֶשׁ סִינּוֹן וִי"ב הוּא אֶדְרַל"ו דְּאוֹרְחֵי' דְּקָרָא הֵכִי הִנֵּי וְדו"ק: מַס' סוּפָה דָּף ל"ג ע"א אָמַר אַבְיִי הָאֵי אֲסָא מְצַרְאָה כְּשֶׁר רָאִיתִי בַּס' מַחְנֵה לֹוי שְׁהִיק' וְכוּ' ל"ל לְאוּקוּמֵי בְּאַסָא מְצַרְאָה לְוִקְמֵי בְּאַסָא בַּת ה' עֲלִין וְכוּ' ל"ק מִיְדֵי דְּלָא מְצִינוּ דְּוַגְמָתָהּ בְּעוֹלָם אֲסָא בַּת ה' עֲלִין וְכוּ'.

נ"ב הוּא רוּצָה לְהַכְחִישׁ דְּבַר הַנְּרָאָה לְעִין כֹּל דְּהָרִי עֵינֵינוּ רוֹאוּ' כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים אֲסָא בַּת חַמְשׁ עֲלִין: מַס' מוֹעֵד קֶטֶן דָּף ט' ע"א וּמְקַדְשׁ רֹאשׁוֹן מ"ל דְּדַחֵי גְמַר יוֹם יוֹם מְהֵתָם וְכוּ' וְקל"ט דְּמַאי בְּעֵי הַש"ס מֵאֲחַר דְּמַעֲיָקְרָא כְּבָר יְלִיף מְשַׁכְּן דְּדַחֵי שְׁבַת מֵיְתוּרָא דְּקָרָא דִּיּוֹם וְא"כ מְקַדְשׁ אֲתֵי בַּק"ו מְמַשְׁכְּן וְכוּ'.

נ"ב לִק"מ דְּהוּא סְבַר דְּמַאי דְּבַעֵי הַש"ס וּמְקַדְשׁ מַנ"ל הַכְּפֻנָה מַנ"ל לְמִילְתָּהּ דִּין דְּדַחֵי וְזֵה אֵינוּ דְּמַהֲיָכֵן יְלִיף מְדַכְּתִיב יוֹם ז' יָמִים וְז' יָמִים י"ד יוֹם וְהִלָּא זֶה הַפְּסוּק פּוֹתֵב הַתּוֹ' אָמְרוּ אַחַר כַּמָּה שָׁנִים שְׁנַעֲשֶׂה חֲנוּפֶת הַבַּיִת וְא"כ אִם פְּנוֹת הַש"ס לֹמַר מַנ"ל דְּמַהֲיָכֵן לְמָדוּ שְׁלֵמָה וְדוּרוֹ לֹמַר דִּיּוֹה"כ דַּחֵי חֲנוּפֶת הַבַּיִת א"כ הֵיכִי יְלִיף ג"ש דִּיּוֹם יוֹם וְהִלָּא בְּשַׁעֲשֵׂוּ מַעֲשֶׂה לְדַחֲוֹת יוֹה"כ הֵיכֵן מְצָאוּ פְּתוּב יוֹם כְּדִי שְׁיַעֲשׂוּ ג"ש מְמַשְׁכְּן אֶלָּא בְּרוּר דְּכֻנַּת הַש"ס הוּא וּמְקַדְשׁ מְנַלֵּן דְּכָף הִנֵּה מַעֲשֶׂה שְׁדַחוּ יוֹה"כ וְיְלִיף ג"ש דִּיּוֹם יוֹם לְלַמֵּד שְׁכָף הִנֵּה מַעֲשֶׂה וְזֵה בְּרוּר וְהִיּוֹתֵר תִּימָה

שבסו"ד כ' ואם נאמר דכנב' הש"ס דקאמר מנלן היינו מנ"ל דבאותה שנה דחו יוה"ך וכו' אומר פן באם נאמר וזה דבר פשוט לדרדקי דבי רב.

עוד פתב ואם נאמר דהק"ו אית ליה פירקא וכו' גם זה אינו דאי אית ליה פירקא גם בג"ש אם היא מןפנה מצד אחד למדין ומשיבין וכו' והקא אינה מןפנה מב' צדדין דהא יום דמקדש דרשינו לעיל למילף דאין מערבין שמיחה בשמיחה וכו' נ"ב הא לעיל דרשי דאין מערבין שמיחה בשמיחה מדכתוב שבעת ימים וז' ימים דהיה די שיאמר י"ד יום ומדכתוב ז' ימים וז' ימים דרשי דאין מערבין פאשר יראה הרואה וא"כ הג"ש היא מןפנה מב' צדדין.

עוד כ' ואם נאמר דהגם דילפי' לעיל מפדי פתיב י"ד יום וכו' אפי"ה חשיב מןפנה וכו' עדיין ק' ל"ל מג"ש ת"ל מדמניתר האי יום דמקדש נימא מה יום פולו רצוף כדיליף גבי משפן למה צריף ג"ש להכי.

נ"ב לעד"ן דלק"מ דהרואה יראה שדברי הש"ס דגבי משפן אמרו מה יום רצוף וכו' ופריף אימא ימים הראויים אלא מדכתוב עשתי עשר יום ופריף ה"נ אימא ימים הראויים אלא מדמניתר קרא וה"נ פי בעי בש"ס ומקדש מנ"ל דדחי פריף אילימא מדכתוב י"ד יום אימא ימים הראויים אלא מג"ש באופן דדברים אלו נפלאו ממני.

גם מ"ש ואם נאמר דכנב' הש"ס היינו מנ"ל דדחו באותה שנה יוה"ך עדיין ק' פאמור וצ"ע נ"ב לק"מ כמ"ש. גם מ"ש ול"ל דמילתא דאתא בק"ו וכו' טרח וכו' לה ג"ש דמאי חזית וכו' צ"ע דעיקר קושיתו היא על המקשן ג"כ דמאי בעי מנ"ל וא"כ איף אפ"ל דבעי פדי לומר מילתא דאתא בק"ו טרח וכו' לה ג"ש ודו"ק: מס' מגילה דף ד' ע"א ואמריב"ל פורים שחל להיות בשבת פ"ה הרי"ף יום ט"ו שחל להיות לבני הפרים וכו' וכו' ה"ך וכו' ואני תמיה ממ"ש לקמן ד"ה אומר רב בזמנה וכו'.

נ"ב אין פונת הרי"ף לומר פי' על מימר' של רב דאה"ן דרב איירי בי"ד אבל פיון שהוא פוסק ומביא הדין מןכרח לפרש דלדין לא שייף דין זה אלא בט"ו והכי דייקי דברי ה"ך ופשוט: שם תוס' ד"ה נשים וי"ל דס"ד דלא יועיל קריאתן וכו' דהכל חייבין בשמיעה וכו' וכתב הרב פר"ח וכו' דהרגישו דהא דאין מוציאות אפי' מינם ולזה תי' אי אפשר דא"כ הו"ל נשים ועבדים וקטנים וכו' ולפקענ"ד וכו' א"כ עדיין ק' ליתני נשים חייבות בשמיעה המגילה ומדלא תני עבדים בהדייהו אני אומר דמוציאות מינם וכו'.

נ"ב ל"ק מידי דאי הנה תני נשים חייבות בשמיעה הו"א דעבדים פטורים אפי' משמיעה ושאני נשים שהיו באותו הגס אבל השתא דנקט דנשים חייבות במקרא מגילה דוק מינה מדלא תני חייבות בשמיעה משמע דמוציאות נשים חיות דרגא לעבדים שהם חייבים בשמיעה דוקא: דף י"ד ע"ב מורד במלכות הנה כ' בתוספי הרא"ש דמגילה שכ' וכו' פי' כ"ג ע"כ ולא ידעתי פונתו ובלי ס' דט"ס נפל אבל לא ידעתי פיצד וצריף אופן לתקנו נ"ב צ"ל פרק פהן גדול והוא מה שציינו התוס' בסו"ד ה"ה מורד במלכות וכו' יע"ש: דף י"ח ע"ב הנה כותבה אם פנין לבו יצא אמרינו בירוש' הדא אמרה פורים מותר בעשיית מלאכה והנה הפלבו בסי' מ"ז כ' והירושלמי מוכיח וכו' ואפשר שנה בשעת הדחק שאין לו מגילה אחרת וא"ת הרי יש לו זה שמעתיק ממנה י"ל שהיא שאולה ממי שהוא רוצה להשיבה לו ואינו מניחו לקרות וכו' ודבריו תמוהים דבגמרא מוקי לה דמנחא מגי' קמיה וכו'.

נ"ב פונת הפלבו ברוך שנה פותב המגילה כדי שיצאו אחרים י"ח שאין להם מגילה אבל הוא אה"ן שיוצא י"ח בזאת המגילה השאלה דמנחא קמיה ויהי דייקי דברי הפלבו שיהביא הרב קה"ע שהיא שאלה ממי שרוצה להתזירה לו ואינו מניח לזכות להם.

גם מה שהיק' על הרב שמחת יו"ט ז"ל במה שרצה להוכיח מהו לישנא דירושלמי דמצנה הבאה בעבירה חשיב אף כשאין גוף הדבר עבירה דלא פהריטב"א כ' עליו ולפענ"ד וכו' וקלא אפי' אם הוא בדיעבד אי אסור בעשיית מלאכה אפילו פיון לבו לא יצא דכל מילתא דאמר רתמנא ל"ת אי עביד לא מהני וכו'.

נ"ב ודבריו צ"ע דלא איתמר הו' פללא אלא אותו הדבר שעושה אמר רתמנא לא תעביד ועביד לא אהנו מעשיו כגון מקדיש תמימים ואוהס שגירש ותורם מן הרעה על היפה וכיוצא כמ"ש בתמורה ואז אמרי' דלא אהנו מעשיו לא פו בעשה מלאכה בפורים שפבר עשה המלאכה והיא לפנינו פיצד נאמר ל"מ וגם נאמר דלא יצא י"ח והציאה י"ח הוא ענין אחר ולא אמר רתמנא ל"ת באופן דלא נגע ולא פגע כלל.

גם מה שהיק' בסו"ד על הרב שמחת יו"ט ז"ל אף קשה דלכי אוקמתא דהירוש' דהיינו י"ד לבני הכפרים הרי לא הוי מצנה הבאה בעבירה וצ"י. נ"ב דברים אלו אינם נראים בעיני דלפי קו' הירושלמי מוכח דלא פהריטב"א וע"ז אוקמוה בירושלמי דהיינו בי"ד לבני הכפרים וזה אינו מעל' ומוריד לקו' הר' שיו"ט ודו"ק וברור: דף כ"ג ע"ב תוס' ד"ה ואדם מי קדיש וק' אמאי לא קאמר בע"כ וכו' מן האדם לרבות עבדו ולא הבינותי דהא מן האדם לא קאי אלא אמקדיש ומחרים וכו'.

נ"ב תימה דהלא בסוגיא שם איתא פל חרם אשר יחרם לה' מפל אשר לו מאדם וכו' לרבות עבדיו ושפחותיו הפנענים ועיין פרש"י ומ"ש התוס' מן האדם הוא אשגרת לישן וכונתו על הפרייתא שהביאו בפ' השולח.

ומ"ש עוד ועו"ק דבסנהדרין דט"ו הביאו התוס' שם בסתם ואמאי לא הוכיחו מהא דהשולח פדהקא לא ידעתי מאי קאמר שהתוס' שם הביאו סו' דהשולח. גם מ"ש ונראה דחזא מתרצת חבירתה דנר' דחזרו בהם התוס' מהראיה שהביאו מטעם האמור לא ידענא מאי קאמר דכיצד יחזרו בהם והיא פריית' צרוכה שם בהשולח.

ומ"ש ונהגה הרב משל"ם וכו' והיק' הר' קה"ע וכו' ולע"ד אין פאן תמיהא וכו' וא"כ שפיר קא מק' הר' מ"ל דנראין דבריהם סותרים. נ"ב כונ' הרב קה"ע ברוך דהמ"ל כ' דהתוס' חלוקים לענין הדין דכאן כ' דבעי עשרה ומכאן נראה דסגי בג' וע"ז כ' הר' קה"ע דאינם חלוקים בדין פיון דשמעי' להו להתוס' דסברי דמדאורייתא בעי' עשרה אלא דחכמים תיקנו בג' אם פו בסנהדרין מיירי מן התורה אלא דהשתא התוס' מחולקים בתירוצם דהקא תי' דלא משמע ליה לשון אדם עבד פנעני והקא תירצו דמתני' דינא אשמועינן דינים הנהוגים ולא דין תו' וכיוצא בזה מצינו פמה וכמה פעמים התו' במקום אהד ומתצים תי' אהד ובמקום אחר מתרצים באופן אחר אכל לענין דינא שקולים הם וכחזא שרינו דמדאורייתא בעינן עשרה ורפנו תיקנו דסגי בג' ודלא כמ"ש המשל"ם דהתוס' חלוקים לענין דינא דהקא ס' דבעינן ג' והקא ס' דבעי' יו"ד וזה ברור למימינים פה: דף כ"ד ע"ב קטן פוחח וכו' וראיתי להריטב"א שכ' על בעיא זו דלא גרסי' קטן וזה תימה דהלא משנה שלימה שנינו וכו' וצ"י.

נ"ב כְּבָר פִּי הֵר' יד דָּוִד כּוֹנֵן הָרִיטְבָּ"א וְהִתְקִימ' שְׁהִנְפִיר לֵהר' יד דָּוִד וְלֹא רָאָה זֶה: מִס' פְּסָחִים דָּף ב' ע"א אֹר לִי"ד וְכוּ' רְאִיתִי בְכ"י מֵר יְהוֹנָתָן שֶׁכ' ע"ד רִש"י וְכוּ' וְק"ל דְּאָמְרִי בְּזִבְחִים הַמְחֻשָּׁב לְאֹר ג' וְכוּ' וְהִגַּם שְׁהִתּוֹס' גְּרָסִי הֵתָם אֹר לֵג' וְכוּ' רִש"י עֲצָמוּ ל"ג הֵכִי.

נ"ב רִש"י בְּפְסָחִים ד"ג שְׁהוּבָאָה בְּרִינִי זֹו כ' הֵכִי גְרָסִי אֹר לֵג': דָּף ל"ד ע"א תּוֹס' ד"ה מְחַמִּין וְכוּ' וְאֲנִי חֲמִיָּה דְבִהְדִּנִּי אָמְרִי בְּרִוּש' וְכוּ' וצ"ע. נ"ב כְּבָר קִדְמוֹ הַמְשַׁל"ם פ"ב דְּתֵרוּמוֹת הִי"ד וְע' הֵר"ש פִּי"א דְתֵרוּ ה' יו"ד:
מִס' יְבָמוֹת דָּף ק"ה ע"ב תּוֹס' ד"ה לְכַתְחִי מִפָּאָן יֵשׁ לְלִמּוֹד דֵּא"צ חֲמֻש' אִפִּי לְכַתְחִי וְכוּ' וְק' דְלָמָּה הִנְצַרְכוּ לְאַפּוֹקִי מְכַלְלָא וְכוּ' וְהִלָּא בְּהִדְיָא אָמְרִי לְעִיל וְכוּ' הֵרִי בְּהִדְיָא מִשּׁוּם פְּרָסוּמִי מִיְלָתָא וְכוּ'.

נ"ב לע"ד נר' פְּנִינַת הַתּוֹס' דְּאֵדְלַעִיל סְמָכִי וְהֵכִי פִי מִפָּאָן יֵשׁ לְלִמּוֹד דְּלְכַתְחִי לָא בְּעֵי חֲמֻשָּׁה וְאִפִּי מִשּׁוּם פְּרָסוּמִי מִיְלָתָא מְדַקְאָמֵר אִי אֲשַׁמּוּעֵינוּ אִין הִלְכָּה פְּאוּתוֹ הַזּוּג הו"א ה"מ דִּיעֵבַד אָבֵל לְכַתְחִי לְיָבְעֵי חֲמֻשָּׁה קַמְל"ן דְּלָא בְעֵי חֲמֻשָּׁה אִפִּי לְכַתְחִי מִשְׁמַע דְּלָא בְעֵי חֲמֻשָּׁה לְכַתְחִי כָּלֵל אִפִּי מִשּׁוּם פְּרָסוּם וְהוּא הִיפּוֹף מ"ש לְעִיל וְע"ז כ' הַתּוֹס' וּמִיְהוּ לְפָרְסוּ' מִיְלָתָא עֲבָדִינוּ בְּחֲמֻשָּׁה וְהִינּוּ כַמ"ש בְּסו' לְעִיל הִיפּוֹף מִשְׁמַעוֹת סו' זֹו וְדו"ק: דָּף ק"ך ע"א אִין מְעִידִין אֵלָּא עַד ג' יָמִים ר"י ו' בְּבָא אֹמֵר לֹא כָּל הָאָדָם וְכוּ' פִי הֵר"ם וְר"ע דְר"י ו' בְּבָא בֵּין לְקוּלָּא בֵּין לְחֻמְרָא קְאָמֵר וְק"ט דְּהָא בְּגֻמְרָא בְּעֵיָא לִיה וְלֹא אִיפְשָׁטָא וְכוּ'.

נ"ב לִק"מ דְּכֻנַּת הֵר"ם וְר"ע הוּא לֹמֵר דְּדַבְרֵי ר"י ו' בְּבָא מִתְפָּרְשִׁים בֵּין לְקוּלָּא בֵּין לְחֻמְרָא בְּמ"ש הַפֵּל לְפִי הָאָדָם אֲתִי לְחֻמְרָא אִם הוּא שְׁמֵן וְאִם הוּא פְּחוּשׁ אֲתִי לְקוּלָּא וְכֵן בְּמָקוֹם וּבְזִמָּן וְע"ז פְּרִיף הַש"ס אִי ר"י לְחֻמְרָא פְּלִיג אִו לְקוּלָּא דְּהִנְדוֹן וְדָאִי אֲתִי לְקוּלָּא וְלְחֻמְרָא אָבֵל הַבְּעֵיָא הוּא לְעֵנִין הַדִּין אִי לְקוּלָּא קְאָמֵר אִו לְחֻמְרָא וְהֵר"ם וְר"ע כ' דְּהִנְדוֹן אֲתִי בֵּין לְקוּלָּא בֵּין לְחֻמְרָא וְזֶה פְּשׁוּט וּבְרוּר:
מִס' כְּתוּבוֹת דָּף פ"א ע"ב הֵהוּא גְבָרָא וְכוּ' וְכָל הֵיכָּא דְּאָמֹר רַבְּנָן לֹא לִיְזַבּוֹן לֹא הָוִי זְבִינְיָה זְבִינְיָה וְהִתְנָן בְּש"א תְּמַפְּנֹר וּבִה"א לֹא תְּמַפְּנֹר וְק"ל דְּמָאִי רֵאִי מִיְיָתִי מִמְּשַׁנְּי הַלְזוּ הֵלָּא כ' הַתּוֹס' לְעִיל וְכוּ' וְהִיּוֹתֵר תִּימָה עַל הֵר' שַׁע"א וְכוּ' וצ"ע.

נ"ב נִלְע"ד דְּמ"ש הַתּוֹס' הִינּוּ עַל שׁוּמְרַת יָבָם שְׁנַפְּלוּ לָהּ נְכָסִים וְהֵם שְׁלָה עכ"פ אֵלָּא שְׁהִיא אַרוּסָה וְכָף עוֹמְדַת לְחַלּוֹץ כְּמוֹ לִיבָם וְאֲמַטוּ לְהֵכִי נְכָסִים בְּחֻזְקָתָהּ וּמוֹדִי שְׁמוּכְרַת וְנוֹתְנַת וְקִיָּים לֹא כֵן בְּאַרוּסָה דִּיּוֹתֵר עוֹמְדַת לִינְשָׂא אֲמַטוּ לְהֵכִי ס' ב"ה דְּלְכַתְחִי לֹא תְּמַפְּנֹר אָבֵל אִם מְכָרָה וְדָאִי קִיָּים דְּנְכָסִים וְדָאִי הֵם בְּחֻזְקָתָהּ אָבֵל בְּסוּגִיָּין פְּרִיף שְׁפִיר דְּבְעֵינוּ לְמִימֵר דְּכָל מִיְלָתָא דְּאָמֹר רַבְּנָן לֹא לִיְזַבּוֹן אִי זְבִין לֹא הָוִי זְבִינְיָה זְבִינְיָה דְּתַנְיָא מִי שְׁמַת וְהִנִּיחַ שׁוּמְר' יָבָם וְהִנִּיחַ נְכָסִים וְכוּ' לֹא יְמַפְּנֹר שְׁפֹלָן אַחְרָאִין לְכַתְּוִבְתָּהּ וְהֵכָּא פְּשִׁי דְּנְכָסִים בְּחֻזְקַת יָבָם הֵם שְׁהוּא הִיּוֹרֵשׁ אֵלָּא שְׁאַחְרָאִין לְכַתְּוִבְתָּהּ וְאִפִּי"ה אָמְרִי דָּאִם מְכָר מְכָרוּ בְּטַל וְע"ז פְּרִיף שְׁפִיר מְהֵף מִתְּנִיתָא דְּאַרוּסָה שְׁנַפְּלוּ לָהּ נְכָסִים דְּבִה"א לֹא תְּמַפְּנֹר וּמוֹדִים שְׁאִם מְכָרָה קִיָּים לְפִי שְׁהֵם בְּחֻזְקָתָהּ וְכַמ"ש הַתּוֹס' שֵׁם ה"ן שְׁהִנְכָסִים הֵם בְּחֻזְקַת יוֹרְשִׁים אִם מְכָר יְהִיָּה קִיָּים וְהִיא קו' אֵלִימְתָא אֲדַרְבָּא פְּפִי דְּבָרֵי הַתּוֹס' וְהֵר"ם נר"ו אִין ס' פִּי גַתְחֵלֵף לוֹ הַמְּשַׁנְּיָה דְּשׁוּמְרַת יָבָם שְׁנַפְּלוּ לָהּ נְכָסִים שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' שֵׁם עִם בְּרִיָּיתָא זֹו דְּמִי שְׁמַת וְהִנִּיחַ שׁוּמְרַת יָבָם וְכַמ"ש הוּא בְּרוּר וְדו"ק:
ע"ב תּוֹס' ד"ה זְבוּב וְכוּ' הִיָּק' הֵר' פְּרָשַׁת דְּרָכִים דְּאֲשַׁתְּמִי מְנִיָּהוּ דְּבָרֵי הִיּוֹרֵשׁ' פ"ב דְּסִנְהֵדְרִין וְכוּ' וְל"ג דְּשְׁפִיר אֲתוּ דְּבָרֵי הַתּוֹס' אִף פְּרַבְּנָן דְּהֵתָם לֹא קְאָסְרוּ רַבְּנָן אֵלָּא לְדוּד וְכוּ' דְּדוּקָא דָּוִד הִנִּיחָם אֲלִמְנוֹת חִיּוֹת אָבֵל שְׁאָר עֲמָא דְּאֲרַעָא מוֹתְרוֹת מִן הַדִּין אֵלָּא דְּנִהְגוּ כְּה וְכוּ'.

נ"ב דברים אלו לא זכיתי להבינם דהא עיקר גושית הפרשת דרכים הוא דמנ"ל להתוס' דכה הנה מנהגם דאי מדוד ליפא שום ראיה דשאני דוד שיהיה מלה או שיהיה פופה את יצרו פרבנו ולעולם דשאר עמא היו מחזירים הפילגש וא"כ אין מקום לדבריו: מס' בבא קמא דף ו' ע"א תוס' ד"ה לאתווי בור המתגלגל וקא דאמרי' לענן פופר ול' של עבד צ"ל דמיירי בכונה היק' מהריב"ל דאמאי לא קאמרי דלענן ד' דברים נמי מיירי בכונה ולא הבינותי וכו' זה נר' ברור.

נ"ב יש להק' דבל"ה דברי התוס' תמוהים דאיך קאמר דהא דד' דברים איירי שלא בכונה ואפיק בשת ועייל נזק איך אפ"ל דבנזק אדם חייב ושור ובור פטורים וקלא אמר לעיל לענן נזיקין פולן חייבים וזה קו' אלימפתא היא וע"ז מק' מהריב"ל על התוס' אדכתבו ואוקמו הך דד' דברים בשלא בכונה ואין להם שחר לוקמה שפיר בכונה וכההיא דכופר ואתי פושט בכלל ד' דברים ולא נזק ואתי שפיר זהו פונת מהריב"ל ומעשה אין מקום למ"ש הרב נר"ו כמ"ש המעיין היטב: דף י' ע"א תוס' ד"ה ששור חייב וכו' הרי ביהדיא מדברי התוס' דמת גוי מותר בהנאה וכ"כ הרדב"ז בפשיטות וכו' אף אני תמיה דאיך לא זכר תשובת הרשב"א סי' שס"א וכו' הן אמת דדברי הרשב"א סותרים למ"ש הקא בחי' וכו'.

נ"ב פבר קדמו הרב ברכ"י יו"ד סי' שמ"ט ע"ש: דף י"ד ע"ב משנה שנה פסוק והניזק והמזיק בתשלומין כ' הר"ם בפ"י המשנה וכו' ולכאורה קשה טובא שפי' מתניתא דלא כמ"ש הש"ס וכו' והיותר ק' על הרי"ף שיהביא לשון הירושלמי וכו'.

נ"ב עיין בש"י ר"ב ז"ל שיהביא משם הר' יהונתן וז"ל כ' הרי"ף ירוש' מלמד שנה משלם חצי הנזק וזה משלם חצי הנזק הירושלמי הנה ס"ל דפלגא נזקא ממונא ולא הביאו הרי"ף לפסוק פמוהו אלא לפרושי מתניתין דאמרה ששניהם בכלל הנזק ובגמרין מפרש לא נצרכה אלא לפחת נבילה ע"כ וכן נפרש לדעת הר"ם: דף ט"ו ע"א תוס' ד"ה הא מני ר"י הגלילי היא וי"ל דאה"ן דלר"ע פופר לא הוי שיעור וקא דלא קאמר הא מני ר"ע היא משום דדריש וכו' וק' למ"ד פלגא נזקא ממונא וכו' ודבריו אינם מובנים לי וכו' דמאי חזית לאוקומי כר"י הגלילי ולהקשות למ"ד פלגא נזקא קנסא לוקמה כר"ע ותקשי למ"ד פלגא נזקא ממונא וכו' וצ"י.

נ"ב דברי הרב צ"ע דהבין בכונת הש"ס דקאמר אי משום חצי פופר לאו שיעורא הוא הא מני ר"י הגלילי היא שהוא להק' למ"ד פלגא נזקא קנסא ואינו פן כמ"ש התוס' ד"ה אי משום חצי כופר דהכונה להקשות למ"ד פלגא נזקא ממונא דאמאי לא תני חצי פופר וליפא שיעור לדידיה וע"ז מתרץ הא מני ר"י הגלילי היא וא"כ ל"ק מדי מה שהיק' הרב נר"ו דאתי שפיר דלא אוקמה כר"ע כדי דלא תקשי למ"ד ממונא דבל"ה ל"ק למ"ד קנסא וזה ברור לע"ד.

ועוד אפי' יהיבנ' ליה פל דיליה דמ"ש אי משום חצי כופר היינו להק' למ"ד פלגא נזקא קנסא אפי"ה לא היק' מידי דאי מוקמי' לה כר"ע אפתי ק' למ"ד פלגא נזקא קנסא פמו שק' עכשין כשמוקמי' לה אליבא דר"י הגלילי וא"כ שפיר מתרץ התוס' דלא מוקמי' לה כר"ע דלא תקשי נמי למ"ד פלגא נזקא ממונ' ודי לאוקמ' כריה"ג ותקשי למ"ד קאי ונקא וברור: דף י"ז ע"ב תוס' ד"ה קמל"ן וכו' אפי' עוף נמי בכלל וקל"ט קלא משנה שלימה בתמורה די"ג וכו'.

נ"ב דבריו אינם אלא מן המתמיהין דאדרב' התוס' קאמרי דלא יליף מסוגיא דחולין דדוקא חיה בכלל בהמה ולא עוף והקא יליף משבת והתם גבי שבת יליף מרבוניא דוכל לעופות כמ"ש ויליף מבהמתה דגבי שבת דהוא מותר לכלאים כמ"ש שם ה"ן ילפי' בהמה דהקא מבהמה דשבת דהוא

מִן־פְּנֵי וְזֶה בְּרוּר: דָּף ע"ב ע"ב תו' ד"ה דָּאֵי ס"ד וכו' וק' ממ"ש התוס' עצמ' בְּחֻלְיִן דִּי"ג ד"ה תְּקוּבָת וכו' וצ"ע נ"ב כְּבָר יִשְׁבוּ קו' זו הֶרֶב מִשְׁאֵת מִשְׁאֵת חִיּוּ"ד דל"ה ע"ג וְהָר' שֶׁע"ה ה' אִישׁוֹ דט"ו ע"ב וְהָר' לְמוֹדֵי ה' ד"מ ע"ג עש"ב: מס' חֻלְיִן דָּף ט' ע"א תוס' ד"ה וְאִיִּדָּה הֲגִי שְׂכִיחָן כְּדָאֲמַרִּי בִּי בַר חָבוּ מִנְחֵי תְּפִילִי מִפְּאֵן מְדַקְדָּק ר"ת דא"צ לְקַשְׁוֹר בְּכָל יוֹם וְכִנְנָתָם מְבֹאֲרָת דר"ל דְּלֹא נִיחָא לִיה כִּפְרִישׁ"י דפ"י הֲגִי שְׂכִיחָן דְּמַצְוִינָן תְּדִיר אֲלֵא דְשְׂכִיחֵי לְקִנּוּת אֲצֵל בַּר חָבוּ וְכֵן פִּי מְהַרְשֵׁ"א וכו' וְהַדְּבָר ק' דְּדַבְּרֵי ר"ת סְתְרָאֵי נִינְהוּ מִמ"ש בְּמִנְחָתוֹ דל"ה ע"ב ד"ה מִשְׁעַת הַנְּחָה וכו' וצ"ע.

נ"ב לק"מ דגם פְּנֵת הַתּוֹס' דְּחֻלְיִן הִיא כְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּמִנְחָתוֹ דמ"ש כְּדָאֲמַר בִּי בַר חָבוּ מִנְחֵי תְּפִילִי ר"ל וְאִיִּדָּה שְׂכִיחָן פְּתַב שְׁחִי וּמִילָה מְצֻיָּין שְׂיִבּוּאוֹ לִיד הָאָדָם וְצָרִיף לְלַמְדָּן אֲבָל תְּפִילִין וְצִיצִית לֹא שְׂכִיחָן שְׂיִבּוּאוֹ לִידוֹ שְׁהָרִי מוּכְנִים הֵן אֲצֵל בַּר חָבוּ וְהוּא מִמֶּשׁ כְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּמִנְחָה וְגַם פְּנֵת מְהַרְשֵׁ"א הִיא עֲד"ז כְּמוֹ שְׁיִרְאָה הַמְּעִיָּין וְלִק"מ: דָּף י"א ע"א מְנָא הָא מְקִלְתָּא וכו' זִיל בְּתַר רַבָּא וכו' וְכ' הֶרֶב שֶׁע"ה וכו' וְהָר' וְהָר' וכו'.

נ"ב כְּבָר קְדָמוֹ הָר' חִק"ל יו"ד ח"א ד' קפ"א ע"ד כמ"ש הַמְּעִיָּין. וּמ"ש עַל הַקו' הַב' שֶׁל הָר' שֶׁע"ה דְּמִלְבַּד דְּאִשְׁתְּמִיט מִיְנִיָּה דְּבַרִּי הַתּוֹסְפוֹת דְּכִתְּוּבוֹת וכו' עוֹד בָּא וכו'.

נ"ב מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' וְרִשְׁפִּ"ם אֵין שׁוּם סְתִירָה עַל הֶרֶב שֶׁע"ה וְלֹא רְאִיָּה וְכמ"ש הוּא אַח"ךְ וְכ"ת וכו' וְאִיף מְעִיָּקְרָא אָמַר דְּאִשְׁתְּמִיט וְשׁוּב כ' וְכ"ת. גַּם מ"ש דְּשָׁאֲנֵי עֶרְנָה וכו' הוּא חִי אַחַר וְאִינוּ עִנְיָן לְדַבְּרֵי הַתּוֹס' פְּלָל וְכָבַר קְדָמוֹ הַחִק"ל שֶׁם עש"ב: מס' זְבָחִים דָּף ב' ע"א פֶּל הַזְּבָחִים וכו' פִּי הָר"ם בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה וכו' וְהִיק' בִּס' חֵק נָתַן וכו' וְלֹא הֶבְיִנּוּתִי מִנִּין מִשְׁמַע לִיה מְדַבְּרֵי הָר"ם דְּאִפִּי בְּדִיעֵבַד פְּסוּל דְּהָא דְּדִיִּיק מְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם שֶׁכ' ר"ל וכו' אֲדַרְבָּא מְסִיּוּם דְּבַרִּי הָר"ם יֵשׁ לְדִיִּיק אִיפְכָּא שֶׁכ' אַעפ"י שְׁשַׁחַט שְׁלֹא לְשִׁמָּה וכו' מְדַבְּרִים אֵלוֹ נַר' דְּהִי"ד שְׁנוּדַע לוֹ אַחַר הַשְּׁחִיטָה שֶׁהוּא עוֹלָה וכו' אֲבָל אִם הִיָּה הַפֶּל בְּהַעֲלָם אֲחַד אַה"ן דְּכָשֵׁר וכו'.

נ"ב לֹא יִדְעָנָא מֵאֵי קָאֲמַר דְּאֵין שׁוּם דִּיּוּק מְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם אֲלֵא פְּנִיתוֹ מְבֹאֲרָת דמ"ש בְּמִתְּנִיתִין כְּשֵׁרִים הִיָּינוּ אִם נִגְמְרוּ כָּל הָעֲבוּדוֹת לְשִׁמּוֹן אַעפ"י שְׁשַׁחַט שְׁלֹא לְשִׁמּוֹן וְאִח"ךְ נוֹדַע שְׁהִיָּה עוֹלָה וְהִיָּה לְנוֹ לוֹמַר דְּכִיּוֹן שְׁנִשְׁחַט שְׁלֹא לְשִׁמּוֹן יְהִיּוּ פְּסוּלִים וְלִזְהָ קָאֲמַר דַּאֲפִי"ה אַז הוּא מְקַבֵּל הַדָּם לְשֶׁם עוֹלָה וְיִשְׁלִים הָעֲבוּדוֹת לְשֶׁם עוֹלָה וְכִשְׁיָרָה אֲבָל אַה"ן דָּאִם לֹא הוֹדַע אֵלָיו עַד שְׁגָמַר כָּל הָעֲבוּדוֹת פְּסוּל וְלִיכָּא דִּיּוּקָא אִיפְכָּא וְזֶה בְּרוּר: שֶׁם תּוֹס' ד"ה כָּל הַזְּבָחִים וכו' וְהִנֵּה הָר"ם וכו' וְהַלַּח"ם וכו' וְהַמְּשַׁל"ם וכו' וְהָר' דִּין זֶה אִינוּ לְמִי שְׁיַעֲיָין הֵיטֵב בְּדִינֵי הַמִּתְּשַׁבּוֹת בְּפִי"ג וְאִילָף וְאֵנָּא עֲבָדָא וכו' וכו' בְּאִפְּוֹן דְּדַבְּרֵי הַמ"ל לֹא בָּאוּ בְּדַקְדוּק בְּזֶה.

נ"ב הַמְּדַקְדָּק בְּדַבְּרֵי הַמְּשַׁל"ם יִרְאָה דְּכִנְנָתוֹ מְבֹאֲרָת דְּהַלַּח"ם רְצָה לְדִיִּיק מְדַבְּרֵי הָר"ם דְּמַעַה"ק דְּשְׁלֹא לְשִׁמּוֹן דְּאוֹתָם ד' דְּבָרִים לֹא עָלוּ לְבַעֲלִים לְשֶׁם חוֹבָה וְהִיק' ע"ז דְּאִמְאֵי לֹא פִי בְּפִי"ג מְהַלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמְּקַדְשִׁין וְע"ז כ' הַמְּשַׁל"ם דְּהַמְּעִיָּין בְּפִי"ג מְהַלְכוֹת פְּסוּלֵי הַמְּקַדְשִׁין יִרְאָה דְּבַפְּל' כ' הָר"ם דְּשְׁלֹא לְשִׁמּוֹ בַּד' דְּבָרִים עָלוּ לְבַעֲלִים וְכִמוֹ שֶׁכֵּן מְתַבָּאֵר בַּה' ד' וְה' ע"ש וְא"כ אֵן אַפ"ל מְדִיּוּק הָר"ם דס"ל דְּגַם בְּאוֹתָם ד' דְּבָרִים לֹא עָנוּ לְבַעֲלִים מַה שֶׁנַּר' מְדַבְּרִיו שֶׁם בְּהִיפּוּף וְאִה"ן דְּהִדְיּוּק שְׁדִיִּיק הַלַּח"מ בְּדַבְּרֵי הָר"ם ק' וְע"ז סִיִּים הַמְּשַׁל"ם וְכַתְּבָה וְצ"ע וְדו"ק: שֶׁם תּוֹס' ד"ה הַחֲטָאת בָּאָה עַל חֲטָא וכו' אִיכָּא חֲטָאת וְאִשְׁמַע שְׁאֵין בָּאֵין עַל חֲטָא כְּגוֹן חֲטָאת יוֹלְדָת וְאִשְׁמַע מְצוּרַע וְכ' הֶרֶב הוֹן עֲשִׂיר וכו' חֲטָאת יוֹלְדָת עַל הַשְּׁבוּ' וְאִשְׁמַע מְצוּרַע זֹאת תּוֹרַת הַמוֹצִיא ש"ר וְאִנִּי תָמָה עָלָיו מִמ"ש הָר"ן וכו' וְעו"ק לְהֶרֶב הוֹן עֲשִׂיר דְּהָרִי בְּכָרִיתוֹ וְבִשְׁבוּעוֹת הִיק' מְצוּרַע לִישְׁתְּרֵי וכו'.

נ"ב לי נר' דנדאי לא אשתמיט מהרב הון עשיר כ"ז אבל פונתו לומר דעכ"פ בענין קרבן יולדת יש בו חטאת שעל הרוב נשבעות גם באשם מצורע בעיקר המצורע יש בו חטא שהוא מוציא ש"ר אף שהקרין אינו בא על חטא.

גם מה שהיק' על הר"ן ורשב"א מסו' דשבעות וכריתות אינה קו' דאדרבא מ"ש הר"ן ורשב"א בא מפרש בסו' דכריתו שאמרו פי מיייתי קרבן לאישתרוני בקדשים הוא ולא לכפרה. וגם בסו' דשבעות כתבו התו' פדברי הר"ן ממ'ש ותיק' דאמאי לא תירצו בשבעות כמו שתי' בכריתות ע"ש מה שתי' וענין תיים שא"ל סי' ק"א בח"א אשם כמ"ש: דף ג' ע"א גמר' קדשים דל חולין הו"ל סתמא וכשר הנה מהאי סו' מוכח דכשיקר' ועלו לבעלי לשם חובה דהא קאמר דל חולין הו"ל ס' ועלו פדלעיל דנפקא לן ממתני' וכו' ולכאורה ק"ט וכו' וצ"ע.

נ"ב ולענ"ד לק"מ דמ"ש דל חולין הו"ל ס' וכשר היינו דכשר ולא עלו שהרי הדרגה אחת יש בין שאר קרבנות לחטאת דשלא לשמן בכל הקרבנות לא עלו אבל פשרים ובסתמא אף עלו ובחטאת שלא לשמן פסול וסתמא פשר ולא עלה וא"כ מ"ש בגמרא גבי חטאת דל חולין הו"ל סתמא וכשר היינו פשר ולא עלה ואתי שפיר פסוגיא דהתם ופשוט: דף ה' ע"א גמרא אם פשרים למה לה ירצו וכו' א"ל מצינו בפאים לאחר מיתה וכו' יש להקשות דלפי האי שינויא דהש"ס הרוצה לתלות שלא לשמו עם באין לאחר מיתה וכו' הרי פסח דפסול שלא לשמו ומצינו דבא לאחר מית' דתנן בפסחי' וכו' והדבר צא"ת.

נ"ב ודבריו צ"ת שהרי הא דפסח וחטאת דפסולים שלא לשמו מקראי גליף לה הש"ס בד"ז ע"ב וא"כ מאי קו' פנין דגלי קרא ומאי דתלי הש"ס שלא לשמו עם באין לאחר מיתה היינו לאותם דלא גלי בהו קרא ואמטו"ל היק' שפיר לאשם וברור: